

FACULTEIT ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

ACADEMIEJAAR 2003-2004

Vrijwillige toepassing van IAS/IFRS in de Europese Unie

Scriptie voorgedragen tot het bekomen van de graad van:

licentiaat in de toegepaste economische wetenschappen

Steven Vanderhaeghe

Onder leiding van

Prof. Dr. Ignace De Beelde

UNIVERSITEIT GENT
FACULTEIT ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

ACADEMIEJAAR 2003-2004

Vrijwillige toepassing van IAS/IFRS in de Europese Unie.

Scriptie voorgedragen tot het bekomen van de graad van:

Licentiaat in de toegepaste economische wetenschappen

Steven Vanderhaeghe

Onder leiding van

Prof. Dr. Ignace De Beelde

Vertrouwelijkheidsclausule.

‘Permission’

Woord vooraf.

Het schrijven van een scriptie is een omvangrijke opdracht, waarin men een persoonlijke synthese maakt van een onderwerp. Het volbrengen van deze taak zou niet mogelijk geweest zijn zonder de hulp van vele mensen. Bij deze wil ik dan ook een aantal personen bedanken.

Eerst en vooral wil ik mijn ouders bedanken voor de steun die ze me gedurende mijn volledige studies hebben gegeven. Mijn promotor, Prof. Dr. Ignace De Beelde en zijn assistenten, Inne Remeysen en Isabelle Dierickx wil ik mijn bijzondere dank getuigen. Zij hebben me steeds het nodige advies gegeven. Daarnaast wil ik David Cairns, voormalig secretaris-generaal van het IASB, bedanken voor het bezorgen van de nodige gegevens. Ook wil ik Lieven Baert bedanken voor de hulp die ik kreeg bij het verzamelen van gegevens. Tevens wil ik Kaat Desmedt bedanken voor het nalezen van deze scriptie en natuurlijk ook mijn vriendin voor de nodige steun die ik kreeg van haar gedurende het afgelopen jaar.

Tenslotte wil ik de Universiteit Gent bedanken voor het beschikbaar stellen van de nodige faciliteiten.

Steven Vanderhaeghe, 3 mei 2004.

Inhoudsopgave.

DEEL I : INLEIDING	1
HOOFDSTUK 1 : Inleiding.....	1
1.1 Verantwoording van de keuze van het onderwerp.....	1
1.2 Structuur van de scriptie.....	2
1.3 Werkmethode.....	2
1.4 Omschrijving van de beperkingen.....	3
DEEL II : LITERATUUR.....	4
HOOFDSTUK 2 : Financiële rapportering.....	4
2.1 Algemeen.....	4
2.2 Theorieën.....	5
Agency theorie.....	5
Signaling theorie.....	6
Politieke kosten.....	7
Kostenbaten analyse.....	8
2.3 Model.....	8
HOOFDSTUK 3 : Verschillen en classificatie van accounting systemen.....	11
3.1 Oorzaken van verschillen.....	11
De manier waarop een onderneming wordt gefinancierd.....	11
Externe omgevingsfactoren en cultuur.....	11
Wetgevingsstelsel.....	12
Belastingstelsel.....	12
3.2 Verschillen.....	13
3.3 Classificatie.....	14
HOOFDSTUK 4 : Harmonisatie en standaardisatie.....	21
4.1 Algemeen.....	21
4.2 Europa.....	21
4.3 IASB.....	25
HOOFDSTUK 5 : De huidige situatie in de Europese Unie.....	29
5.1 De Internationale Accounting Standaarden / Internationale Financiële Rapporteringstandaarden (IAS/IFRS).....	29
5.2 De situatie in de landen en de kapitaalmarkten.....	30
5.3 De houding tegenover de IAS/IFRS regels.....	33
HOOFDSTUK 6 : Voorafgaand onderzoek.....	35
6.1 Algemeen.....	35
6.2 Variabelen uit de literatuur.....	35
Aantal beursnoteringen.....	38
Internationale betrekkingen.....	39
Schuldgraad.....	39
Concentratie van eigendom.....	40
Grootte.....	41
Industrie.....	42
Winstgevendheid.....	42
Auditor.....	43
Lokale accounting standaard.....	44
Culturele componenten.....	44
6.3 Naleving van de standaarden.....	45

DEEL III : EMPIRISCH ONDERZOEK	48
HOOFDSTUK 7 : Inleiding	48
7.1 Bestudeerd onderwerp.....	48
7.2 Andere studies	49
7.3 Hypothesen.....	50
HOOFDSTUK 8 : Methode.	54
8.1 Populatie en steekproef.	54
8.2 Gegevensverzameling.	59
8.3 Gegevensanalyse.	63
HOOFDSTUK 9 : Resultaten en interpretatie.....	65
9.1 Het beschrijvend onderzoek.	65
9.2 Univariaat onderzoek.	68
9.3 Logistische regressie.	70
9.4 Beperkingen.	75
9.5 Overzicht empirische resultaten.	76
 DEEL IV : ALGEMEEN BESLUIT	 77

Gebruikte afkortingen.

AAA	American Accounting Association comité
ACCA	The Association of Chartered Certified Accountants
ASB	Accounting Standards Board
BVLP	Bolsa de Valores de Lisboa e Porto
CBN/CNC	Commissie voor Boekhoudkundige Normen
CFO	Chief Financial Officer
CIFAR	Center for International Financial Analysis and Research
EBIT	Earnings before Interest and Tax
EBITDA	Earnings before interest expense, depreciation, amortisation and provisions
EC	Europese Commissie
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EP	European Parliament
EU	Europese Unie
FASB	Financial Accounting Standards Board
FEE	Fédération des Experts comptables Européen
FoF	Forum of Firms
GAAP	General Accepted Accounting Principle
i.v.m	in verband met
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFAC	International Federation of Accountants
IFAD	International Forum on Accountancy Development
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
IOSCO	International Organisation of Securities Commissions
ISA	International Standards of Auditing
LIFFE	London International Financial Futures and Options Exchange
NAICS	North American Industry Classification System
PWC	PriceWaterhouseCoopers
SEC	American Securities and Exchange Commission
SFASC	Swedish Financial Accounting Standards Council
SIC	Standing Interpretation Committee
SIC-code	Standard Industrial Classification

SPSS	Statistical Package for the Social Science
US GAAP	United States General Accepted Accounting Principle
V.K.	Verenigd Koninkrijk
V.S.	Verenigde Staten

Lijst van de figuren, grafieken en tabellen.

Figuur 1: Relatie financiële accounting informatie en kapitaalstroom.....	4
Figuur 2 : Gray's indeling van accounting systemen	16
Figuur 3 : Regelgeving financiële rapportering	17
Figuur 4 : Indeling van de accounting systemen uit 1980 van verschillende Westerse landen.	19
Figuur 5 : Nieuwe indeling van de accounting systemen uit 1998.....	20
Figuur 6: Structuur van IASB.	26
Grafiek 1: Mening over het beleid van de accounting setters.....	33
Grafiek 2: Welke accounting standaard?	34
Tabel 1 : Overzicht van de regelgeving in de landen van de Europese Unie.....	31
Tabel 2: Overzichtstabel van de variabelen en studies.	36
Tabel 3 : Steekproef samenstelling IAS/IFRS.	55
Tabel 4 : Steekproef IAS/IFRS gebruikers (n=48).....	57
Tabel 5 : Steekproef niet IAS/IFRS gebruikers (n=52).	58
Tabel 6 : Overzicht waarden dummy variabelen.....	61
Tabel 7 : Overzicht van de maatstaven en het meetniveau per hypothese.	62
Tabel 8 : Resultaten descriptief onderzoek IAS/IFRS.....	66
Tabel 9 : Resultaten descriptief onderzoek niet-IAS/IFRS.....	67
Tabel 10 : Resultaten univariaat onderzoek.	69
Tabel 11 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 1, stap 1.	71
Tabel 12 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 1, stap 2.	72
Tabel 13 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 2, stap 1.	73
Tabel 14 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 2, stap 2.	74

DEEL I : INLEIDING

HOOFDSTUK 1 : Inleiding.

1.1 Verantwoording van de keuze van het onderwerp.

Het kiezen van een onderwerp is een belangrijke beslissing aangezien men een volledig jaar moet werken aan de scriptie. Aangezien ik het optieblok 'accountancy' volg, lag het voor de hand om een titel binnen dit vakgebied te kiezen. De definitieve titel voldoet volledig aan mijn verwachtingen van een goede titel. Het is een actueel onderwerp waar er nog niet zoveel onderzoek is naar gebeurd. Ook het empirisch onderzoek sprak me sterk aan.

De verplichting voor Europese beursgenoteerde ondernemingen om vanaf 1 januari 2005 hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen volgens IAS/IFRS (International Accounting Standards/International Financial Reporting Standards) betekent voor vele bedrijven een zeer grote aanpassing. Sommige ondernemingen wachten evenwel niet tot deze datum om over te schakelen. In deze scriptie is het de bedoeling om de karakteristieken van de ondernemingen, die eerder dan verplicht omschakelen naar IAS/IFRS, te onderzoeken.

De resultaten van het empirisch onderzoek kunnen nuttig zijn voor verschillende doeleinden. Men kan evalueren of het International Accounting Standards Board (IASB) zijn doelgroep bereikt. Ook de verplichting opgelegd door de Europese Unie kan worden beoordeeld en de overheid kan oordelen of het nuttig is om deze verplichting uit te breiden. Maar het is vooral nuttig om de kenmerken te kennen van ondernemingen die vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS.

De toegevoegde waarde van deze scriptie is vooral het empirisch onderzoek dat bedrijven omvat uit de volledige Europese Unie (EU) en niet uit één of een beperkt aantal landen. Ook de combinatie van variabelen, uit verschillende invalshoeken, kan een meerwaarde bieden voor het reeds bestaande onderzoek.

1.2 Structuur van de scriptie.

De scriptie is opgebouwd uit vier grote delen, die zijn onderverdeeld in hoofdstukken. De vier delen zijn: de inleiding, de literatuurstudie, het empirisch onderzoek en het algemeen besluit. De delen literatuur en empirisch onderzoek zijn het meest uitgebreid.

De literatuurstudie start met algemene theorieën rond financiële rapportering. Er worden vier theorieën en één model besproken die verklaren waarom ondernemingen financiële gegevens publiceren. Vervolgens worden de verschillen tussen de accounting systemen besproken. Met behulp van deze verschillen kunnen dan enkele classificaties van accounting systemen worden besproken. Daarna wordt het harmonisatieproces besproken. Er wordt eveneens ingegaan op de specifieke evolutie in Europa. Vervolgens wordt de huidige situatie in de Europese Unie besproken. Er wordt ingegaan op de reeds bestaande IAS/IFRS, de regelgeving in de landen en kapitaalmarkten en de houding van de Europese bedrijven ten opzichte van IAS/IFRS. Als laatste onderdeel van de literatuurstudie wordt het voorafgaand onderzoek toegelicht. Zowel de studies over de variabelen als de manier waarop de standaarden worden toegepast. De variabelen die een mogelijke invloed kunnen hebben op de keuze van het accounting systeem worden behandeld. Deze variabelen worden dan getest in het empirisch onderzoek.

Het empirisch onderzoek begint met de bespreking van de onderzoeksvraag en het opstellen van de hypothesen. Daarna volgt de bepaling van de populatie en de opstelling van de steekproef. Vervolgens wordt de gegevensverzameling behandeld. Tenslotte worden de gegevens geanalyseerd en besproken.

In het algemeen besluit worden de resultaten nogmaals samengevat en getoetst aan de theorie.

1.3 Werkmethode.

Vooraleer te starten met het schrijven werden een groot aantal publicaties doorgenomen. Voor de literatuurstudie werd voornamelijk gebruik gemaakt van wetenschappelijke artikels alsook van enkele belangrijke basiswerken. De artikels werden grotendeels opgezocht in de bibliotheek van de faculteit Economie en Bedrijfskunde en via de databanken die ter beschikking gesteld worden door de Universiteit Gent. Ook de nuttige internetpagina's werden geconsulteerd.

De grootste opgave was evenwel het verzamelen van de gegevens voor het empirisch onderzoek. Er werden twee steekproeven opgesteld, elk van ongeveer 50 ondernemingen. Van deze ondernemingen werden de nodige gegevens opgehaald met Datastream Advance 4.0. of Amadeus en aangevuld en gecontroleerd met de jaarrekeningen en gegevens op de Yahoo database (Yahoo, 2004). Vervolgens

werden al deze gegevens verwerkt en geanalyseerd met SPSS (Statistical Package for the Social Science) waarna de nodige besluiten worden getrokken.

1.4 Omschrijving van de beperkingen.

Een eerste beperking in deze scriptie is de steekproef. Voor het verzamelen van de gegevens van het empirisch onderzoek werd voornamelijk beroep gedaan op de databank Datastream Advance 4.0., de jaarrekeningen van de ondernemingen en nog een aantal andere bronnen. Enkele ondernemingen uit de steekproef zijn evenwel niet opgenomen in de databank van Datastream. Daarom kan niet voor iedere hypothese de volledige steekproef (n=100) worden getest. Dit euvel werd deels opgelost door bijkomende informatie uit de jaarrekeningen van de bedrijven.

De gegevens uit Datastream Advance 4.0. zijn een andere beperking. Deze gegevens tonen meestal een lichte afwijking van de gepubliceerde gegevens in de jaarrekeningen. De data werden telkens gecontroleerd aan de hand van de jaarrekening. Het gaat telkens om een minimale afwijking, zodat kan aangenomen worden dat dit geen vertekend beeld weergeeft. Datastream zelf verklaart deze afwijking door het feit dat men alles standaardiseert om op die manier beter te kunnen vergelijken. Ook het al dan niet meetellen van de interest verklaart volgens hen de verschillen.

Een laatste beperking is de manier van toepassen van IAS/IFRS. Momenteel is er veel onderzoek naar de naleving van de accounting standaarden. Vele ondernemingen claimen dat ze internationale accounting standaarden toepassen, niettegenstaande ze slechts enkele regels toepassen en zeker niet alle standaarden. Om een steekproef te bekomen van ondernemingen die de standaarden (bijna) volledig toepassen, werden enkele ondernemingen met een expliciete vermelding van het IAS/IFRS gebruik opgenomen.

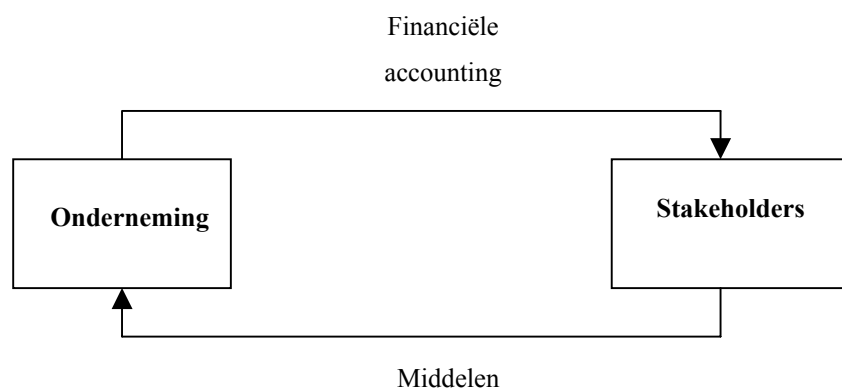
DEEL II : LITERATUUR

HOOFDSTUK 2 : Financiële rapportering.

2.1 Algemeen.

Vanuit een bedrijfseconomisch standpunt kan men 'accounting' definiëren als een proces om informatie, die nuttig kan zijn bij de allocatie van middelen, ter beschikking te stellen aan derden (Mueller et al., 1997, blz. 1). De belanghebbenden die beslissingen moeten nemen bij de toewijzing van de middelen baseren zich zowel op kwalitatieve als kwantitatieve informatie. Accounting zorgt dan voor de kwantitatieve informatie, welke vooral van financiële aard is (Accounting Principles Board, 1970). De gebruikers van financiële informatie zijn de kredietverstrekkers, de huidige en potentiële beleggers, de werknemers, de leveranciers en andere handelscrediteuren, de cliënten, overheden en hun instellingen, evenals het brede publiek. Kortom alle belanghebbenden of stakeholders van de onderneming. Ze hebben allemaal verschillende behoeften aan informatie.

Deze belanghebbenden kunnen hun economische beslissingen nemen op basis van de financiële rapportering die het bedrijf hen ter beschikking stelt. Figuur 1 stelt de relatie voor tussen ondernemingen en stakeholders (belanghebbenden).

Figuur 1: Relatie financiële accounting informatie en kapitaalstroom. (Mueller et al., 1997, blz. 2)

Rapportering van bedrijfsgegevens, waaronder de financiële, is een belangrijke factor in het goed functioneren van een kapitaalmarkt. Deze moet op een efficiënte manier de middelen kunnen

toewijzen. Er is dan ook nood aan voldoende informatie. Financiële rapportering kan helpen om deze vraag in te vullen en zo problemen te vermijden.

2.2 Theorieën

Er zijn verschillende theorieën ontwikkeld om te verklaren waarom ondernemingen financiële informatie verschaffen aan buitenstaanders. De vier belangrijkste worden hier besproken: de agency theorie, de signaling theorie, de politieke kosten en de kostenbaten analyse.

Agency theorie

Jensen en Meckling (1976) hebben in het artikel 'Theory of the firm : managerial behavior, agency costs and ownership structure' verklaard waarom financiële rapportering noodzakelijk is. Ook Healy en Palepu (2001) bespreken in hun artikel waarom financiële rapportering een belangrijke factor is in het goed functioneren van de kapitaalmarkt. Het volgende stuk steunt hoofdzakelijk op het basiswerk van Jensen en Meckling.

Vooraleer de eigenlijke agency theorie te bespreken, worden eerst de veronderstellingen besproken. In de theorie gaat men ervan uit dat er geen belastingen zijn en dat er sprake is van goed werkende markten. Deze laatste veronderstelling gaat er dus vanuit dat de aandelenprijzen op de financiële markten alle publieke beschikbare informatie verwerkt hebben. Het betreft hier een semi-efficiënt marktsysteem waar alle publieke informatie wordt verwerkt in de prijzen. De private informatie van de bedrijven wordt evenwel niet verwerkt in de prijzen. Financiële markten zijn dan in hoge mate concurrerend en de deelnemers zijn goed geïnformeerde kopers en verkopers. Vandaar dat alle informatie die wordt gepubliceerd door een onderneming van belang is voor de beleggers.

De agency theorie is gebaseerd op de scheiding van eigendom en bestuur van de onderneming, er ontstaat dan een 'agency relatie' tussen management (agents) en eigenaars (principles). Het gevolg van het delegeren van bevoegdheden naar de manager kan ervoor zorgen dat de agents een ander beleid voeren dan de eigenaars wensen. Men gaat er dan ook van uit dat een agent middelen zal aanwenden voor persoonlijke behoeftevoorziening. Aangezien dit de waarde van de onderneming vermindert, willen de eigenaars dit vermijden. Ze kunnen dit doen door het gedrag van de agents zoveel mogelijk af te stemmen op het gewenste gedrag van de principles. Beloningsystemen kunnen hierin een belangrijke rol spelen (Bruggeman en Slagmulder, 2001, blz. 207-218).

Een contract is echter niet voldoende. De manager zal moeten gecontroleerd worden of hij al dan niet de overeenkomst naleeft. Deze kosten noemt men dan de agency kosten. Deze worden ingedeeld in drie groepen: *monitoring* kosten (de kosten die een principle maakt om de agent te controleren),

bonding kosten (de kosten die de manager maakt om de eigenaar ervan te overtuigen dat hij de overeenkomst wel naleeft) en *residual* kosten (de kosten die ontstaan omdat er altijd wel een verschil blijft tussen de wensen van de eigenaar en het gedrag van de manager). Jensen en Meckling vinden in hun model dat investeerders (nieuwe eigenaars) de kosten volledig incalculeren in de prijs die ze willen betalen voor de aandelen. Om deze kosten te verminderen zal de agent een contract aangaan met de nieuwe aandeelhouders waarin wordt overeengekomen dat de agent beslissingen zal nemen die in overeenstemming zijn met de wensen van de nieuwe eigenaar. Een praktijkvoorbeeld hiervan: de beloning van de agent afhankelijk maken van de gerealiseerde winst. Er zal natuurlijk controle moeten uitgevoerd worden of het contract al dan niet wordt nageleefd. Een jaarrekening, goedgekeurd door een externe accountant, vormt een goed en betrouwbaar controlemiddel. Indien er geen verplichting is tot het rapporteren zal dit uiteraard enkel gebeuren indien er een netto voordeel ontstaat voor de onderneming. Als de onderneming de agency kosten kan verminderen door informatie te verstrekken zal ze dit op een vrijwillige basis doen. Ook Diamond en Verrecchia (1991) concludeerden dat de asymmetrie tussen eigenaars en managers kan geminimaliseerd worden door meer rapportering. Leuz en Verrecchia (2000) vinden dan ook dat naarmate het informatieprobleem kleiner wordt, de liquiditeit van aandelen stijgt. De vermindering van de agency kosten zorgt er eveneens voor dat er op een goedkopere manier kapitaal kan worden aangetrokken.

Signaling theorie

Akerlof (1970) is de grondlegger van deze theorie. In zijn artikel 'The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism' beschrijft hij de werking van de markt aan de hand van de sector van tweedehands wagens. Daaruit blijkt dat vertrouwen een belangrijke factor is voor een goede werking. De signaling theorie, besproken in Ross (1979), is voornamelijk gebaseerd op dit basiswerk. De theorie vertrekt opnieuw van een efficiënte markthypothese in semi-sterke vorm. Een verschil met de agency theorie is wel dat men er nu van uit gaat dat er een volledig management team bestaat en dat er meerdere aandeelhouders zijn. Dit is duidelijk een meer realistisch standpunt. De aandeelhouders, die het grootste risico op zich nemen, sluiten dan een contract met de managers om zo het gedrag van deze laatste te kunnen sturen. De managers die voor extra inkomsten meestal afhankelijk zijn van prestatie afhankelijke beloningen zullen dan ook geneigd zijn om inside informatie aan te wenden om zich te verrijken. De enige manier om van deze informatie te genieten is door deze openbaar te maken, waardoor de waarde van de onderneming stijgt en dus ook de beloning voor het management.

Bij positieve informatie bestaat er dus een duidelijk motief om informatie vrij te geven. Bij negatieve informatie is dit motief er evenwel niet. Aangezien de markt efficiënt werkt, veronderstelt men in deze theorie dat het stilzwijgen van het management gelijk kan worden gesteld aan slecht nieuws. Dus ook het management van een onderneming zonder nieuws heeft een reden om dit openbaar te maken.

Ook de manier waarop deze informatie wordt bekend gemaakt zal een belangrijke rol spelen voor de geloofwaardigheid. Wanneer beleggers de informatie als onzeker beschouwen, bestaat de kans dat de positieve informatie lager zal worden ingeschat. Daarom is het noodzakelijk om een garantie te geven dat de informatie correct is. Een objectieve financiële verslaggeving kan zekerheid verschaffen over de correctheid van de informatie. De managers zelf kunnen ook een signaal geven door hun beloning sterk afhankelijk te maken van de prestaties van de onderneming. De dividendpolitiek vormt een veel gebruikte methode, waarbij een verhoging als een sterk positief signaal wordt beschouwd.

Op die manier ontstaat er een gradatie van ondernemingen. De onderneming met het beste nieuws zal zich willen onderscheiden van de onderneming met iets minder goed nieuws, enz. Zelfs ondernemingen met negatief nieuws zullen zich willen onderscheiden van ondernemingen met nog slechter nieuws. Het blijkt dus dat het in het eigenbelang van de managers is om, op vrijwillige basis, financiële informatie vrij te geven. Uiteraard is dit een vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid. Zaken zoals timing van openbaarmaking en de gevolgen van de verschillende signalen spelen ook een belangrijke rol. Deze zaken veranderen de validiteit van de signaling theorie echter niet (Ross, 1979), maar beïnvloeden alleen de toepassing in specifieke situaties en zullen dus niet behandeld worden.

Politieke kosten

Watts en Zimmerman (1986) bespreken de politieke kosten voor ondernemingen. Deze kosten zijn afhankelijk van het land waar men de activiteiten uitoefent. Het politieke proces bestaat namelijk uit het herverdelen van middelen die zijn verkregen uit de samenleving. Vertrekkend van het feit dat ook politici waardemaximaliserend zijn, is het politieke proces dus een concurrentiestrijd voor de te verdelen middelen. De ondernemingen hebben alvast een reden om dit proces te beïnvloeden. Kosten worden gemaakt doordat ondernemingen zich verenigen in belangengroepen, die informatie inwinnen over de mogelijke effecten van de beslissingen van de overheid.

In vele landen wordt de financiële rapportering gebruikt om de belastingen te bepalen. De gevolgen van het (vrijwillig) publiceren van financiële informatie kan dus grote gevolgen hebben, maar ook het gebruik van verschillende mogelijkheden in financiële verslaggeving kan leiden tot grote gevolgen. Ondernemingen zullen proberen de winst zo laag mogelijk te houden om op deze manier een mogelijke herverdeling van middelen in het nadeel van de onderneming te voorkomen. De verschillen tussen de landen en hun belastingsysteem hebben dan ook een zeer grote invloed op de boekhoudnormen (cfr. infra, blz. 12).

Kostenbaten analyse

De vorige theorieën, agency en signaling, blijken aan te geven dat het voordelig is voor een onderneming om zoveel mogelijk informatie openbaar te maken. Deze stelling moet enigszins worden genuanceerd. De kapitaalmarkten vragen steeds frequentere en uitgebreidere informatie van de ondernemingen. Vanuit een concurrentie standpunt is het niet altijd wenselijk om alle informatie vrij te geven, aangezien de concurrenten dan een beter inzicht hebben in de financiële prestaties van het bedrijf. In het algemeen kan er worden gesteld dat ondernemingen enkele zullen overgaan tot het vrijgeven van (additionele) informatie indien de baten de kosten overschrijden (Leuz en Verrecchia, 2000). Als kosten moeten dan niet alleen de kosten van het verzamelen, verwerken en verspreiden van de informatie worden in rekening gebracht, maar ook de indirecte kosten zoals de agency, signaling en politieke kosten. Ook moet hierbij rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de verschillende theorieën tegenovergestelde maatregelen vragen. Deze benadering kan verklaren waarom er een uitgebreide regelgeving bestaat rond het financieel rapporteren. Vele overheidsinstanties leggen zeer strikte regels op voor ondernemingen. Vooral beursgenoteerde ondernemingen moeten aan de strengste wetten voldoen, vooral omdat ze een belangrijke publieke functie vervullen.

Hierna zal er een model worden weergegeven dat verklaart in welke omstandigheden bedrijven vrijwillig rapporteren en in welke omstandigheden het aangewezen is om verplichte rapportering in te voeren.

2.3 Model

Fishman en Hagerty (2003) hebben een model opgesteld om de verplichte en vrijwillige rapportering in een markt met geïnformeerde en niet-geïnformeerde personen te verklaren. Hun model bestudeert het vrijgeven van informatie in het ruimer kader van verkopers en consumenten. Dit model kan worden toegepast op de relatie tussen bedrijven en de 'gebruikers' van de financiële informatie (voornamelijk aandeelhouders).

Het is de bedoeling een model weer te geven zodat men een beter inzicht kan krijgen in de voor- en nadelen van vrijwillige en verplichte rapportering; waarbij de vrijwillige rapportering duidelijk kan worden gelinkt aan de vrijwillige invoering van de IAS/IFRS-normen.

Momenteel zijn er vele regels die verplichtingen opleggen aan ondernemingen om financiële informatie te publiceren. Voor beursgenoteerde ondernemingen is dit van groot belang, want zij spelen een belangrijke publieke rol. Zij moeten dan ook op continue basis voldoende informatie vrij geven.

Bij eerdere studies zoals de agency theorie (cfr. supra, blz. 5) en de signaling theorie (cfr. supra, blz. 6) werd telkens van de basisveronderstelling uitgegaan dat alle gebruikers de informatie begrepen. In de studie van Fishman en Hagerty wordt van een andere veronderstelling vertrokken: *'alle gebruikers zijn op de hoogte dat de informatie beschikbaar is, maar sommigen ontbreekt de kennis om deze te verstaan of juist te interpreteren'*.

Deze stelling is duidelijk van toepassing op de financiële verslaggeving van bedrijven. De meeste mensen weten wel dat er een jaarrekening beschikbaar is, maar velen hebben niet de kennis om deze juist te interpreteren en te analyseren.

In het artikel van Fishman en Hagerty (2003) stellen ze twee onderzoeksvragen op, namelijk:

- Waarom zouden bedrijven vrijwillig informatie publiceren?
- Gegeven dat vrijwillige informatie geen nut zou hebben, wie zou er dan voordeel halen uit regels die de bedrijven verplichten om informatie te publiceren?

Eerdere studies (Viscusi, 1978; Grossman en Hart, 1980; Grossman, 1981; Milgrom, 1981) toonden telkens aan dat een private onderneming vrijwillig alle informatie zou publiceren indien deze via een kostenbaten analyse als interessant werd beschouwd. De kosten, die eerder werden besproken bij de kostenbaten analyse (cfr. supra, blz. 7), zijn dus een belangrijke factor bij het bepalen of men de informatie al dan niet zal publiceren.

Het eigenlijke model van Fishman en Hagerty (2003) ziet er dan als volgt uit:

Een bedrijf stelt zelf vast dat het een waarde heeft van q , waarbij q de waarde is voor de aandeelhouders. Als het bedrijf deze waarde dan onvoldoende duidelijk maakt voor het publiek doordat ze te weinig informatie vrijgeeft, en toch een prijs $E(q)$ vraagt, die gebaseerd is op de waarde q , dan is het duidelijk dat dit nooit een evenwicht kan vormen (cfr. Signaling theorie, blz. 6). De twee partijen hebben namelijk een verschillend beeld van de onderneming. De eventuele kopers (aandeelhouders) zullen niet de volledige waarde van de onderneming kunnen waarnemen. Dit heeft als gevolg dat een bedrijf volledige informatie zal moeten publiceren wil het een prijs van $E(q)$ realiseren. Dit model biedt dan ook een antwoord op de eerste onderzoeksvraag.

Een belangrijk gevolg van dit model is dat de regels i.v.m. verplichte rapportering overbodig zijn, aangezien iedereen vrijwillig zal rapporteren. Het is duidelijk dat dit éénvoudig model geen afdoende verklaring kan bieden voor de vele regels die bestaan om de financiële rapportering te regelen. Zoals eerder gezegd, speelt de veronderstelling dat alle gebruikers de informatie begrijpen, en zo een bepaalde waarde linken aan de onderneming, een zeer belangrijke rol.

Indien men van de veronderstelling uitgaat dat er ook niet-geïnformeerde gebruikers zijn, diegenen die niet de kennis hebben om de informatie juist te interpreteren en te analyseren, komt men tot een ander model. De beweegredenen van een bedrijf zal dan minder groot zijn om hun waarde aan te tonen via publicatie van informatie, aangezien een deel van de gebruikers de informatie niet benut. De aanwezigheid van niet-geïnformeerde gebruikers heeft dan ook belangrijke gevolgen. Het evenwicht zoals in het vorige model, waarbij alle informatie werd gepubliceerd en waarbij er een prijs $E(q)$ werd gevraagd, zal niet meer mogelijk zijn. Er kan zelfs een evenwicht ontstaan waarbij er niets van informatie wordt gepubliceerd.

Om een antwoord te geven op de tweede onderzoeksvraag, de verplichte publicatie, is het vertrekpunt een situatie waarbij er geen vrijwillige informatie is en waarbij er geïnformeerden en niet-geïnformeerden zijn. Fishman en Hagerty maken dan de veronderstelling dat de prijs, die wordt ontvangen door de bedrijven, in dit model gelijk is aan de prijs uit het eerste model. De gevolgen van bijkomende informatie voor de betrokken partijen verschillen sterk. De niet-geïnformeerden zullen geen gevolgen waarnemen, de geïnformeerden zullen een meer doordachte keuze kunnen maken en er zo voordeel uithalen. Er zal dus een hogere pay off zijn voor de geïnformeerden. En een lagere pay off voor de onderneming, aangezien deze geen extra voordeel heeft bij de publicatie, enkel de kost. Het netto voordeel kan positief of negatief zijn, naargelang het voordeel en het aantal geïnformeerden en niet-geïnformeerden.

Ook Verrecchia (1983) en Dye (1985) kwamen tot dezelfde resultaten, namelijk dat de bedrijven er slechter aan toe waren indien er verplichte rapportering was, want ze verloren dan de optie om de informatie niet vrij te geven en om zo de kosten van publicatie te vermijden. Ze kwamen ook tot de conclusie dat verplichte rapportering de investeerders onverschillig liet en de onderneming er nadeel van ondervond. Admati en Pfleiderer (2000) tonen aan dat publicatie van de informatie externaliteiten met zich meebrengt, zeker een onderneming die aandelen uitgeeft, kan er grote voordelen uithalen.

Prijszetting speelt in dit hele proces natuurlijk een belangrijke rol. Een hoge prijs kan duiden op een hoge kwaliteit. De discussie i.v.m. prijszetting zal ik niet verder uitwerken aangezien dit ons te ver zou doen afwijken van de essentie. Het besproken model kan een interessant debat opleveren over het al dan niet verplicht maken van de IAS/IFRS-normen.

In het volgende deel worden de verschillen in de accounting systemen besproken.

HOOFDSTUK 3 : Verschillen en classificatie van accounting systemen.

Bijna elk land heeft een verschillend accounting systeem. Een accounting systeem is het systematisch registreren, meten en analyseren van representatieve data voor een onderneming (Kohler, 1958, blz. 481). Deze gegevens worden dan zowel intern als extern gebruikt. De verschillen tussen landen zijn soms minimaal maar soms ook heel groot. Een accounting systeem wordt dan ook beïnvloed door vele omgevingsfactoren: economische, politieke, institutionele, onderwijs, culturele en religieuze.

3.1 Oorzaken van verschillen

In Comparative International Accounting (Nobes en Parker ,1998) worden de meeste verschillen en oorzaken besproken. Hierna worden de belangrijkste oorzaken van verschillen besproken.

De manier waarop een onderneming wordt gefinancierd.

De types van organisatie en eigendom verschillen sterk van land tot land. Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds landen waar de financiering vooral gebeurt door banken, de overheid en door de eigenaren zelf en anderzijds landen waar de financiering plaatsvindt door kapitaal aan te trekken van private aandeelhouders op de kapitaalmarkt. Deze indeling heeft grote gevolgen voor onder andere de hoeveelheid gepubliceerde financiële informatie en de inhoud van de gepubliceerde informatie. Indien een onderneming wordt gefinancierd door de overheid, banken of door eigen kapitaal van de eigenaren dan is er veel minder behoefte aan openbare financiële informatie, omdat de financiers in de contracten afspraken maken over verplichte financiële informatievoorziening door de onderneming. De vraag naar openbare financiële informatie komt in dit soort landen dan ook voornamelijk van de fiscus. Hierdoor worden de financiële verslaggevingregels gedomineerd door belastingafwegingen. Ook het aantal beursgenoteerd ondernemingen kan zo sterk verschillen van land tot land (Nobes en Parker, 1998, blz. 19-22).

Externe omgevingsfactoren en cultuur

Hofstede (1980, blz. 15-18) ontwikkelde een model om de culturele verschillen tussen groepen accounting systemen te verklaren. Hij onderscheidde vier basis dimensies:

- ‘Individualism versus Collectivism’. De mate waarin mensen onafhankelijk zijn, speelt hierin een belangrijke rol.
- ‘Large versus Small Power Distance’. De bepalende factor in deze dimensie is hoe er wordt omgegaan met ongelijkheid tussen verschillende groepen.

- ‘Strong versus Weak Uncertainty Avoidance’. De maatstaf hiervoor is de mate waarin een maatschappij onzekerheid aanvaardt.
- ‘Masculinity versus Femininity’, waarbij mannelijkheid staat voor prestatie, heldhaftigheid, assertiviteit en materialisme en vrouwelijkheid voor relaties, bescheidenheid, zorgzaam voor de zwakken en kwaliteit van het leven.

Ook Gray (1988) maakte een gelijkaardig onderscheid. Hij merkte ook een verschil op tussen de ‘Angelsaksische’, de Oosterse, de Latijnse en de Duitse cultuur. Verschillen in cultuur hebben ontegensprekelijk invloed op de manier van verslaggeving. Culturele normen en waarden zijn echter te vaag en te indirect om verschillen in financiële informatievoorziening te verklaren. Het is dus zeker een oorzaak, maar om verschillen te verklaren zal gezocht moeten worden naar oorzaken die duidelijker in verband kunnen worden gebracht met het accounting gebied.

Wetgevingsstelsel

Nobes en Parker (1998, blz. 18-19) bespreken twee wetgevingsstelsels. Het eerste stelsel is het 'common law' stelsel dat vooral voorkomt in de Angelsaksische landen en de voormalige koloniën van Groot-Brittannië. Dit stelsel wordt gekenmerkt door een beperkte hoeveelheid wetgeving, die wordt geïnterpreteerd door de rechtbanken zodat een grote hoeveelheid jurisprudentie ontstaat. Het is minder abstract dan het 'codified Roman law' stelsel. Bij 'common law' probeert men voor ieder specifiek geval een antwoord te zoeken. Het gevolg voor accounting is dat er onder het 'common law' stelsel nauwelijks algemene regels zijn opgesteld over de manier waarop ondernemingen hun jaarverslag moeten samenstellen. In plaats van de wetgever zijn het de accountants zelf die regels hebben opgesteld over de accounting praktijk. Dit in tegenstelling tot het 'codified Roman law' stelsel waar algemene regels zijn opgesteld voor accounting en financiële verslaggeving.

Belastingstelsel

Het is vooral de mate waarin dit stelsel invloed heeft (gehad) op de financiële verslaggeving die een belangrijke rol speelt. In landen waar het belastingstelsel een belangrijke invloed heeft (gehad) op de financiële informatievoorziening worden bepaalde posten anders gewaardeerd dan in landen waarin de kapitaalmarkt invloed heeft gehad op de financiële informatievoorziening. Een voorbeeld hiervan is de afschrijving van materiële vaste activa. In Duitsland, een land waar de belastingregels grote invloed hebben gehad, moet de afschrijving, zowel fiscaal als bedrijfseconomisch plaatsvinden op basis van de belastingregels. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de afschrijving in Groot-Brittannië, een land waar het belastingstelsel nauwelijks invloed heeft gehad op de financiële informatievoorziening. De afschrijvingen moeten hier gebeuren op basis van het gebruik (Nobes en Parker, blz. 22-23). In de meeste landen is het dan ook zo dat de belastingen worden geheven op de gepubliceerde gegevens.

Meestal zijn dit de gegevens uit de enkelvoudige jaarrekeningen en niet deze uit de geconsolideerde jaarrekening.

Andere factoren die invloed hebben zijn de **inflatie** en de **ontwikkeling van de beroepsinstanties** (Nobes en Parker, blz. 24-26).

Samengevat kan worden gezegd dat vele oorzaken er hebben voor gezorgd dat er verschillen zijn tussen de accounting systemen. De manier waarop ondernemingen worden gefinancierd en dus het onderscheid tussen landen met belangrijke kapitaalbeurzen en vele externe aandeelhouders en landen met een op krediet gebaseerd financiering systeem is volgens Nobes en Parker (1998) de hoofdreden voor de grote verschillen in de accounting systemen.

3.2 Verschillen

Nadat de oorzaken van de verschillen zijn vastgesteld is het mogelijk om te kijken welke verschillen uit deze oorzaken zijn voortgevloeid (Nobes en Parker, 1998, blz. 30-43).

Het eerste verschil is de toepassing van het **'fairness' concept**. Dit houdt in dat het inzicht belangrijker is dan de correcte toepassing van de regels. Er mag van de regels worden afgeweken indien het inzicht dit vereist. Het 'fairness' concept wordt vooral toegepast in landen waar private aandeelhouders een grote rol spelen en waar belasting en wetgeving weinig invloed hebben gehad op de regulering van de financiële informatievoorziening. Dit komt hoofdzakelijk voor in de Angelsaksische landen.

Het tweede verschil is **conservatisme**. Over het algemeen kan conservatisme worden gezien als de tegenhanger van fairness. De mate waarin financiële informatie in landen conservatief is hangt voor een groot gedeelte af van de gebruikers van die informatie. In Duitsland waar ondernemingen voor een groot gedeelte zijn gefinancierd door banken wordt meer gebruik gemaakt van conservatisme als gevolg van het feit dat de banken voornamelijk geïnteresseerd zijn in de kredietwaardigheid van de onderneming.

Het derde verschil betreft de mate waarin gebruik wordt gemaakt van **voorzieningen en reserves**. Conservatieve landen en landen waarin de belastingregels een belangrijke rol spelen maken vooral gebruik van voorzieningen. Vaak wordt dit gezien als een vorm van 'income smoothing'. In landen waarin de kapitaalmarkt een belangrijke rol speelt worden voorzieningen vaak niet toegestaan of alleen onder zeer strenge waarderingsregels. De Angelsaksische landen zijn hiervan een voorbeeld, terwijl Duitsland een land is waar 'income smoothing' geen onbekend verschijnsel is.

De **waarderingsgrondslag** is het volgende verschil. Internationaal zijn er grote verschillen in de overheersende waarderingsgrondslag. In landen waar wetgeving en de belastingwetten een belangrijke rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling van de financiële informatievoorziening is vaak gekozen voor de waardering die het minst ruimte geeft voor persoonlijke inschatting. Duitsland is daarvan een voorbeeld. De overheersende grondslag is waardering tegen historische kosten. Waardering tegen vervangingskosten is dan het tegenovergestelde. Tussen deze twee extremen zijn er de 'Verenigd Koninkrijk (V.K.)-regels'. De meeste Engelse landen passen de waarderingsgrondslag van historische kosten toe, behalve de Verenigde Staten (V.S.) en Canada.

Het volgende verschil is **consolidatie** en dan met name wanneer deze verplicht is ingevoerd. De Verenigde Staten waren één van de eerste landen waar consolidatie werd toegepast. Redenen hiervoor waren onder andere dat er daar sprake was van zeer veel fusies en dat geconsolideerde financiële informatie gebruikt mocht worden voor belastingdoeleinden. Ook in Groot-Brittannië en Nederland werd consolidatie al voor de Tweede Wereldoorlog toegepast. Continentaal Europese landen kwamen op dit gebied later. Nobes en Parker (1998) noemen hiervoor als redenen: de wettelijke verplichting om afzonderlijke balansen voor elke onderneming samen te stellen, minder grote ondernemingen en de invloed van de banken als belangrijkste financiers, die liever uitgesplitste financiële informatie hadden. Sinds de invoering van de Zevende Richtlijn in Europa zijn bijna alle ondernemingen verplicht te consolideren (Europese Unie, 1983).

Uniformiteit is een verschil dat eigenlijk vooral voortkomt uit de invloed van de overheid en de belastingwetten. Goede voorbeelden van uniforme financiële informatievoorziening zijn Frankrijk, België en Spanje. Ook de invoering van de Vierde richtlijn heeft gezorgd voor een bepaalde mate van uniformiteit in de Europese Unie. De Angelsaksische landen hebben over het algemeen minder uniformiteit, hoewel de invoering van de Vierde Richtlijn ervoor heeft gezorgd dat Nederland en Groot-Brittannië ook moeten voldoen aan een bepaalde mate van uniformiteit (Nobes en Parker, blz. 41-43).

3.3 Classificatie

Naast een overzicht van de verschillende oorzaken en de verschillen zelf kan het nuttig zijn om een inzicht te hebben hoe men deze verschillen en gelijkenissen indeelt. Een indeling kan leiden tot een betere kijk op de verschillen. Een indeling maken van verschillende accounting systemen is wel in strijd met de visie van harmonisatie (cfr. infra, blz. 21). De classificatie kan op verschillende manieren gebeuren. In de literatuur maakt men een onderscheid tussen extrinsieke en intrinsieke classificatie (Nobes en Parker, 1998).

Bij een extrinsieke indeling klasseert men op grond van andere karakteristieken dan enkel de accounting methode. In *Comparative International Accounting* bespreken Nobes en Parker (1998) enkele indelingen:

Mueller (1967) maakte een onderscheid tussen vier groepen. Volgens hem omvatten deze groepen alle gekende accounting systemen verspreid over de wereld. Volgens Mueller zijn accounting regels gevormd door de economische, politieke en andere omgevingen. De vier groepen die werden samengevat door Choi en Mueller (1984, blz. 45-52) zijn:

- Accounting binnen een macro-economisch kader. In deze benadering heeft het nationale economische beleid een belangrijke invloed op het accounting systeem. Income smoothing en taks accounting komen dan ook frequent voor. Zweden wordt vermeld als voorbeeld.
- De micro-economische benadering. Bij deze groep ligt de klemtoon vooral bij een markt georiënteerde economie. Het is dan ook de bedoeling om de realiteit zo goed mogelijk weer te geven. Nederland wordt beschouwd als een goed voorbeeld.
- Accounting als een onafhankelijke discipline. Deze accounting systemen zijn onafhankelijk ontwikkeld van de overheidsorganen. Het bedrijfsleven heeft zelf voor oplossingen gezorgd voor de verschillende problemen. De accounting systemen van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk worden als voorbeeld gegeven.
- Uniforme accounting. Bij de laatste groep worden de systemen gebruikt door de overheden om administratieve controle uit te oefenen op de bedrijfswereld. Het innen van belastingen speelt hier een grote rol. Frankrijk wordt als voorbeeld aangehaald.

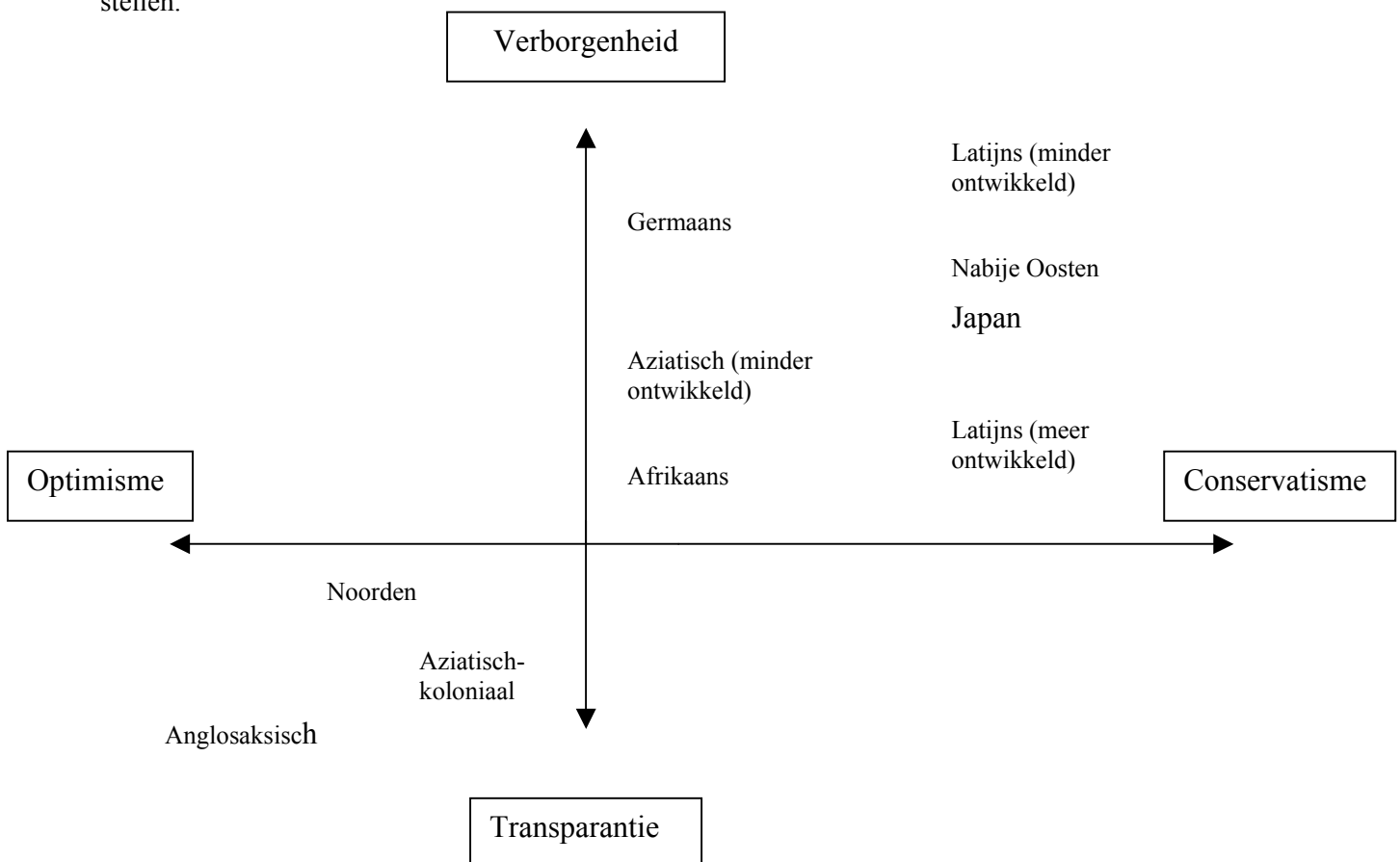
Volgens Mueller (1967) moet een land het systeem kiezen dat het beste past bij het land. Aangezien dit een pionierswerk was, is er behoorlijk veel kritiek op gekomen. Dat de vier groepen onvoldoende waren om alle verschillende systemen te omvatten, was de voornaamste kritiek.

Het **American Accounting Association (AAA) comité** ontwikkelde een subjectieve indeling van zones accounting systemen. Volgens de AAA (1977, blz. 105 en blz. 129-130) waren er vijf zones:

- Britse
- Franse - Spaanse - Portugese
- Duitse - Nederlandse
- V.S.
- Communistische

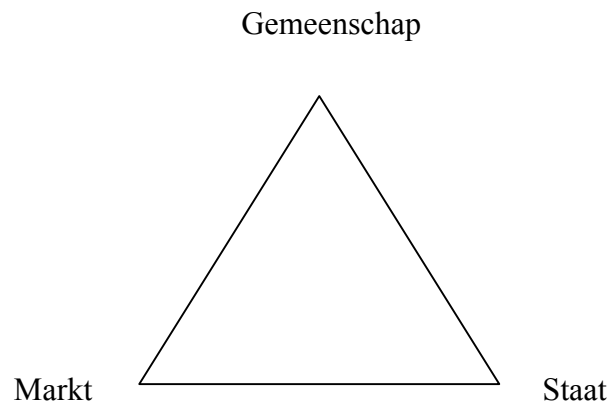
Deze indeling kan vooral gebruikt worden bij de classificatie van ontwikkelingslanden. Deze kunnen immers een sterke invloed ondervinden van één van de groepen. De kolonialisering speelt ook een rol bij de keuze van het accounting systeem. Deze methode van classificatie is niet onmiddellijk de meest relevante aangezien er geen verband wordt gelegd tussen de Britse en Amerikaanse zones, alhoewel deze grote gelijkenissen vertonen.

Zoals eerder vermeld hebben culturele verschillen een belangrijke invloed. **Hofstede (1980)** heeft dan ook een indeling gemaakt op basis van culturele verschillen (cfr. supra, blz. 11). Ook **Gray (1988)** maakt een onderscheid volgens culturele factoren. Hij onderscheidt tien culturele gebieden en deelt deze in op twee manieren. Ten eerste op basis van gezag en uitvoering en ten tweede volgens de manier van meten en rapporteren. Deze tweede indeling wordt weergegeven in figuur 2. Deze indeling vertoont gelijkenissen met de indeling gemaakt door Nobes (cfr. infra, blz. 19) aangezien de gebieden binnen hetzelfde kwadrant meer op elkaar gelijkend dan gebieden uit andere kwadranten. In het hoofdstuk over harmonisatie (cfr. infra, blz. 21) zal duidelijk worden dat er veranderingen plaatsvinden in de classificatie theorieën (Choi et al., 2002, blz. 28-49). Radebaugh en Daniels (2001) zien dan ook dat de gebieden gesitueerd in de rechter bovenhoek meer en meer verschuiven richting centrum. Ook Douplik en Salter (1995) maken gebruik van culturele factoren om een indeling op te stellen.

Figuur 2 : Gray's indeling van accounting systemen (Radebaugh en Gray, 1993, blz. 74-76).

De volgende indeling is dan gebaseerd op het wetgevingsstelsel. Volgens **Puxty et al.(1987)** zijn er drie extremen, namelijk de markt, de staat en de gemeenschap (zie figuur 3).

Figuur 3 : Regelgeving financiële rapportering (Puxty et al., 1987, blz. 283)

Indien men zich in een marktgeoriënteerde omgeving bevindt zullen de ondernemingen hun eigen regels bepalen. In een ander extreem geval, de staat, wordt alles geregeld en bepaald door de overheden. Het derde geval, de gemeenschap, worden de regels ontwikkeld uit spontane solidariteit. Er zijn ook nog andere mogelijkheden (Puxty et al., 1987), men moet het zien als een continuüm. Met deze extremen proberen ze dus alle mogelijkheden te omvatten.

Shoenthal (1989) beweert dat de competenties van nieuwe gekwalificeerde auditors gebruikt kunnen worden als een variabele voor classificatie. Een auditor kan een grote invloed hebben op de keuze van het accounting systeem (cfr. infra, blz. 43). Dit kan worden verklaard aan de hand van het eigenbelang van de auditor. In de onderzoeken van Dumontier en Raffournier (1998), Murphy (1999) en Street en Gray (2002) wordt nagegaan of er een verband is tussen het audit kantoor en de keuze van een accounting systeem.

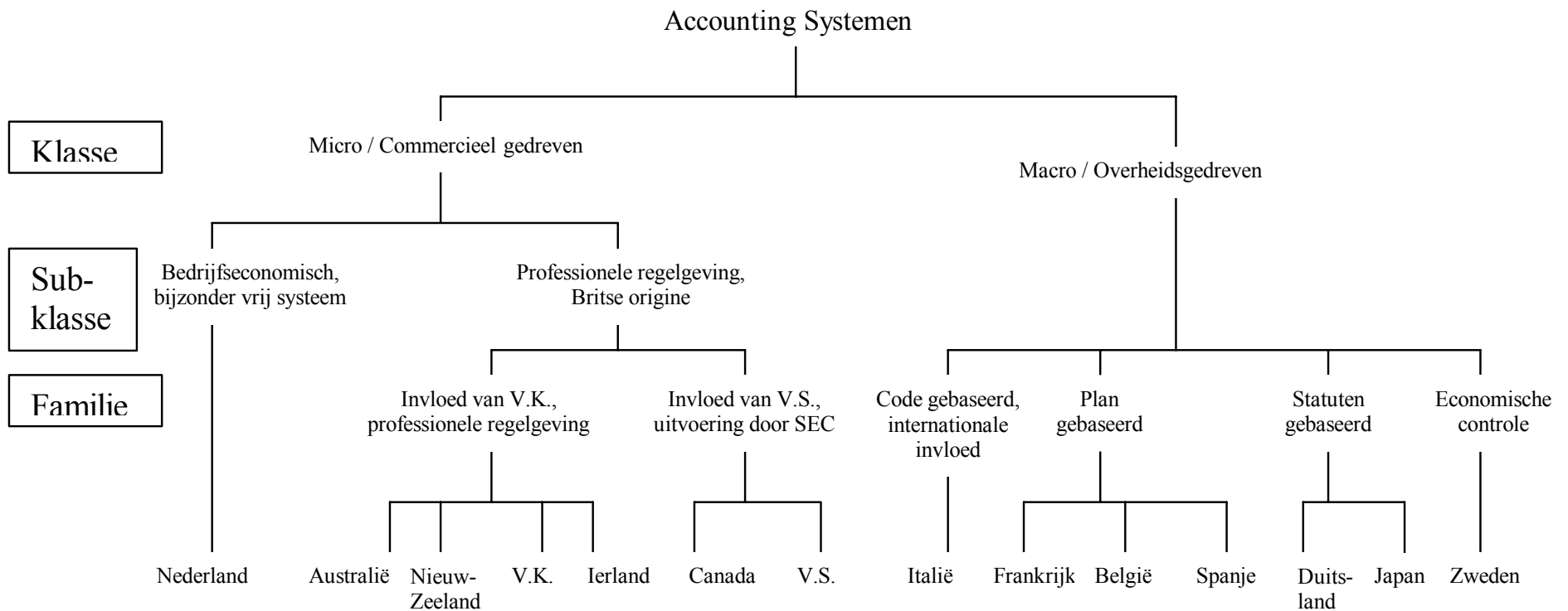
Zoals eerder aangehaald kan men ook een intrinsieke indeling maken. Deze classificatie wordt bekomen door een onderscheid te maken tussen de accounting gebruiken zelf. In het begin van de twintigste eeuw werd er een verdeling gemaakt van drie groepen, namelijk: accounting systemen onder invloed van het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Continentaal Europa. Later werd dit meer verfijnd en uitgewerkt. Een belangrijke indeling werd gemaakt door Nair en Frank in 1980. Deze indeling werd bekomen door gebruik te maken van clustering. Zoals vele eerdere indelingen kreeg deze veel kritiek. Er was vooral kritiek op de gebruikte data en op de methode om de accounting systemen in te delen. Als reactie daarop heeft **Nobes (1983)** geprobeerd om deze onvolkomenheden op te lossen aan de hand van een eigen ontwikkeld model. Het was de bedoeling om de financiële verslaggeving van beursgenoteerde bedrijven te klasseren volgens land. Ook wilde hij een hiërarchie

in het model verwerken zodat duidelijk zou blijken welke accounting systemen meer op elkaar gelijken dan andere. Zijn model wordt voorgesteld in figuur 4. Wat duidelijk opvalt is de Micro – Macro splitsing. Deze splitsing is vooral gebaseerd op het eerder vermelde wetgevingsstelsel, waarbij micro staat voor de 'common law' (ook English law genoemd) en het tweede voor de 'codified law' (ook Roman law genoemd).

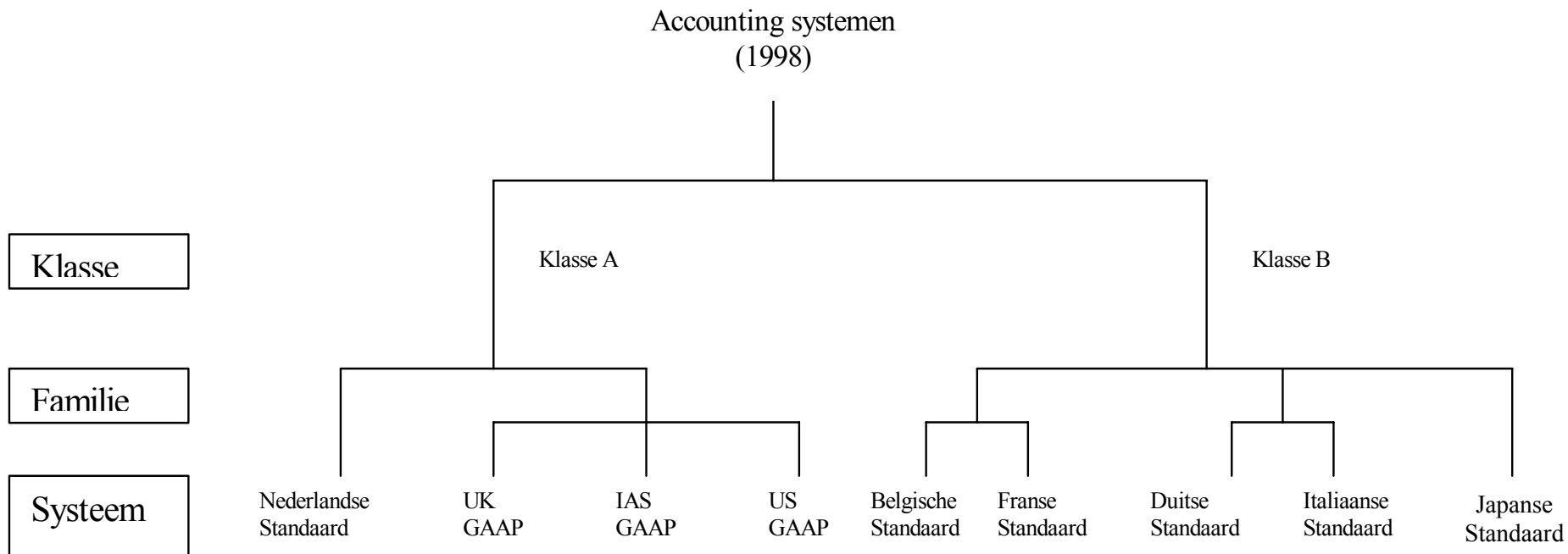
Doupnik en Salter (1993) hebben het model van Nobes tien jaar later getest. Ondanks enkele problemen konden ze de classificatie nog steeds ondersteunen. Doorheen de tijd zijn de gebruikte accounting systemen natuurlijk wel veranderd en in 1998 werd dan ook een nieuwe indeling ontworpen (zie figuur 5). Deze classificatie klasseert de accounting systemen zelf en niet de landen zoals in figuur 4. Er wordt een hoofdingeling gemaakt tussen twee klassen. Klasse A staat voor een sterke kapitaalmarkt en klasse B voor een zwakke. In klasse A zijn de accounting systemen meer marktgericht, terwijl in klasse B de systemen sterk bankgericht zijn. Hier zien we dat de omgevingsfactor kapitaalmarkt en de manier waarop ondernemingen zich financieren een belangrijke rol speelt. Deze indelingen kunnen nuttig zijn voor mijn onderzoek naar de kenmerken van de huidige IAS/IFRS gebruikers. Dit zal dan ook worden onderzocht aan de hand van een hypothese die later zal worden opgesteld.

Ondanks de vele classificaties is er de jongste jaren behoorlijk veel aandacht besteed aan harmonisatie. International accounting is dan ook een sterk groeiend deelgebied in accounting. Iqbal et al. (1996, blz. 1-3) definiëren international accounting als accounting voor internationale transacties, vergelijkingen tussen de normen van landen en harmonisatie van de verschillende accounting standaarden. De opgesomde verschillen kunnen een obstakel vormen voor de harmonisatie, aangezien vele landen niet zomaar bereid zijn om hun lokale accounting standaard op te geven. Daarom is het noodzakelijk om de verschillen te verstaan en te werken aan een geharmoniseerde standaard (Choi et al., 2002, blz. 28-49).

Binnen Europa worden dan ook belangrijke stappen gezet in de richting van harmonisatie. Zo is er de verplichting voor alle beursgenoteerde ondernemingen om hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen volgens de IAS/IFRS regels tegen het jaar 2005. Ook op de kapitaalmarkten is dit merkbaar met enkele fusies waaronder deze van Euronext. Euronext N.V. werd op 22 september 2000 opgericht door de fusie van de beurzen van Amsterdam, Brussel en Parijs. In 2002 werd ze nog uitgebreid met de overname van LIFFE (London International Financial Futures and Options Exchange) en de fusie met de Portugese beurs BVLP (Bolsa de Valores de Lisboa e Porto). Het volgende hoofdstuk behandelt dan ook de harmonisatie van de accounting standaarden (Euronext, 2004).

Figuur 4 : Indeling van de accounting systemen uit 1980 van verschillende Westerse landen. (Nobes en Parker, 1998,blz. 58)

Figuur 5 : Nieuwe indeling van de accounting systemen uit 1998. (Nobes en Parker, 1998, blz. 61)

HOOFDSTUK 4 : Harmonisatie en standaardisatie.

4.1 Algemeen.

In het vorige deel is duidelijk gebleken dat er veel verschillen zijn inzake financiële rapportering tussen de landen. Aangezien er meer en meer internationale betrekkingen zijn, zorgt dit voor toenemende problemen. Daarom zijn vele organisaties (International Accounting Standards Board (IASB), Europese Unie (EU), nationale accounting besturen en nog enkele andere) actief om de accounting systemen te harmoniseren en te standaardiseren (Nobes en Parker, 1998, blz. 62). Harmonisatie kunnen we dan definiëren als het proces van toenemende verenigbaarheid van de accounting activiteiten door het beperken van de graad van variatie (Nobes en Parker, 1998, blz. 62). Standaardisatie is dan de oplegging van rigide en strikte regels. Harmonisatie wordt meestal gekoppeld aan de regelgeving van de EU en standaardisatie aan deze van de IASB.

Ongetwijfeld zijn er enkele obstakels om tot harmonisatie te komen (Nobes en Parker, 1998, blz. 68-69) :

- De grote verschillen tussen de accounting systemen van landen.
- De afwezigheid van een sterke professionele accounting instantie.
- Het nationalisme van de bevolking, velen staan weigerachtig ten opzichte van andere standaarden. De soevereiniteit speelt hier een belangrijke factor.
- Verschillende economische gevolgen tussen landen.
- De grote culturele verschillen tussen de landen (Zarzeski, 1996).

Vervolgens zal het harmonisatieproces in Europa worden besproken. Daarna bespreken we de werking van het IASB en de IAS/IFRS. En ten slotte wordt de houding van de bedrijven ten opzichte van IAS/IFRS besproken.

4.2 Europa

Binnen Europa speelt de EU een vooraanstaande rol. De EU (voor mei 2004) bestaat uit 15 lidstaten (België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Verenigd Koninkrijk en Zweden). Vanaf mei 2004 wordt de EU evenwel uitgebreid met 10 landen. Deze landen zijn: Polen, Litouwen, Slovenië, Slowakije, Letland, Cyprus, Malta, Tsjechië, Hongarije en Estland . Elk van deze lidstaten staat een deel van zijn soevereiniteit af, zodat op Europees niveau democratische beslissingen kunnen genomen worden over

specifieke vraagstukken van gemeenschappelijk belang. Er zijn vijf EU-instellingen, elk met een specifieke rol (Europese Unie, 2004a):

- Europees Parlement (verkozen door de volkeren van de lidstaten)
- Raad van de Europese Unie (vertegenwoordigt de regeringen van de lidstaten)
- Europese Commissie (drijvende kracht en uitvoerend orgaan)
- Hof van Justitie (toezicht op de naleving van de EU-wetgeving)
- Rekenkamer (oefent controle uit op een verantwoord en rechtmatig beheer van de EU-begrotingsmiddelen).

Deze instellingen worden geflankeerd door vijf andere organen. Het Europees Economisch en Sociaal Comité is dan van belang bij alle economische aangelegenheden.

De Europese harmonisatie startte met de 'Treaty of Rome' in 1957. Het beleid van de EU is erop gericht om een uniforme bedrijfsomgeving te ontwerpen, waar de harmonisatie van de bedrijfswetgeving en van de taxatie een deel van uitmaken (Common Industrial Policy uit 1970). Het harmonisatieproces is ook belangrijk voor het creëren van een grote Europese kapitaalmarkt (Cairns, 2000). Om deze actieve kapitaalmarkt te bekomen was het dan ook nodig om homogene financiële informatie te hebben.

De EU maakt vooral gebruik van richtlijnen om haar beleid te voeren. Deze richtlijnen worden door de nationale instellingen omgevormd tot wetten. Het zijn vooral de vierde (uit 1978) en zevende (uit 1983) Europese richtlijn die belangrijke veranderingen hebben gerealiseerd in de accounting wereld. De vierde richtlijn bespreekt de manier waarop de financiële rapportering moet gebeuren en de zevende richtlijn maakt de vierde richtlijn verplicht voor geconsolideerde jaarrekeningen. Ondanks deze richtlijnen werd het duidelijk dat er nog verdere stappen nodig waren. Joos en Lang (1994) tonen via empirisch onderzoek aan dat de verschillen tussen enerzijds Frankrijk en Duitsland en anderzijds het Verenigd Koninkrijk ook na de twee richtlijnen bleven bestaan.

In november 1995, kondigde de Europese Commissie (EC) met haar paper 'Accounting Harmonisation: A New Strategy vis-à-vis International Harmonisation' een belangrijke wijziging aan van het accounting gebied. Volgens de EC was er een groot probleem ontstaan voor grote Europese ondernemingen. Hun boekhoudingen, die volgens lokale normen werden opgemaakt, voldeden niet aan de eisen van de internationale kapitaalmarkten. Vele ondernemingen waren dan ook verplicht om twee verschillende boekhoudingen te voeren. Dit is een suboptimale situatie die veel kost en waardoor er verwarring kan ontstaan bij de investeerders (Radebaugh en Gray, 1994). De vrees bestond dan ook dat veel Europese ondernemingen zouden overstappen op de Amerikaanse standaarden namelijk de

US GAAP (United States General Accepted Accounting Principle). (European Commission, 1995). Voor bedrijven is de noodzaak om op een buitenlandse kapitaalbeurs te noteren met de jaren gegroeid. Er zijn dan ook verschillende voordelen verbonden aan dergelijke notering: zowel op financieel, marketing als op politiek vlak (Biddle en Saudagran, 1991).

De EC heeft gedurende vele jaren een wederzijdse erkenning van de Europese accounting standaarden proberen te bekomen van de Amerikaanse instanties, maar deze vertoonden weinig of geen interesse voor zo'n akkoord. Doordat vele Europese beurzen de US GAAP erkenden kwam de EC nog in een zwakkere onderhandelingspositie. Een andere mogelijkheid was om een Europese accounting standard board op te richten, maar dit zou teveel tijd in beslag hebben genomen (Cairns, 1997). De enige echte realistische optie was dan om de Internationale Accounting Standards te promoten.

Deze standaarden werden reeds lange tijd ontwikkeld door het International Accounting Standards Committee (IASC). Om deze strategie te verwezenlijken ging de EC nauwer samenwerken met IASC (cfr. infra, blz. 24). In 1995, bereikte het IASC een akkoord met 'the International Organisation of Securities Commissions' (IOSCO). De IOSCO zou dan tegen maart 1998 haar leden (de grootste regulerende beursorganen van de wereld) aanbevelen om, de financiële gegevens opgemaakt volgens de Internationale Accounting Standaarden, te accepteren op buitenlandse beurzen. Met deze ontwikkeling in het vooruitzicht zag de toekomst voor IAS er rooskleurig uit. Europese ondernemingen die hun financiële gegevens volgens IAS opmaakten konden zich dan zonder grote problemen op de buitenlandse beurzen noteren.

De Europese richtlijnen incorporeren in de nationale wetgevingen was de volgende fase in de harmonisering. Om in hun definitief opzet te slagen en een voldoende impact te hebben op de IASC is het volgens Flower (1997) noodzakelijk dat de EC zich flexibel opstelt tegenover het IASC, zeker ten opzichte van de meer Anglo-Amerikaanse standpunten. Een belangrijke factor in het slagen van de harmonisatie is het Amerikaanse standpunt. Gedurende de eerste jaren van het bestaan van de IASC, ontstaan in 1973, was hun standpunt eerder neerbuigend. Deze situatie begon te wijzigen in de late jaren 80, met als gevolg het akkoord in 1995 tussen de IOSCO en de IASC, waarvan eerder sprake. Dit akkoord bracht veel commotie met zich mee, vooral de SEC (the American Securities and Exchange Commission) had enkele bezwaren. Hun voornaamste vrees was dat Europese ondernemingen nu gemakkelijker op de Amerikaanse beurzen konden noteren en zo mee konden profiteren van de grote Amerikaanse kapitaalmarkten. Op 11 April 1996, kwam dan ook de verwachte reactie. De SEC legde drie strenge voorwaarden op om te kunnen noteren op een Amerikaanse beurs. Door deze voorwaarden is het zeer moeilijk en complex geworden om als niet-Amerikaans bedrijf te noteren op de beurzen van de Verenigde Staten (vnl. de New York Stock Exchange en de Nasdaq).

De landen buiten de VS en in het bijzonder de landen behorend tot de EU houden tevens aan hun eigen soevereiniteit en staan erg afkerig om regels te laten opleggen door de reeds zeer machtige SEC.

Toch denkt Cairns (1997) dat de verschillen tussen de Anglo-Amerikaanse en de Continentale Europese Standaarden kleiner zullen worden in de toekomst. Een belangrijke stap werd gezet met de IOSCO resolutie van mei 2000. De IOSCO-leden hebben dan een akkoord bereikt om jaarrekeningen opgesteld volgens de IAS/IFRS-normen te aanvaarden. Momenteel zijn er 14-IOSCO leden die IAS aanvaarden voor grensoverschrijdende verrichtingen zonder enig voorbehoud.

In maart 2000 heeft de Europese Raad van Lissabon aan de Europese Commissie gevraagd maatregelen te nemen om het voltooiën van de geïntegreerde effectenmarkt te versnellen. Hierop maakte de Europese Commissie in juni 2000 haar toekomstige strategie inzake de financiële verslaggeving bekend met het document 'EU Financial Reporting Strategy: the way Forward' (European Commission, 2000). Op 13 februari 2001 is door de EC een voorstel voor een verordening 'betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen' ingediend bij het Europees Parlement (EP). Deze verordening legt beursgenoteerde ondernemingen en ondernemingen die een beursnotering voorbereiden de verplichting op voor boekjaren die op of na 1 januari 2005 beginnen, de geconsolideerde jaarrekening overeenkomstig IAS op te stellen. De verordening biedt de lidstaten de mogelijkheid deze ondernemingen ook toe te staan of te verplichten de enkelvoudige jaarrekening op basis van IAS op te stellen. De lidstaten kunnen ook andere ondernemingen toestaan of verplichten de geconsolideerde jaarrekening en/of de enkelvoudige jaarrekening overeenkomstig IAS op te stellen (Federale Overheidsdienst: Economie, KMO, Middenstand en Energie, 2003).

Het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie hebben, respectievelijk op 12 maart 2002 en op 7 juni 2002, hun goedkeuring gehecht aan de verordening over de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen, die vervolgens op 11 september 2002 is gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen (Commissie voor boekhoudkundige normen, 2003).

In de hele procedure wordt de EC bijgestaan door een Regelgevend Comité voor Financiële Verslaggeving dat ook een belangrijke rol speelt in het ontwikkelen van nieuwe standaarden. De lidstaten, die zelf nog altijd de IAS/IFRS-normen moeten bekrachtigen, hebben ook nog altijd de mogelijkheid om de toepassing van de IAS-verordening uit te breiden tot de geconsolideerde jaarrekening van niet-beursgenoteerde ondernemingen en/of tot de enkelvoudige jaarrekening van de al dan niet beursgenoteerde ondernemingen. In mei 2003 is de richtlijn COD/2002/0112 door de EC aangenomen ter modernisering van de vierde en zevende EG-richtlijn. Het is de bedoeling bestaande tegenstrijdigheden tussen IFRS en de EG-richtlijnen op te heffen (Backhuijs J., et al., 2003). Aangezien de implementatie van de IAS/IFRS-normen nog een recent gebeuren is, wordt er behoorlijk wat gediscussieerd over de bevoegdheden van de verschillende organisaties.

4.3 IASB

Elk land heeft zijn eigen nationale accounting standaarden ontwikkeld met de bedoeling de vergelijkbaarheid en betrouwbaarheid van de informatie te verhogen voor de investeerders, schuldeisers en andere stakeholders. Als gevolg van de vele veranderingen in de loop van de twintigste eeuw zijn ook de accounting gebruiken sterk veranderd. In 1972 zagen we op het tiende 'Congress of Accountants' dat de toegenomen diversiteit tussen de verschillende landen een belangrijk punt op de agenda was. Verschillende accounting besturen zagen dan ook de noodzaak om het aantal verschillen te reduceren. Met als gevolg, dat in 1973, 'the International Accounting Standards Committee' (IASC) werd gevormd. De stichters van dit comité waren de accounting besturen van Australië, Canada, Frankrijk, Japan, Mexico, Nederland, West-Duitsland, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Ierland (Nobes en Parker, 1998, blz. 70). Het IASC zag het als zijn taak om de verschillen in financiële verslaggeving te beperken. Ze deed dit door het uitvaardigen van normen en voorschriften. Flower (1997) merkt op dat velen zeer sceptisch stonden tegenover het IASC bij de oprichting. Sommigen zagen in het nieuwe comité zelfs een Trojaans paard dat de traditionele continentale normen wilde omverwerpen (Nobes, 1994, p.22). Cairns (1997), voormalig secretaris-generaal van het IASC, relativeert deze gedachte sterk.

Het hoofddoel van het IASC was de harmonisatie van de accounting standaarden over heel de wereld, waarbij men harmonisatie ziet als het reduceren van de verschillen tussen de internationale accounting gebruiken. In zijn eerste bestaansjaren focuste het comité zich vooral op het ontwikkelen van de Internationale Accounting Standaarden, waarvan ze in 1974 de eerste uitvaardigde. In 1981 sloten IASC en IFAC (International Federation of Accountants) een akkoord waarmee het IASC de volledige autonomie kreeg voor het neerleggen van IAS. In datzelfde jaar werden ook alle leden van IFAC lid van IASC. Desondanks waren er weinig successen te noteren, de hoofdoorzaak daarvan lag bij de afwezigheid van de dwingbaarheid. Aangezien het IASC een private organisatie is, kon het de verschillende leden niet dwingen om IAS te gebruiken.

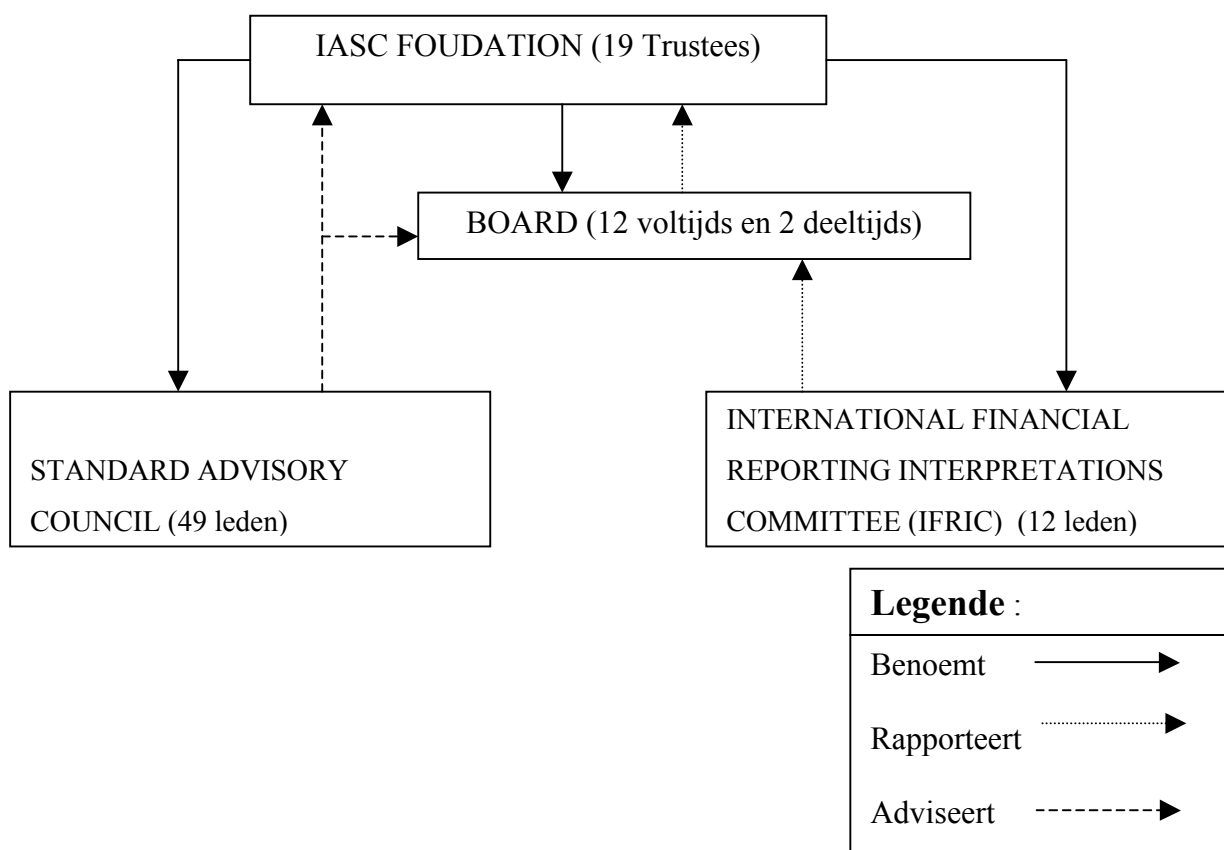
Ondanks het feit dat vele accounting besturen lid waren van het IASC, pasten ze, vooral in de beginjaren, de standaarden toch niet toe. De belangrijkste redenen hiervoor waren:

- De Internationale Accounting Standaarden waren niet verstaanbaar genoeg
- De Internationale Accounting Standaarden waren te flexibel, ze boden (te veel) verschillende mogelijkheden voor éénzelfde probleemstelling.

Om dit laatste op te lossen werd dan in 1987 het 'Comparability project' uitgevoerd om de mogelijke opties te verminderen.

In 1995 was er het akkoord tussen de IOSCO en het IASC om één enkel pakket van accounting standaarden te ontwikkelen en te steunen (cfr. Supra, blz. 23). Deze zouden dan de toegankelijkheid van de internationale beurzen kunnen vergroten en zo grote bedrijven de kans geven om op internationale beurzen te noteren zonder te moeten veranderen van accounting standaard. IOSCO zorgde er dan ook voor dat IAS werden toegestaan op alle grote kapitaalmarkten.

In 1997 kwam het besef dat er een verandering nodig was in de structuur van de organisatie. Deze was nodig om hun bepalende rol in de financiële verslaggeving te behouden. In het najaar van 1997 werd dan een 'Strategy Working Party' opgericht om de structuur en strategie te analyseren. In december 1998 hadden ze een rapport klaar met voorstellen voor veranderingen. De raad van bestuur keurde deze aanbevelingen unaniem goed. Het gevolg was dat er in maart 2000 een nieuwe constitutie werd opgericht en de benamingen IASC en IAS werden veranderd. De nieuwe uitgegeven standaarden heten vanaf nu IFRS (International Financial Reporting Standards) en het uitgevend orgaan IASB. De reeds gepubliceerde IAS-normen worden verder aangeduid als IAS maar de nieuwe standaarden worden IFRS genoemd. De IASB startte zijn activiteiten op 1 april 2001. De naamverandering houdt ook een verandering van werking en structuur in. De besluiten zullen door een kleiner aantal afgevaardigden worden genomen en de Board zal geprofessionaliseerd worden en niet meer met vrijwilligers werken (Commissie voor boekhoudkundige normen, 2003). De nieuwe structuur wordt weergegeven in figuur 6.

Figuur 6: Structuur van IASB. (Commissie voor boekhoudkundige normen, 2003, p.2)

Het IASB kent nu een vierledige structuur (zie figuur 6).

- de 'IASC Foundation' is een onafhankelijke stichting met 19 trustees die de leden van de overige organen benoemt en het algemene beleid bepaalt.
- de 'Board' is samengesteld uit 12 voltijdse en 2 deeltijdse leden, gekozen omwille van hun technische expertise, met een geografisch evenwichtige verdeling tussen de diverse bij de financiële verslaggeving betrokken partijen en met zeven leden die een verbindingsfunctie uitoefenen met hun nationale regelgever. De IAS Board bepaalt zelf zijn technische agenda en heeft de uitsluitende bevoegdheid om financiële verslaggevingnormen te ontwerpen, uit te vaardigen en de interpretaties ervan goed te keuren. Deze goedkeuring gebeurt met een eenvoudige meerderheid.
- de 'Standards Advisory Council' is samengesteld uit 49 leden die betrokken zijn bij de internationale financiële verslaggevingnormen en vormt een raadgevend forum voor de IAS Board om prioritaire werkthema's aan te duiden en de implicaties van de voorgestelde normen te onderzoeken.
- het 'International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC)' is samengesteld uit 12 leden en is verantwoordelijk om enerzijds de Board behulpzaam te zijn bij het oplossen van

interpretatie- en toepassingsproblemen en anderzijds ontwerpinterpretaties te publiceren en ter goedkeuring voor te leggen aan de Board.

Ook de doelstellingen werden nog eens duidelijk vermeld: (International Accounting Standards Committee Foundation, 2002, blz. V)

- De ontwikkeling, in het algemeen belang, van een enkele set hoogwaardige, begrijpelijke en in rechte afdwingbare wereldwijde standaarden, voor financiële verslaggeving. Om op die manier deelnemers in de verscheidene kapitaalmarkten van de wereld en andere gebruikers van de informatie, te helpen om economische beslissingen te nemen.
- De bevordering van het gebruik en de nauwgezette toepassing van deze standaarden.
- De actieve samenwerking met nationale regelgevers om te komen tot convergentie tussen de nationale standaarden voor financiële verslaggeving en de standaarden van de IASB die leiden tot hoogwaardige oplossingen.

Er is wel nog altijd discussie omtrent sommige bevoegdheden. De FEE (Fédération des Experts comptables Européen) wil een afzonderlijk orgaan voor de Europese coördinatie van de IAS/IFRS-normen. Het Europese Comité van Financiële Toezichthouders moet dan een centrale rol krijgen in dat orgaan. De FEE dringt er in een discussienota ook op aan dat het IFRIC het enige orgaan zou zijn dat een interpretatie kan geven van de IAS/IFRS-normen. Het is duidelijk dat de discussie nog niet ten einde is en dat sommige zaken nog zullen veranderen in de toekomst (FEE wil Europese ..., 2004, blz. 9).

HOOFDSTUK 5 : De huidige situatie in de Europese Unie.

5.1 De Internationale Accounting Standaarden / Internationale Financiële Rapporteringstandaarden (IAS/IFRS).

Voor de hervormingen van het IASB in 2001 (cfr. supra, blz. 26) waren er reeds 40 Internationale Accounting Standaarden uitgegeven. De standaarden die na de verandering worden ontwikkeld krijgen een andere naam. Zij worden International Financial Accounting Standards genoemd. De standaarden zijn principle-based, dit betekent dat niet alles wordt beschreven door de standaarden. Er is dus een belangrijke rol weggelegd voor interpretatie van de standaarden.

Hierna volgt er een kort overzicht van de reeds bestaande normen (Federale Overheidsdienst: Economie, KMO, Middenstand en Energie, 2003):

- IAS 1 Presentatie van de jaarrekening
- IAS 2 Voorraden
- IAS 7 Het kasstroomoverzicht
- IAS 8 Nettowinst of – verlies over de periode, fundamentele fouten en wijzigingen in
grondslagen voor financiële verslaggeving
- IAS10 Gebeurtenissen na balansdatum
- IAS11 Onderhanden projecten in opdracht van derden
- IAS12 Winstbelastingen
- IAS14 Gesegmenteerde informatie
- IAS15 Informatie die de gevolgen van de prijsschommelingen weergeeft
- IAS16 Materiële vaste activa
- IAS17 Lease-overeenkomsten
- IAS18 Opbrengsten
- IAS19 Personeelsbeloningen
- IAS20 Administratieve verwerking van overheidssubsidies en informatieverzorging over
overheidssteun
- IAS21 De gevolgen van wisselkoerswijzigingen
- IAS22 Bedrijfscombinaties
- IAS23 Financieringskosten
- IAS24 Informatieverzorging over verbonden partijen
- IAS26 Administratieve verwerking en verslaggeving door pensioenfondsen

IAS27 Geconsolideerde jaarrekeningen en administratieve verwerking van investeringen in dochterondernemingen
IAS28 Administratieve verwerking van investeringen in geassocieerde deelnemingen
IAS29 Financiële verslaggeving in economieën met hyperinflatie
IAS30 Toelichtingen in de jaarrekeningen van banken en soortgelijke financiële instellingen.
IAS31 Financiële verslaggeving van belangen in joint-ventures
IAS32 Financiële instrumenten: informatieverschaffing en presentatie
IAS33 Winst per aandeel
IAS34 Tussentijdse financiële verslaggeving
IAS35 Beëindiging van bedrijfsactiviteiten
IAS36 Bijzondere waardevermindering van activa
IAS37 Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa
IAS38 Immateriële vaste activa
IAS39 Financiële instrumenten: opname en waardering
IAS40 Vastgoedbeleggingen
IAS41 Landbouw

IFRS 1, 2, 3, 4 en 5 zijn ook reeds uitgegeven. (IASPLUS, 2004c)

De meeste van deze standaarden werden reeds door de Europese Commissie aangenomen, enkel IAS 32 en IAS 39 nog niet. Aan sommige andere standaarden moeten nog wijzigingen aangebracht worden (De Europese Unie, 2004b).

5.2 De situatie in de landen en de kapitaalmarkten.

Tussen de landen en kapitaalmarkten in de Europese Unie zijn er grote verschillen waar te nemen. In sommige landen is IAS/IFRS toegelaten als volwaardig alternatief voor de lokale standaarden en in andere landen niet. Ook op de kapitaalmarkten zijn er verschillen waar te nemen, zo kunnen ondernemingen op sommige beurzen enkel noteren met een internationale standaard.

Hierna volgt er een overzicht van de belangrijkste verschillen in de Europese Unie. In tabel 1 zijn de verschillen tussen de landen merkbaar. Samen met de verschillen op de kapitaalmarkten worden ze hierna besproken.

	IAS/IFRS niet toegelaten voor binnenlandse beursgenoteerde ondernemingen	IAS/IFRS toegelaten voor binnenlandse beursgenoteerde ondernemingen	IAS/IFRS verplicht voor alle beursgenoteerde ondernemingen
België		x	2005
Denemarken		x	2005
Duitsland		x	2005
Finland		x	2005
Frankrijk	x		2005
Griekenland		x	2003
Italië	x		2005
Luxemburg		x	2005
Nederland		x	2005
Ierland	x		2005
Oostenrijk		x	2005
Portugal	x		2005
Spanje	x		2005
Verenigd koninkrijk	x		2005
Zweden	x		2005

Tabel 1 : Overzicht van de regelgeving in de landen van de Europese Unie (IASPLUS, 2004a).

In de tabel zien we dat IAS/IFRS in acht landen toegelaten is als volwaardig alternatief voor de notering van de geconsolideerde jaarrekening en in zeven landen niet. In bijna alle landen wordt in 2005 de verplichting van kracht (cfr. supra, blz. 24).

Eerst worden de landen waar het toegelaten is om te noteren met IAS/IFRS besproken. Vanaf 2005 is het in België verplicht voor beursgenoteerde ondernemingen om hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen met IAS/IFRS. De Belgische Commissie voor Boekhoudkundige Normen (CBN/CNC) heeft wel een voorstel ingediend om alle geconsolideerde jaarrekeningen te laten opstellen volgens de IAS/IFRS-normen vanaf 2007. Dit zou dan zowel voor de beursgenoteerde als de niet beursgenoteerde ondernemingen gelden (Commissie voor boekhoudkundige normen, 2003). In Denemarken is de situatie gelijkaardig als in België. De Deense standaarden zelf leunen sterk aan bij IAS/IFRS. De effectenbeurs van Kopenhagen heeft de ondernemingen gevraagd of ze vroeger dan 1 januari 2005 willen overschakelen naar IAS/IFRS (IASPLUS, 2004b).

In Duitsland is IAS/IFRS ook een volwaardig alternatief. Op de beurs van Frankfurt gaan ze nog een stapje verder. In 1997 richtten ze de 'neuer Markt' op. Dit segment had als doel om nieuwe ondernemingen aan kapitaal te helpen. Ze wilden een tegenpool vormen voor de NASDAQ in de Verenigde Staten. Ondernemingen die wilden noteren op dit segment moesten wel aan strenge voorwaarden voldoen, zo was het verplicht om te noteren met IAS/IFRS of met US GAAP. In de eerste jaren was de 'neuer Markt' een succes, maar door de veranderde omstandigheden werd in 2003 besloten om te stoppen met de activiteiten (Macy, 2003). Binnen de huidige structuur van de beurs van

Frankfurt zijn er twee grote blokken. De 'General Standard' en de 'Prime Standard'. De bedrijven van de 'Prime Standard' moeten aan verschillende transparantie voorwaarden voldoen. Zo moeten ze noteren met IAS/IFRS, kwartaal cijfers vrijgeven, een financiële kalender publiceren, minstens één conferentie voor analisten organiseren en toelichtingen in het Engels publiceren (Deutsche Börse Group, 2004).

In Finland is het ook toegelaten om met IAS/IFRS te noteren en wordt de verplichting van kracht vanaf 2005. In Griekenland werd het gebruik van IAS/IFRS goedgekeurd door de regering. Aan de bedrijven die genoteerd staan op de effectenbeurs van Athene werd de verplichting opgelegd om vanaf 2003 te noteren met IAS/IFRS. In Luxemburg en Nederland is IAS/IFRS ook mogelijk als alternatief (IASPLUS, 2004b).

In Oostenrijk is het sedert 1999 voor alle binnenlandse bedrijven toegelaten om de geconsolideerde jaarrekening op te stellen met IAS/IFRS of een andere internationale accounting standaard. De beurs van Wenen legt de ondernemingen die noteren op de 'Prime Market' bepaalde voorwaarden op. Zo moeten ze een free float hebben van tenminste 25% en een beurskapitalisatie van 15 miljoen euro. De belangrijkste voorwaarde is evenwel dat de financiële verslaggeving moet worden opgemaakt volgens IAS/IFRS of US GAAP. Ook moeten er om het kwartaal cijfers worden bekend gemaakt, zowel in het Duits als in het Engels. Momenteel noteert het merendeel van de Oostenrijkse ondernemingen met IAS/IFRS en sommige met US GAAP (Wienerbörse.at, 2004).

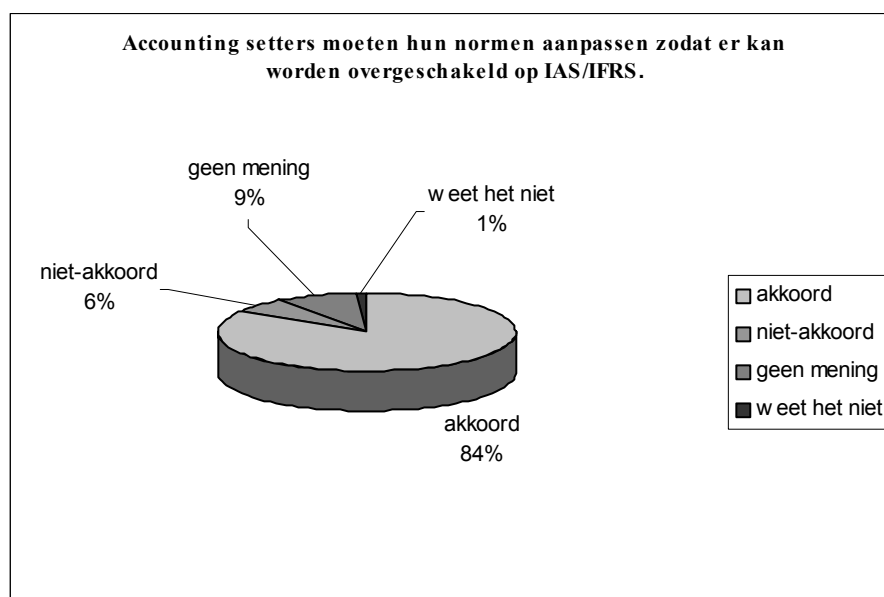
Ten tweede, zullen de landen waar het niet toegelaten is om te noteren met IAS/IFRS worden toegelicht. In Frankrijk is IAS/IFRS geen alternatief voor de Franse GAAP. Toch heeft het Franse Parlement ooit een wet goedgekeurd waarin het gebruik van IAS/IFRS werd aanvaard. Toch is deze wet nooit in voege getreden. In 1999 en 2000 werden nieuwe standaarden uitgegeven om zoveel mogelijk te harmoniseren met IAS/IFRS, maar toch is er geen volledige overeenstemming met IAS/IFRS. Ook in Italië, Ierland, Portugal en Spanje is het niet toegelaten voor binnenlandse ondernemingen om te rapporteren met IAS/IFRS (IASPLUS, 2004b).

In het Verenigd Koninkrijk is het enkel verplicht om vanaf 2005 te rapporteren met IAS/IFRS. Oorspronkelijk was het de bedoeling van de Accounting Standards Board (ASB) om de Standaarden van het Verenigd Koninkrijk vroeger in overeenstemming te brengen met IAS/IFRS. In Zweden is IAS/IFRS eveneens geen alternatief. Op de beurs van Stockholm is het verplicht te rapporteren volgens de Standaarden uitgegeven door het Swedish Financial Accounting Standards Council (SFASC). Deze zijn gebaseerd op IAS/IFRS-normen (IASPLUS, 2004b).

5.3 De houding tegenover de IAS/IFRS regels.

Het initiatief van de Europese Commissie om één transparante kapitaalmarkt te verkrijgen door het invoeren van een set accounting en rapportering standaarden (IAS/IFRS) heeft grote gevolgen. Ongeveer 6700 Europese bedrijven zullen voor de eerste keer IAS/IFRS invoeren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in vele bedrijven de invoering van de nieuwe regels een belangrijk punt op de agenda is. Sommigen spreken zelfs van de grootste accounting verandering in 30 jaar (PriceWaterhouseCoopers, 2000).

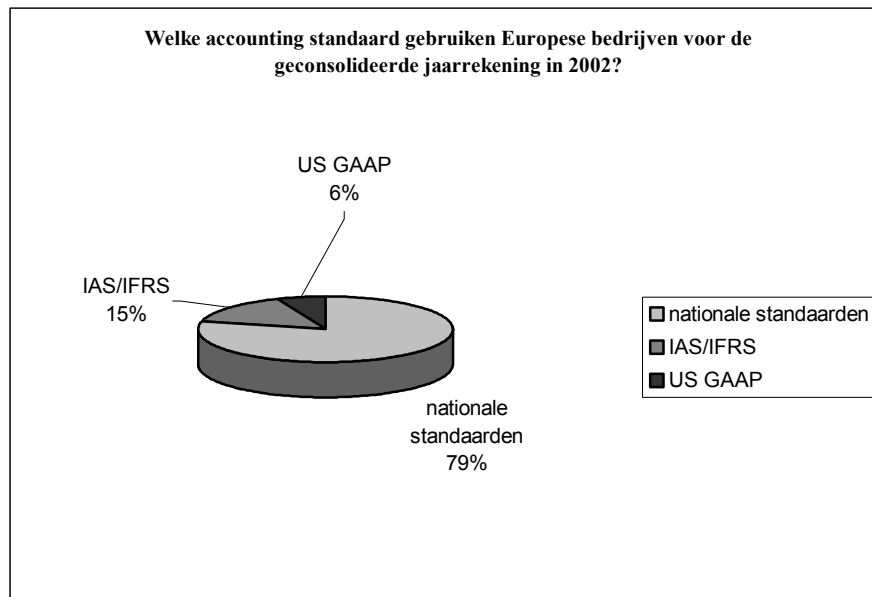
In twee onafhankelijk pan-Europese enquêtes die werden uitgevoerd door PriceWaterhouseCoopers (2000 en 2002) krijgt men een betere kijk op wat er leeft bij de Europese Chief Financial Officers (CFO's). De invoering van de IAS/IFRS regels wordt niet aanzien als een louter accounting gebeuren, het is veeleer de implementatie van een strategisch business concept. De voornaamste redenen voor de omschakeling zijn: de internationale transparantie, voorbereiding van internationale fusies en overnames en de druk van de aandeelhouders. Vele CFO's geloven in het doel van een ééngemaakte Europese kapitaalmarkt, die dan ook vele voordelen kan bieden. Ondanks het feit dat in vele landen de IAS/IFRS regels lange tijd niet waren toegelaten als volwaardig alternatief is de vraag vanuit de bedrijfswereld groot, 81% wil vrij kunnen kiezen (t.o.v. 59% in 2000). In de landen waar reeds een overschakeling mogelijk is, zien we dan ook dat vele bedrijven reeds IAS/IFRS toepassen. Er is een belangrijke rol weggelegd voor de Europese overheden en accounting setters om de wetgeving aan te passen en zo de beperkende maatregelen af te schaffen. 84% vindt dat er moet worden ingegrepen zodat er vlugger kan worden overgeschakeld op IAS/IFRS (zie grafiek 1). De huidige toestand wordt ook toegelicht in tabel 1 (cfr. supra, blz. 31).

Grafiek 1: Mening over het beleid van de accounting setters. (PriceWaterhouseCooper, 2002, blz. 25)

Zeven op tien van de reeds bestaande gebruikers ervaart een direct voordeel van de invoering. Desondanks blijft meer dan de helft van de niet-gebruikers sceptisch.

Tussen 2000 en 2002 was er geen grote verandering van het aantal gebruikers van IAS/IFRS, het blijft rond de 15% hangen (zie grafiek 2). Dit heeft opnieuw te maken met de beperkende maatregelen van de lokale overheden.

Grafiek 2: Welke accounting standaard? (PriceWaterhouseCooper, 2002, blz. 9)

Vele CFO's verwachten veel van de IAS/IFRS regels in de toekomst. Ze willen duidelijke, transparante en permanent evoluerende standaarden. 71% wil zelfs de regels uitbreiden tot de individuele boekhoudingen van de dochterondernemingen. Op de vraag of de ondernemingen zullen klaar zijn tegen 2005, zegt 93% dat ze ervan overtuigd zijn dat het hen zal lukken. Eén op drie van de CFO's zijn van mening dat de omschakeling een substantiële verandering kan teweegbrengen in de houding van de investeerders t.o.v. het bedrijf. Op de vraag of er een noodzaak is om een Europese versie uit te brengen van de IAS/IFRS regels werd duidelijk negatief geantwoord omdat de meeste bedrijven hun informatie ook willen vergelijken met niet-Europese bedrijven.

Hoelang de omschakeling duurt verschilt sterk van bedrijf tot bedrijf, maar de meeste zijn het erover eens dat de omschakeling meestal langer duurt dan verwacht. Ook is er een sterk onderscheid tussen de landen. Luxemburg en België behoren tot groep die het vroegst begint met de omschakeling, Frankrijk en Nederland zijn gemiddeld en Italië en Ierland zijn het traagst.

HOOFDSTUK 6 : Voorafgaand onderzoek

6.1 Algemeen.

Nu de theorieën rond financiële rapportering, de classificatie en de harmonisatie zijn besproken hebben we een goed inzicht in de materie rond het vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS. Het gebruik van accounting standaarden is een ruim onderzoeksveld. Vele onderzoeksvragen zijn dan ook mogelijk. De drie hoofdvragen die men zich kan stellen bij het gebruik van IAS/IFRS zijn: welke ondernemingen gebruiken IAS/IFRS, waarom gebruiken ze deze standaarden en hoe worden de normen gebruikt (Murphy, 1999).

In deze eindverhandeling wordt de klemtoon gelegd op de eerste onderzoeksvraag. De doelstelling is dan ook om een profiel op te stellen van de huidige IAS/IFRS gebruikers. Dit profiel kan nuttig zijn om een inzicht te verwerven in de karakteristieken van ondernemingen die, op basis van de theorie van de kostenbaten analyse (cfr. supra, blz. 7), een voordeel halen uit de invoering van IAS/IFRS. Dit inzicht kan gebruikt worden bij de evaluatie van de verplichting die de Europese Unie oplegt aan ondernemingen om tegen 2005 hun geconsolideerde jaarrekeningen op te stellen volgens deze standaarden. Ook het IASB kan kijken of ze haar doelgroep bereikt. De resultaten kunnen ook van belang zijn in de toekomst, aangezien de lidstaten zelf kunnen beslissen of ze een uitbreiding wensen van de verplichte rapportering met IAS/IFRS naar niet beursgenoteerde ondernemingen en/of naar de enkelvoudige boekhouding.

De Financial Accounting Standards Board (FASB)(1996) maakt een onderscheid tussen twee groepen IAS/IFRS-gebruikers. De groepen die voordeel kunnen halen uit het gebruik zijn (1) bedrijven uit landen waar er geen nationale standaarden zijn en (2) bedrijven uit landen waar de nationale standaard onvoldoende toelichtingen omvat. Aangezien deze scriptie handelt over ondernemingen van de Europese Unie zal het de tweede groep zijn die wordt behandeld.

6.2 Variabelen uit de literatuur.

Er werd totnogtoe relatief weinig voorafgaand onderzoek verricht naar het vrijwillig gebruik van IAS/IFRS. Vanaf de jaren 90 zijn er enkele studies die dit onderwerp bestudeerden, zoals deze van Al-Basteki (1995), Dumontier en Raffournier (1998), Murphy (1999), El-Gazzar et al. (1999), Ashbaugh (2001), Cuijpers et al. (2002) en Street en Gray (2002). Zoals aangehaald bij de indeling van het FASB (1996) maken ondernemingen gebruik van IAS/IFRS indien de lokale accounting

standaarden niet voldoen aan de behoefte om informatie te verstrekken. De implementatie van IAS/IFRS brengt dan meestal met zich mee dat er striktere regels moeten worden toegepast en dat er meer toelichtingen moeten worden verstrekt dan bij de lokale standaarden (Ashbaugh, 2001). Als een bedrijf dan kiest om te rapporteren met IAS/IFRS, maakt het dus de keuze om meer informatie vrij te geven. De doelstelling is dan ook meestal om de informatie asymmetrie en de daarbij horende kosten (agency kosten en kapitaalkosten) te drukken (Leuz en Verrecchia, 2000). Het is dan ook niet enkel de kwantiteit die telt maar ook de kwaliteit van de vrijgegeven informatie (Leuz en Verrecchia, 2000).

Hieruit blijkt dat de literatuur omtrent het algemeen vrijwillig vrijgeven van informatie ook relevant kan zijn in het onderzoek naar het vrijwillig gebruik van IAS/IFRS. Het opzet van de bedrijven is terug om via het verschaffen van extra informatie het noodzakelijke kapitaal aan de meest gunstige voorwaarden te verwerven (Meek et al., 1995). In de vakliteratuur verwijst men dan ook meestal naar de term 'voluntary disclosure'. Enkele relevante studies zijn deze van Chow en Wong-Boren (1987), Cooke (1989), Lang en Lundholm (1993), Meek et al. (1995), Zarzeski (1996), Leuz en Verrecchia (2000) en Street en Bryant (2000).

In bijna elk van deze vermelde onderzoeken wordt een profiel omschreven van ondernemingen die rapporteren met IAS/IFRS of vrijwillig informatie verstrekken. Telkens worden meerdere variabelen vooropgesteld die eventueel een bepalende factor zouden kunnen zijn. Deze worden dan statistisch getest. De variabelen worden gekozen op basis van verschillende benaderingswijzen. Enkele zijn afgeleid uit theoretische concepten terwijl andere afkomstig zijn uit empirische onderzoeken. Zarzeski (1996) is een voorbeeld van een studie die vertrekt van de vier culture dimensies uit het model van Hofstede (1980) (cfr. supra, blz. 11). Andere studies halen hun variabelen uit onderzoek naar vrijwillige audits (Dumontier en Raffournier, 1998). In het volgende stuk worden de variabelen, die mogelijk bepalend zijn bij het gebruik van IAS/IFRS, behandeld. Telkens worden ook verwijzingen gemaakt naar eerdere studies die deze variabelen al eerder behandelden.

Om voldoende overzicht te behouden bevindt zich op de volgende bladzijde tabel 2. In deze overzichtstabel worden de studies weergegeven met telkens de variabelen die werden onderzocht. Rechts van de variabele wordt ook de verwachte relatie weergegeven. Een positieve relatie wordt aangeduid met (+) en een negatieve met (-). Indien er geen eenduidigheid is wordt er niets weergegeven. Deze variabelen werden telkens statistisch getest. Deze die een significante relatie vertoonden in het vroegere onderzoek, worden dan gearceerd. Vervolgens wordt elke variabele apart besproken.

Op de volgende pagina wordt de overzichtstabel weergegeven.

Tabel 2: Overzichtstabel van de variabelen en studies.

Artikel:	Chow en Wong-Boren (1987)	Cooke (1989)	Lang en Lundholm (1993)	Al-Basteki (1995)	Meek et al. (1995)	Zarzeski (1996)	Dumontier, Raffournier (1998)	El-Gazzar et al. (1999)	Murphy (1999)	Leuz en Verrecchia (2000)	Street en Bryant (2000)	Ashbaugh (2001)	Cuijpers et al. (2002)	Street en Gray (2002)	Tarca (2004)
Variabele:															
Beursnoteringen (+)		X			X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Uitgifte van aandelen (+)			X							X		X			
Internationale betrekkingen (+)				X	X	X	X	X	X				X	X	X
Schuldgraad	X(+)				X(+)	X(-)	X(+)	X(-)	X(-)	X(-)			X(-)		X(-)
Concentratie van eigendom (-)							X						X		
Grootte (+)	X	X	X	X	X	X	X			X	X		X	X	X
Activa (+)	X						X		X						
Marktwaaarde (+)									X						
Kapitaalintensiteit(+)										X					
Industrie		X		X	X						X		X	X	X
Winstgevendheid (+)			X		X		X			X	X			X	
Variabiliteit van de winst (-)			X												
Auditor 'big four' (+)				X			X		X					X	
Lokale accounting standaard							X					X	X		
Grootte van kapitaalmarkt (+)														X	
Culturele componenten						X									

Aantal beursnoteringen

De toenemende globalisatie en wereldhandel zetten ondernemingen aan om te noteren op verschillende kapitaalmarkten (Ashbaugh, 2001). Noteringen op buitenlandse beurzen brengen verschillende voordelen met zich mee. Men kan kapitaal tegen een lagere kostprijs aantrekken en men doet aan wisselkoersrisico spreiding (El-Gazzar et al., 1999). Bedrijven maken ook gebruik van beursnoteringen om hun naambekendheid op te krikken (Saudagaran, 1988). Natuurlijk zijn er ook kosten verbonden aan het noteren op meerdere beurzen. De meeste Europese beurzen leggen voorwaarden op aan de bedrijven om te mogen noteren op de beurs (Adhikari en Tondkar, 1992). Er zijn echter weinig beurzen die bedrijven verplichten om te noteren met IAS/IFRS. Meestal is de keuze voor een internationale standaard zoals IAS/IFRS dan ook vrijwillig. Op de 'Prime Standard' van Frankfurt, het vroegere 'neuer Markt' en de 'Prime Market' van Wenen is men evenwel verplicht te noteren met IAS of US GAAP (cfr. supra, blz. 31-32).

Ondanks de vrijheid van noteren ondervinden vele ondernemingen grote druk van de markt om voldoende en vergelijkbare financiële informatie vrij te geven (Meek, et al., 1995). Dit zorgt er dan ook voor dat er bijkomende kosten moeten worden gemaakt om te voldoen aan de eisen. Deze kosten kunnen in bepaalde gevallen zeer hoog oplopen (Biddle en Saudagaran, 1991). Het kan dan ook voordelig uitkomen om te noteren met één enkele internationale standaard die onmiddellijk tegemoet komt aan bijna alle eisen.

In de literatuur zien we dat vele studies deze variabele onderzoeken. In de meeste gevallen vinden ze dan ook een significant positieve relatie tussen het vrijwillig rapporteren en het aantal beursnoteringen. Zo vindt Cooke (1989, 1992) dat Zweedse en Japanse ondernemingen, die aandelen hebben op buitenlandse beurzen, veel meer informatie publiceren dan bedrijven die enkel op de nationale beurzen waren genoteerd. Meek et al. (1995) en Murphy (1999) vinden ook dergelijke resultaten. Meek et al. (1995) vonden dat Amerikaanse en Britse multinationals veel meer informatie vrijgaven dan ondernemingen die enkele op de binnenlandse markt waren genoteerd. Enkele andere studies waar er een significant positieve relatie werd teruggevonden zijn Dumontier en Raffournier (1998), El-Gazzar, et al. (1999), Leuz en Verrecchia (2000), Street en Bryant (2000), Ashbaugh (2001), Street en Gray (2002) en Tarca (2004).

In het onderzoek van Cuijpers et al. (2002) maakt men het onderscheid tussen de noteringen op de beurzen binnen de Europese Unie en deze daarbuiten. Dit komt doordat er binnen de EU een wederzijdse erkenning is van de verschillende lokale standaarden. Deze andere benadering kan een verklaring vormen voor de niet significante relatie tussen het aantal beursnoteringen en het gebruik van IAS/IFRS.

In sommige onderzoeken (Lang en Lundholm, 1993; Leuz en Verrecchia, 2000 en Ashbaugh, 2001) gaat men er ook vanuit dat in de periode voorafgaand aan een **uitgifte van aandelen** er meer publieke informatie zal worden verstrekt.

Internationale betrekkingen

Als een onderneming activiteiten uitoefent in grote delen van de wereld zal het vele verschillende contacten hebben. Multinationale bedrijven zullen een zeer heterogene groep van stakeholders (ruimer dan aandeelhouders) hebben. Meer en meer houden ondernemingen rekening met de volledige groep stakeholders. Prof. Dr. Edward Freeman neemt in dit nieuwe stakeholdersdenken een voortrekkersrol in. Het zijn niet enkel de aandeelhouders die belangrijk zijn, een holistische visie wint aan belang (Sanchez en Heene, 2004, blz. 113-116). Het is dan ook belangrijk om deze verschillende groepen de noodzakelijke informatie te bezorgen (Choi en Mueller, 1992). Grote ondernemingen concurreren om de noodzakelijke middelen tegen een zo laag mogelijke kost aan te trekken (Zarzeski, 1996). Een middel dat daarbij kan helpen is een goede en transparante financiële verslaggeving.

Ondernemingen die internationaal actief zijn, zullen eerder overschakelen op een niet-lokale standaard dan ondernemingen die enkele op de lokale markt participeren. Het gebruik van IAS/IFRS kan er dan voor zorgen dat de middelen tegen een lagere kost kunnen worden aangetrokken, aangezien een internationale standaard transparanter is en zo de risico's voor stakeholders reduceert. Het verschil met de vorige variabele is dat er niet wordt vanuit gegaan dat ondernemingen beursgenoteerd moeten zijn om middelen aan te trekken. Middelen zijn ruimer dan enkel en alleen kapitaal.

In het empirisch onderzoek zijn de internationale betrekkingen een veel onderzochte variabele. In de meeste studies, Zarzeski (1996), Dumontier en Raffournier (1998), El-Gazzar (1999), Murphy (1999), Cuijpers et al. (2002) en Tarca (2004) werd een positieve relatie gevonden tussen het vrijwillig rapporteren in het algemeen of het rapporteren met IAS/IFRS en de internationale betrekkingen.

Schuldgraad

De derde variabele die wordt besproken betreft de schuldgraad van ondernemingen. Bij deze variabele zijn er twee pistes mogelijk. Enerzijds is er de denkwijze die gebaseerd is op de agency theorie (Jensen en Meckling, 1976) (cfr. supra, blz. 5) en anderzijds de opvatting die gebaseerd is op het grote onderscheid tussen de manier waarop een onderneming gefinancierd wordt (cfr. supra, blz. 11).

De eerste richting, gebaseerd op de agency theorie, gaat ervan uit dat de agency kosten hoger worden naarmate de schuld groter wordt. De monitoring functie, die de financiële rapportering uitoefent, kan er dan voor zorgen dat de kosten worden gereduceerd. De eerste visie stelt dan ook dat naarmate de schulden toenemen er meer gebruik zal worden gemaakt van IAS/IFRS (positieve relatie). In de studies van Chow en Wong-Boren (1987), Meek et al. (1995) en Dumontier en Raffournier (1998) wordt vertrokken van deze stelling.

De tweede richting die een groot belang hecht aan de manier waarop de onderneming wordt gefinancierd, gaat ervan uit dat banken meer en gemakkelijker toegang hebben tot de financiële gegevens van ondernemingen dan aandeelhouders. Aandeelhouders zijn dus voornamelijk afhankelijk van de publiek gemaakte informatie (Radebaugh en Gray, 1983). Hier zien we terug de tegenstelling tussen respectievelijk het financieren via aandelenuitgifte of via leningen van banken (cfr. supra, blz. 11). Banken, die ook 'inside' stakeholders worden genoemd, hebben minder behoefte aan publieke kwalitatieve informatie dan 'outside' aandeelhouders. Sekely en Collins (1988) onderzoeken de effecten van culturele componenten op de kapitaalstructuur van ondernemingen en vinden dat er grote verschillen zijn tussen landen. Zarzeski (1996) ondersteunt deze visie en veronderstelt dat landen met een gemiddeld hoge schuldgraad, landen zijn waar men veel via banken financiert en waar er een grote terughoudendheid is t.o.v. onzekerheid (cfr. supra, blz. 11). Murphy (1999) onderzoekt de karakteristieken van Zwitserse bedrijven die IAS/IFRS toepassen en maakt gebruik van deze visie aangezien Zwitserland een typisch bankgeoriënteerd land is. In het onderzoek van Cuijpers et al. (2002) meten ze zowel de schuldgraad als de concentratie van de aandelen, zo kunnen ze het belang van aandeelhouders ten opzichte van banken meten. De stelling van de tweede denkrichting is dan ook dat er minder gebruik zal worden gemaakt van IAS/IFRS indien de schuldgraad hoog is (negatieve relatie).

Uit het empirisch onderzoek blijkt dat ongeveer de helft vertrekt van een positieve relatie en de andere helft van een negatieve relatie. Er is slechts één onderzoek dat een significante relatie vindt, namelijk: Zarzeski (1996). Een verklaring voor deze zwakke verklarende kracht van deze variabele is dat financiële rapportering lang niet het enige communicatiemiddel is om de agency kosten te verminderen. Men kan dan ook concluderen dat de schuldgraad zeker niet de enige verklarende factor kan zijn voor het gebruik van IAS/IFRS.

Concentratie van eigendom

Zoals bij de vorige variabele is het hier opnieuw de manier waarop een bedrijf wordt gefinancierd die een aanzienlijke rol speelt. Zoals aangetoond door Jensen en Meckling (1976) bezit de manager in vele gevallen niet (of zeker niet volledig) het aandelenkapitaal (cfr. supra, blz. 5). Zoals eerder

vermeld (cfr. supra, blz. 5) kan financiële rapportering de agency kosten drukken. Deze kosten zullen lager zijn indien het aandeelekapitaal geconcentreerd is bij enkele grote aandeelhouders dan bij wijd verspreide aandelen. De toepassing van IAS/IFRS zal dan ook afnemen indien er meer concentratie is. De studies van Dumontier en Raffournier (1998) en Cuijpers et al. (2002) onderzoeken beiden deze relatie. Deze eersten tonen een significante relatie. Het tweede onderzoek toont, net als Wallace en Naser (1995), geen significante relatie aan.

Grootte

De grootte van een onderneming speelt reeds in enkele vorige factoren een rol. Aangezien in vele studies deze factor als cruciaal beschouwd wordt, is het nuttig om hem nog eens apart te bestuderen. De grootte van een onderneming kan het gebruik van IAS/IFRS op verschillende manieren verklaren.

Ten eerste, de kosten spelen een grote rol in de verklaring waarom een onderneming al dan niet IAS/IFRS gebruikt. Aangezien er wordt vanuit gegaan dat de nieuwe standaarden meer informatie genereren dan de lokale standaarden, zullen ook de kosten toenemen. Voor grote ondernemingen brengt dit minder bijkomende kosten met zich mee dan voor kleine. Meestal wordt reeds veel informatie gebruikt door de grote onderneming voor interne doeleinden, dus brengt het weinig extra kosten met zich mee om deze informatie openbaar te maken (Singhvi en Desai, 1971). Ook de vaste kosten spelen een grote rol in de keuze van een accounting systeem. Bij de implementatie van een nieuwe standaard moeten er veel kosten worden gemaakt. Er moet een nieuwe, meestal zeer dure, software worden ontwikkeld en de mensen moeten worden opgeleid om de nieuwe standaarden onder de knie te krijgen. Het is dus een invloedrijke beslissing om over te stappen op een ander accounting systeem. Voor kleine ondernemingen heeft deze verandering nog een grotere invloed dan voor een grote onderneming. Deze laatste kan immers genieten van de schaalvoordelen om zo de vaste kosten te spreiden (Lang en Lundholm, 1993).

Ten tweede, de financiële verslaggeving speelt bij kleinere ondernemingen een belangrijkere rol dan bij grote. Kleinere ondernemingen kunnen een competitief nadeel ondervinden door meer informatie vrij te geven, aangezien de publieke informatie meestal de enige bron van informatie is voor de concurrentie. Grote ondernemingen worden over het algemeen al zeer goed gevolgd door analisten en hebben dus minder te verliezen (Foster, 1986; Lang en Lundholm, 1993).

Bijna alle studies opgenomen in de overzichtstabel onderzoeken de variabele 'grootte'. Telkens vertrekken ze van het standpunt dat er een positieve relatie is tussen het vrijwillig vrijgeven van informatie (gebruik van IAS/IFRS) en de grootte van het bedrijf. Chow en Wong-Boren (1987),

Cooke (1989), Lang en Lundholm (1993), Meek et al. (1995), Zarzeski (1996), Dumontier en Raffournier (1998), Leuz en Verrecchia (2000) en Tarca (2004) vinden een significante relatie.

Aansluitend bij de factor 'grootte' maken sommige nog een bijkomend onderscheid. De **omvang van het actief** wordt door Chow en Wong-Boren (1987) en Murphy (1999) onderzocht. De **kapitaalintensiteit** wordt onderzocht in de studie van Leuz en Verrecchia (2000). Ook de **marktwaarde** wordt onderzocht (Street en Bryant, 2000).

Industrie

Volgens Cooke (1992) hebben de competitieve druk en de specifieke industriële regelgeving een invloed op de financiële verslaggeving. Sommige industrieën, zoals de chemische, zijn gevoeliger om informatie vrij te geven dan andere. Dit heeft veel te maken met de strategie van de ondernemingen en de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling. De industrie kan dus ook een invloed hebben op de keuze van de accounting standaard. Meek et al. (1995) verklaart de verschillen tussen industrieën aan de hand van 'proprietary costs'.

Ondernemingen zijn soms geneigd om IAS/IFRS te gebruiken om specifieke redenen zoals afschrijvingsverschillen, waarderingsverschillen. In het onderzoek van Cuijpers et al. (2002) onderscheiden ze twee groepen industrieën; de verwerkende en de niet-verwerkende. Street en Gray (2002) baseren zich op de NAICS code. Tarca (2004) deelt de ondernemingen op in 4 groepen. Uit het empirisch onderzoek blijkt dat men meestal geen significante relatie vindt tussen het vrijwillig rapporteren en de industrie waarin de onderneming zich bevindt. Enkel de studies van Meek et al. (1995) en Street en Gray (2002) vinden een significante relatie.

Winstgevendheid

In vele ondernemingen is winst maken de of zeker één van de belangrijkste doelstellingen. Indien deze doelstelling wordt bereikt, zijn de bedrijven dan ook geneigd om dit in de verf te zetten. Deze veronderstelling steunt sterk op de signaling theorie zoals besproken in hoofdstuk 2. Ondernemingen met goede cijfers willen zich dus duidelijk onderscheiden van ondernemingen met mindere goede cijfers. Ondernemingen kunnen dan ook gebruik maken van bijkomende publicaties om de winst duidelijk aan te tonen.

Ook de accounting methode die werd gebruikt om de winst te bekomen is van belang. Volatiliteit van de winst wordt door de beleggers meestal gepercipieerd als een bijkomende risicofactor. Winstmanipulatie is dan ook een veel voorkomende praktijk. Men probeert meestal de winsten zo stabiel mogelijk te houden. De IAS/IFRS-normen geven een meer realistisch beeld weer, aangezien

het veel minder gemakkelijk is om de winst te manipuleren. Gebruik maken van deze accounting standaard kan dan ook worden beschouwd als een teken van zekerheid over de betere prestaties.

Het empirisch onderzoek verschilt met wat de theorie zegt. Er bestaat geen duidelijkheid tussen de relatie van vrijwillige rapportering en de winstgevendheid van de onderneming. Lang en Lundholm (1993) en Leuz en Verrecchia (2000) vinden een significant positieve relatie. Raffournier (1995), Meek et al. (1995) en Dumontier and Raffournier (1998) vinden geen significant verband. En Wallace en Naser (1995) vinden een negatieve relatie voor bedrijven uit Hong Kong.

In het onderzoek van Lang en Lundholm (1993) wordt ook de invloed van **variabiliteit van de winst** onderzocht.

Auditor

In de literatuur onderzoeken sommige studies ook de relatie tussen de auditor en de keuze van accounting systeem (Al-Basteki, 1995; Dumontier en Raffournier, 1998; Murphy, 1999 en Street en Gray, 2002). In deze studies wordt ervan uitgegaan dat grote audit kantoren, kantoren van de 'big four', een invloed kunnen hebben op de keuze van het accounting systeem. Dit kan worden verklaard aan de hand van het eigenbelang van de auditor.

Ten eerste, de grote audit kantoren hebben er alle belang bij om hun reputatie hoog te houden. Door de klanten te overtuigen om een strenger accounting systeem (IAS/IFRS) toe te passen kan de auditor de perceptie van onafhankelijkheid vergroten. Met de recente schandalen is het imago van de audit sector sterk geschaad, en zullen de audit kantoren trachten elk middel te gebruiken om hun onafhankelijkheid duidelijk te maken.

Ten tweede, de grote audit kantoren beschikken over voldoende middelen en gekwalificeerd personeel om een bedrijf dat IAS/IFRS gebruikt, te controleren. Vele kleinere audit kantoren hebben niet de middelen om grote en complexe ondernemingen die IAS/IFRS toepassen te controleren. De 'big four' hebben er dus alle voordeel bij om een klant te overtuigen om over te schakelen op een meer complexe accounting standaard.

De keuze van een auditor heeft ook een invloed op de onderneming zelf. Een audit kantoor, dat behoort tot 'the big four', heeft een hoge reputatie en kan zo helpen om het vertrouwen tussen de kapitaalverstrekkers en de onderneming te verhogen. Zo kan de kapitaalkost dalen voor het bedrijf.

Empirisch onderzoek is niet eenduidig. Sommigen vinden een positieve relatie (Al-Basteki, 1995; Dumontier en Raffournier, 1998 en Street en Gray, 2002) en anderen vinden dan dat er geen significante relatie is tussen de twee variabelen (Firth, 1979; Hossain, et al., 1995).

Lokale accounting standaard

Ashbaugh (2001) stelt dat landen met een accounting systeem gelijkaardig aan dat van IAS/IFRS vlugger zullen overschakelen dan landen waarbij er een groot verschil bestaat. De verklarende factor hierbij zijn de omschakelingskosten. Ook landen waar de standaarden bijzonder flexibel zijn, kunnen bedrijven ertoe aanzetten om te noteren met IAS/IFRS (Ashbaugh en Pincus, 2001). Vele bedrijven zullen er dan naar streven om zowel te voldoen aan de lokale als de niet-lokale standaarden.

Naast de kosten zijn ook de opbrengsten van groot belang. Deze hangen sterk af van de omgeving waarin de onderneming zich bevindt. In landen waar de kwaliteit van de accounting standaarden laag is, zullen ondernemingen die overstappen naar IAS/IFRS een groter voordeel kunnen halen dan bedrijven in landen waar de accounting standaarden reeds goed ontwikkeld zijn. In de landen met lagere kwaliteit ervaart men de overgang als een sterk signaal van hoger kwaliteitsniveau.

Om de kwaliteit te meten van een accounting systeem kan men terugvallen op verschillende methodes. Ashbaugh (2001) gebruikt een eigen methode om het verschil te bepalen tussen de lokale standaard en IAS/IFRS. La Porta, et al.(1998) gebruiken de scores van het Center for International Financial Analysis and Research (CIFAR). Deze scores geven per land de waarde van het accounting systeem.

Opnieuw zien we hier het belang van de reeds besproken classificaties van accounting standaarden (cfr. supra, blz. 14-20). De indeling die Nobes maakt in figuur 4 en figuur 5, maakt een duidelijk onderscheid tussen twee grote blokken van accounting systemen. De marktgedreven systemen en de bankgeoriënteerde systemen. Ook Ali en Hwang (2000) maken een duidelijk onderscheid tussen beide systemen. Volgens hen is het dan ook zo dat de overstap voor ondernemingen die reeds een sterk ontwikkelde accounting standaard gebruiken, zoals in Nederland en V.K., minder groot zal zijn dan ondernemingen uit Frankrijk of België die een minder marktgerichte standaard gebruiken. De **grootte van de kapitaalmarkt** kan dan ook een invloedrijke variabele zijn (Street en Gray, 2002).

Culturele componenten

Zoals eerder werd besproken heeft de cultuur van een land een invloed op het bedrijfsleven (cfr; supra, blz. 11). De studie van Zarzeski (1996) onderzoekt aan de hand van het eigen ontwikkelde

'International Disclosure Model' zowel marktgerichte als cultuurgerichte variabelen die een invloed kunnen hebben op de financiële verslaggeving. Voor de culturele componenten maakt Zarzeski gebruik van de classificatie van Gray (1988), die is gebaseerd op de indeling van Hofstede (1980). De vier culturele dimensies zijn; *Individualism versus Collectivism*; *Large versus Small Power Distance*; *Strong versus Weak Uncertainty Avoidance* en *Masculinity versus Femininity* (cfr. supra, blz. 11-12). Het empirisch onderzoek toont aan dat er een relatie bestaat tussen de financiële rapportering en de cultuur. Deze resultaten zijn belangrijk in het harmonisatieproces. De resultaten wijzen erop dat het moeilijk zal zijn om een eenvormige financiële rapportering na te streven zolang er sterk culturele verschillen zijn tussen landen.

6.3 Naleving van de standaarden.

Zoals vermeld in het begin van dit hoofdstuk, kunnen er drie domeinen worden onderscheiden in het onderzoek van het vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS. De derde onderzoeksvraag, namelijk op welke manier de standaarden worden toegepast, is een actueel onderwerp van discussie. Verschillende instanties (IASB en IFAC) en personen uiten kritiek op de manier waarop IAS/IFRS wordt toegepast (Street en Bryant, 2000). Vele ondernemingen beweren de standaarden toe te passen, maar doen dit niet of toch zeker niet volledig. Zo proberen ze de voordelen van de standaarden (lagere kapitaalkost en nog andere) te benutten maar ze proberen om niet de volledige kosten te moeten dragen. IAS/IFRS legt de bedrijven minimale rapporteringrichtlijnen op, die men verplicht is te volgen. Indien men deze vereisten niet volledig volgt, mag men niet claimen dat men de standaarden toepast. In deze hele discussie speelt de audit sector een bijzondere rol. De voorzitter van de IFAC heeft dan ook de auditors bekritiseerd omdat ze te vlug beweren dat een firma IAS/IFRS toepast, ondanks het feit dat vele vereisten niet of zeker niet volledig worden nagekomen (Cairns, 1997). Verschillende studies (Street et al., 1999; Street en Bryant, 2000; Cairns, 2000; Street en Gray, 2002 en Glaum en Street, 2003) ondersteunen deze kritiek.

Zoals besproken in het vorige stuk kunnen vele variabelen de rapporteringstrategie van een onderneming beïnvloeden. Er zijn ook enkele artikels verschenen die specifiek de bepalende determinanten voor de naleving van accounting standaarden onderzoeken. In de studie van Street en Bryant (2000) werden factoren, die de hoeveelheid gepubliceerde informatie beïnvloeden, en variabelen, die een invloed kunnen hebben op de naleving van de standaarden, onderzocht. Ze stelden vast dat vele ondernemingen de standaarden niet naleefden. Er zijn volgens hen drie variabelen die een significant positieve invloed hebben op de naleving van IAS/IFRS. Er is grotere naleving bij ondernemingen met een beursnotering in de V.S., een expliciete vermelding dat de jaarrekening werd opgesteld volgens IAS/IFRS en tenslotte als de ISA (International Standards of Auditing) worden gevolgd bij de audit. In de studie van Street en Gray (2002) werden 279

ondernemingen onderzocht op hun naleving van de accounting standaard. Hun resultaten waren gelijkaardig aan de vorige studie. Ze vonden een significante positieve relatie voor ondernemingen met een beursnotering in de V.S., bedrijven uit de transport- en handelsector, indien er wordt vermeld in de jaarrekening dat de IAS/IFRS exclusief werden toegepast, dat de audit werd uitgevoerd door de 7 grootste audit kantoren en dat de ondernemingen waren gevestigd in China en Zwitserland. Het meest opvallende resultaat is evenwel de significante negatieve relatie voor West-Europese ondernemingen. In het artikel van Glaum en Street (2003) wordt de naleving van Duitse bedrijven, die genoteerd zijn op de neuer Markt onderzocht. De neuer Markt werd inmiddels wel gesloten en omgevormd (cfr. supra, blz. 31). Op de neuer Markt zijn bedrijven verplicht om te noteren met IAS/IFRS of met de US GAAP. Ze vonden dat de gemiddelde naleving 83,7 procent was. Het percentage was wel lager voor IAS/IFRS dan voor US GAAP. Volgens hen is de kwaliteit van de audit de belangrijkste variabele. Een bedrijf dat werd gecontroleerd door een audit kantoor van de 'big four' vertoont een grotere naleving. Uit de onderzoeken blijkt dat de naleving van de afzonderlijke standaarden ook sterk verschilt. De standaarden die het minst worden gevolgd zijn IAS 12, IAS 14, IAS 16, IAS 17, IAS 19, IAS 23, IAS 29. Daarentegen worden IAS 32 en IAS 33 behoorlijk veel nageleefd (Street en Gray, 2002). Deze resultaten tonen dus aan dat de discussie rond de toepassing van IAS/IFRS terecht is en dat maatregelen noodzakelijk zijn. Een goed inzicht in de bepalende factoren kan instanties zoals het IASB, IFAC en nog anderen helpen om de juiste maatregelen te nemen. Zeker in Europa is het noodzakelijk dat acties worden ondernomen om de niet naleving te beperken.

Momenteel zijn er reeds enkele maatregelen getroffen om de niet naleving te beperken. Ten eerste werd in 1997 IAS 1 herzien en hernoemd tot IAS 1 R. De bedoeling was dat ondernemingen enkel konden beweren dat ze de standaarden toepasten indien ze alle vereisten naleefden. In paragraaf 11 van IAS 1 R wordt vermeld:

‘Een onderneming die haar jaarrekening opstelt conform de International Accounting Standards dient dit expliciet te vermelden. Jaarrekeningen mogen niet worden omschreven als zijnde in overeenstemming met de International Accounting Standards, tenzij ze in overeenstemming zijn met alle vereisten van elke toepasselijke standaard en elke toepasselijke interpretatie van het Standing Interpretation Committee(SIC).’ (International Accounting Standards Committee Foundation, 2002, blz. 1-10).

Indien deze verplichting volledig wordt nageleefd en gecontroleerd door een auditor is er geen discussie meer mogelijk over het al dan niet volledig toepassen van IAS/IFRS.

Een tweede maatregel is de herstructurering van het IASB. Het voormalige IASC werd IASB en startte begin 2001 met haar activiteiten (cfr. supra, blz. 26). Zeven leden van 'the board' verbeteren de band met de nationale instanties. Hun doel is dan ook om IAS/IFRS en de lokale accounting

standaarden zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, zodat het mogelijk is om tegelijk aan beide normen te voldoen (Street en Gray, 2002).

Ook de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) is een privaat initiatief om het gebruik van IAS/IFRS in Europa te verbeteren. De EFRAG vertegenwoordigt gebruikers, ontwerpers, beroepsinstanties en nationale accounting instanties en geeft technische analyse over het gebruik van de standaarden binnen de wettelijke omgeving (Street en Gray, 2002). Ook de regulerende beursorganen hebben een belangrijke functie. Zij kunnen de bedrijven striktere regels opleggen indien ze willen noteren met IAS/IFRS.

Een andere stap die werd gezet was de oprichting van het International Forum on Accountancy Development (IFAD). Deze kwam er in navolging van de financiële crisis in Azië. Het IFAD vertegenwoordigt accountancy groeperingen en allerlei bedrijven van over heel de wereld. Ze onderzoeken en bestuderen de accounting standaarden, de ethische procedures, corporate governance en nog enkele andere accounting onderwerpen. Ook de herstructurering van de International Federation of Accountants (IFAC) kan helpen om het gebruik van IAS/IFRS te verbeteren. Het doel is om de financiële rapportering en auditing te standaardiseren. De oprichting van een Forum of Firms (FoF) is één van de belangrijke initiatieven om een gestandaardiseerde audit norm op te stellen (Street en Gray, 2002). De International Standards on Auditing (ISAs) zijn gestandaardiseerde audit normen.

Dit stuk toont duidelijk aan dat het niet voldoende is om een standaard te ontwikkelen, deze moet ook juist en volledig worden geïmplementeerd. De studies, die de variabelen onderzoeken, kunnen hierbij een hulp zijn. De belangrijkste variabelen, die een significante invloed kunnen hebben op de naleving van een accounting standaard, zijn de audit firma, de exclusieve verwijzing naar IAS/IFRS, het land waar de onderneming is gevestigd, het al dan niet toepassen van ISA en de industrie.

In het volgende deel wordt de theorie getest aan de hand van hypothesen. Deze hypothesen omvatten de variabelen die werden opgesteld in punt 6.2.. De resultaten worden dan besproken in hoofdstuk 9, waarna in het algemeen besluit de theorie wordt getoetst aan de empirische resultaten.

DEEL III : EMPIRISCH ONDERZOEK

HOOFDSTUK 7 : Inleiding.

7.1 Bestudeerd onderwerp.

Het gebruik van IAS/IFRS is een ruim onderzoeksveld. Er zijn dan ook vele onderzoeksvragen mogelijk. In de Studie van Murphy (1999) worden er drie vooropgesteld (cfr. supra, blz. 35). Zoals in de inleiding (cfr. supra, blz. 1) wordt vermeld is het in deze scriptie de bedoeling om variabelen, die een mogelijke invloed hebben op het IAS/IFRS gebruik, te testen. Deze variabelen werden reeds besproken in hoofdstuk 6 (cfr. supra, blz. 35-45). De resultaten zouden dan een profiel moeten weergegeven van de ondernemingen die vrijwillig IAS/IFRS gebruiken. De hoofdonderzoeksvraag van het empirisch onderzoek is dan ook:

Wat zijn de karakteristieken van ondernemingen van de Europese Unie die IAS/IFRS vrijwillig toepassen?

In vele studies wordt een belangrijke veronderstelling gemaakt. Men gaat er van uit dat bedrijven enkel vrijwillig zullen overschakelen op IAS/IFRS als de voordelen de kosten overtreffen. De voordelen kunnen zowel van financiële als niet-financiële aard zijn. Deze veronderstelling wordt onder andere gemaakt in het onderzoek van Meek et al. (1995), Murphy (1999), Ashbaugh (2001) en Cuijpers et al. (2002). Deze veronderstelling is gebaseerd op de kostenbaten analyse (cfr. supra, blz. 7).

De bekomen resultaten kunnen dan worden gebruikt om een inzicht te verwerven in de karakteristieken van ondernemingen die een positieve nettowaarde ervaren bij de invoering van IAS/IFRS. Deze kunnen dan bruikbaar zijn om het nut en voordeel te bepalen van de Europese verplichting om alle beursgenoteerde bedrijven tegen 2005 te laten rapporteren met IAS/IFRS. Ook kunnen de resultaten nog van belang zijn in de toekomst. Aangezien de lidstaten zelf nog een uitbreiding van de verordening kunnen uitwerken zodat ook niet beursgenoteerde ondernemingen moeten rapporteren met IAS/IFRS. Ook het IASB kan deze resultaten gebruiken om te kijken of de gewenste doelgroep van ondernemingen wordt bereikt. Ten slotte is het ook nuttig voor de bedrijven zelf om te weten welk soort bedrijven IAS/IFRS vrijwillig toepassen.

7.2 Andere studies

Vanaf de tweede helft van de jaren negentig werden enkele studies gedaan naar het vrijwillig gebruik van IAS/IFRS. Ook andere studies kunnen een bijdrage leveren in het onderzoek naar vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS. Onderzoek over het vrijwillig rapporteren met US GAAP of een andere niet-lokale accounting standaard. Literatuur over het publiceren van niet verplichte informatie kan over het algemeen helpen om variabelen te identificeren. Ook onderzoek over vrijwillige audit kan een bijdrage leveren. De meeste voorafgaande studies worden reeds vernoemd bij het stuk over de variabelen (cfr. supra, blz. 35-45). De belangrijkste studies worden hier kort besproken.

Meek et al. (1995) onderzoeken de factoren die een invloed hebben op het vrijwillig vrijgeven van informatie door multinationals uit de V.S, het V.K. en Continentaal Europa. Ze onderscheidden drie soorten informatie namelijk strategische, niet-financiële en financiële. De grootte, het land, de beursnoteringen en het soort industrie van de onderneming werden als verklarende variabelen gevonden.

Al-Basteki (1995) bestudeerde Bahrainse ondernemingen die IAS/IFRS gebruikten als accounting standaard. Deze bedrijven behoren dus tot de eerste groep van gebruikers bepaald door de FASB (cfr. supra, blz. 35).

Zarzeski (1996) bestudeerde de culturele- en markteffecten op het publiceren van informatie. Dit is een andere benadering dan de meeste studies. Er werden 256 jaarrekeningen van verschillende landen onderzocht. Ze vond dat zowel de markt als de culturele variabelen een invloed hadden op de financiële rapportering.

De studie van **Dumontier en Raffournier (1998)** analyseerde het vrijwillig gebruik van IAS/IFRS bij Zwitserse bedrijven. De steekproef bedroeg 133 ondernemingen. Meerdere hypothesen werden onderzocht. De beursnoteringen, de internationale betrekkingen, de concentratie van eigendom, de grootte en de auditor werden gevonden als verklarende variabelen.

El-Gazzar, et al. (1999) vergeleken 87 beursgenoteerde bedrijven uit verschillende landen. Ze selecteerden bedrijven uit de lijst die wordt opgesteld door het IASB. De belangrijkste resultaten waren dat het gebruik van IAS/IFRS significant positief gecorreleerd was met het aantal beurzen waarop een onderneming was genoteerd, het percentage van buitenlandse verkopen en negatief gecorreleerd was met de schuldgraad.

Murphy (1999) vergeleek 22 Zwitserse bedrijven die IAS/IFRS implementeerden in 1994 met ondernemingen die de lokale standaarden gebruikten. Haar resultaten lagen in de lijn van El-Gazzar, et al. (1999). IAS/IFRS gebruikers zijn vooral bedrijven met een hoog percentage van buitenlandse verkopen en genoteerd op verschillende beurzen.

Leuz en Verrecchia (2001) onderzochten de keuze van de accounting standaarden (IAS/IFRS, US GAAP en Duitse GAAP) voor Duitse ondernemingen die genoteerd waren in 1998 op de DAX 100 index. Er werd gebruik gemaakt van een regressie analyse. Ze kwamen tot de conclusie dat het vooral grote bedrijven waren die een grote nood aan financiering hadden die een niet-lokale en meer internationale accounting strategie in gebruik namen.

Ashbaugh (2001) onderzocht 211 niet-V.S./niet-V.K. bedrijven die in 1993-1994 genoteerd waren op de SEAQ markt die een onderdeel is van de Londense beurs. Volgens haar studie waren het vooral grote en op meerdere beurzen genoteerde bedrijven die IAS/IFRS of US GAAP gebruikten.

Cuijpers et al. (2002) bestudeerden Europese bedrijven die ofwel IAS/IFRS ofwel US GAAP gebruiken. Hun basisveronderstelling was dat ondernemingen vrijwillig overschakelden indien de opbrengsten de kosten overtroffen. Hun resultaten waren dan ook dat vooral multinationals en ondernemingen gevestigd in landen met lokale standaarden van lagere kwaliteit er voordeel uit haalden om te noteren met de niet-lokale standaarden.

Een uitgebreid onderzoek werd verricht door **Street en Gray (2002)**. Hun onderzoek werd gefinancierd door ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants, 2001). De studie deed niet enkel onderzoek naar het al of niet gebruik van IAS/IFRS maar ook naar de naleving van de standaarden (cfr; supra, blz.45). Ze stelden vast dat er vele ondernemingen de standaarden niet volledig naleefden. De variabelen die een invloed hebben op het gebruik zijn volgens hun studie de beursnoteringen, de industrie, de auditor en de grootte van de kapitaalmarkt.

Tarca (2004) onderzoekt bedrijven uit het V.K., Frankrijk, Japan, Australië en Duitsland. Ze onderzoekt welke variabelen een invloed hebben op de keuze van een internationale standaard (zowel IAS/IFRS als US GAAP). Haar resultaten lagen in de lijn van de vorige onderzoeken.

In de meeste bovenvermelde onderzoeken wordt een gelijkaardige methodologie gevolgd bij het empirisch onderzoek. In deze scriptie zal deze methodologie ook worden gevolgd (cfr. infra, blz. 54).

7.3 Hypothesen

De hypothesen worden opgesteld aan de hand van de variabelen (cfr. supra, blz. 35-45) die in bovenstaande studies worden behandeld. Deze studies werden meestal gevoerd binnen de ruimere context van algemeen rapporteren. Aangezien het gebruik van IAS/IFRS een uitbreiding van de financiële informatie met zich meebrengt, zijn deze eerdere studies bijzonder relevant. De hypothesen worden dan omgevormd tot bruikbare hypothesen in dit onderzoek. De hypothesen worden zoveel mogelijk in de alternatieve vorm opgesteld, zodat de verwachte richting wordt aangegeven. Enkele hypothesen worden als nulhypothese opgesteld omdat er in de literatuur geen

eenduidigheid bestaat omtrent de richting. Hierna zullen per afzonderlijke variabele de hypothese(n) worden opgesteld. Deze zullen dan in het volgende hoofdstuk worden verwerkt.

Beursnoteringen

H1 : Het gebruik van IAS/IFRS heeft een positieve correlatie met het aantal beurzen waarop een bedrijf genoteerd staat.

H2 : Als een onderneming een buitenlandse beursnotering heeft zal ze vlugger IAS/IFRS toepassen.

Internationale betrekkingen

H3 : Het gebruik van IAS/IFRS heeft een positieve correlatie met het percentage van de buitenlandse verkopen.

H4 : Het gebruik van IAS/IFRS heeft een positieve correlatie met het percentage van de verkopen buiten Europa.

Schuldgraad

H5 : De ratio Totale Schuld/Totaal Actief heeft geen invloed op de toepassing van IAS/IFRS.

H6 : De ratio Netto schuld/Totaal Actief heeft geen invloed op de toepassing van IAS/IFRS.

Concentratie van eigendom

H7 : Het gebruik van IAS/IFRS heeft een negatieve relatie met de concentratie van eigendom.

Grootte

H8 : Het gebruik van IAS/IFRS heeft een positieve relatie met totaal actief van de onderneming.

H9 : Het gebruik van IAS/IFRS heeft een positieve relatie met de logaritme van het totaal actief van de onderneming.

Industrie

H10 : Het gebruik van IAS/IFRS verschilt van sector tot sector.

H11 : Het gebruik van IAS/IFRS verschilt tussen de verwerkende en de niet-verwerkende industrie.

Winstgevendheid

H12 : Het gebruik van IAS/IFRS neemt toe naarmate de ratio EBIT/Totaal Actief toeneemt.

H13 : Het gebruik van IAS/IFRS neemt toe naarmate de ratio EBITDA/Totaal Actief toeneemt.

Auditor

H14 : Het gebruik van IAS/IFRS heeft een positieve relatie met een auditor die behoort tot de 'big four'.

Lokale accounting standaard

H15 : Het gebruik van IAS/IFRS wordt beïnvloed door de lokale accounting standaarden.

Toelating

H16 : Het gebruik van IAS/IFRS wordt beïnvloed door toelating van IAS/IFRS als alternatief van de lokale standaard.

Culturele componenten

H17 : Het gebruik van IAS/IFRS wordt beïnvloed door het wetgevingssysteem.

H18 : Het gebruik van IAS/IFRS kan worden verklaard aan de hand van de indeling van Gray (Figuur 2, blz. 16).

H19 : Het gebruik van IAS/IFRS kan worden verklaard aan de hand van de indeling van Nobes (Figuur 4, blz. 19).

De meetstaven gebruikt in de hypothesen worden meer verduidelijkt in het stuk over de gegevens verzameling (cfr. infra, blz. 57). In het volgende hoofdstuk worden de steekproeven opgesteld, de gegevens verzameld en daarna geanalyseerd.

HOOFDSTUK 8 : Methode.

Bij een empirisch onderzoek moet men telkens drie vragen beantwoorden. Ten eerste bij wie zullen we testen, dit wordt besproken in het eerste deel van dit hoofdstuk. Hoe we de gegevens verzamelen wordt besproken in het tweede deel. En tenslotte wordt de analyse van de bekomen gegevens besproken in het laatste deel.

8.1 Populatie en steekproef.

De populatie van het onderzoek zijn alle ondernemingen van de Europese Unie (zoals voor 1 mei 2004, met 15 lidstaten). De landen zijn dan België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Verenigd Koninkrijk en Zweden. De jaarrekeningen die werden bestudeerd zijn deze die werden opgesteld gedurende het jaar 2002. De selectie van het jaartal is een belangrijke keuze aangezien het onderzoek over vrijwillige rapportering gaat en er vanaf 2005 een verplichting geldt. 2002 is een goed jaartal om verschillende redenen. De Europese bedrijven zijn verplicht om hun geconsolideerde jaarrekeningen op te stellen met IAS/IFRS vanaf 2005. Aangezien ze verplicht zijn om vergelijkbare cijfers te hebben voor het jaar 2004, zullen vele bedrijven reeds vanaf 2003 starten met IAS/IFRS. Het jaar 2002 is dan ideaal, het zijn ook de meest recente cijfers die voldoen aan het criteria van vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS in de Europese Unie.

Omdat de populatie te groot is om volledig te testen, wordt een steekproef opgesteld. Een steekproeftrekking is het selecteren van een aantal elementen uit een te bestuderen populatie, met het doel uit de kenmerken van de steekproef, kenmerken van de populatie af te leiden (De Pelsmacker en Van Kenhove, blz. 95).

Zoals eerder vermeld is de onderzoeksvraag: Wat zijn de karakteristieken van ondernemingen van de Europese Unie die IAS/IFRS vrijwillig toepassen? (cfr. supra, blz. 48). De ondernemingen van de Europese Unie zijn hier de doelgroep. Omdat er een profiel moet worden opgesteld van de IAS/IFRS gebruikers ten opzichte van niet-gebruikers, is het noodzakelijk om twee steekproeven te hebben. Eén met IAS/IFRS gebruikers en één met niet-IFRS gebruikers. Er wordt dan een volledig aselechte steekproef getrokken.

Zoals juist is vermeld moeten er twee steekproeven worden opgesteld. Deze zullen dan later worden gebruikt bij de analyse om de specifieke karakteristieken van de IAS/IFRS gebruikers te

kunnen opstellen. Eerst zal de procedure voor het bekomen van de IAS/IFRS gebruikers worden beschreven en vervolgens voor de niet-gebruikers.

Bedrijven vermeld op IASB website	105
Bedrijven verkregen via David Cairns	132
Eigen aanvullingen	24
	261
- Dubbel Tellingen	- 80
	181
- Prime Standard Duitsland	- 44
	137
- Prime Market Oostenrijk	- 9
	128
- Banken en Verzekeringsmaatschappijen	- 22
	106
- Geen expliciete vermelding IAS/IFRS	- 58
TOTALE STEEKPROEF IAS/IFRS	48

Tabel 3 : Steekproef samenstelling IAS/IFRS.

Om tot een steekproef van IAS/IFRS gebruikers te komen werden verschillende kanalen aangesproken. In tabel 3 wordt alles via een schema weergegeven. Op de website van het IASB werd een lijst gevonden met IAS/IFRS gebruikers. De lijst bevatte ondernemingen uit landen van over gans de wereld. Er werden in totaal 105 bedrijven uit de Europese Unie geselecteerd. De ondernemingen op de lijst voldoen aan IAS 1 R (cfr. supra, blz. 46) en zijn dus volledig opgesteld met IAS/IFRS. De lijst werd het laatst geüpdate op 11 november 2002. Daarom werd er contact opgenomen met het IASB, maar ook zij hebben geen recentere lijsten beschikbaar. Momenteel is de lijst niet meer online te bekijken. Daarom is deze lijst van het IASB in bijlage 1 opgenomen. Daarop werd contact opgenomen met verschillende instanties en personen. Via David Cairns (voormalig secretaris-generaal van het vroegere IASC en belangrijk persoon in het onderzoek naar het gebruik van IAS/IFRS) werd een lijst van 132 ondernemingen bekomen. De lijst bevat ondernemingen die beweren dat ze IAS/IFRS toepassen. Deze lijst werd opgenomen in bijlage 2. Ten slotte werden er ook enkele eigen aanvullingen opgenomen, deze werden bekomen door mezelf via het lezen van vakliteratuur allerhand gedurende het onderzoek. Natuurlijk zijn er ondernemingen die meer dan eens in de verzamelde lijsten voorkomen. Er werden daarom 80 dubbeltellingen verwijderd.

Er wordt dus vertrokken van een steekproef van 181 bedrijven. Van deze ondernemingen moeten er nog enkele worden verwijderd omdat ze niet voldoen aan de eisen van de populatie. Zo zijn er bedrijven opgenomen die genoteerd staan op de Prime Standard in Duitsland en op de Prime

Market in Oostenrijk, aangezien deze beurzen de ondernemingen verplichten om te noteren met IAS/IFRS of US GAAP voldoen ze niet aan de voorwaarde van vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS. Ook in andere studies, zoals Cuijpers et al. (2002), over vrijwillig rapporteren worden deze bedrijven uitgesloten. Ook worden de financiële instellingen zoals de banken en de verzekeringsmaatschappijen verwijderd uit de steekproef. Deze instellingen moeten voldoen aan veel strengere eisen dan gewone ondernemingen (CBFA legt ..., 2004, blz 24). Ze gebruiken dan ook andere regels en zijn moeilijk te vergelijken met klassieke bedrijven.

Na de aftrek van deze drie blijven er nog 106 ondernemingen over. Van deze ondernemingen werden de jaarrekeningen opgevraagd of gedownload. Waarna ze grondig werden doorgenomen, met speciale aandacht voor het audit rapport. Zoals reeds besproken in hoofdstuk 6 (cfr. supra, 6.3., blz. 45) is er veel discussie omtrent de manier waarop ondernemingen de standaarden toepassen. Om een goed beeld te krijgen van de ondernemingen die IAS/IFRS vrijwillig toepassen werden enkel de ondernemingen met een expliciete vermelding van het IAS/IFRS gebruik, in de uiteindelijke steekproef opgenomen. Dit was namelijk één van de doorslaggevende variabelen in het onderzoek naar de naleving van de standaarden (cfr. supra, blz. 47). Het is dan ook de bedoeling om in dit onderzoek de bedrijven te testen die IAS/IFRS volledig (of toch bijna) toepassen. Samen met de ondernemingen waarvan de jaarrekening niet kon worden verkregen werden, worden de ondernemingen zonder de expliciete vermelding weggelaten uit de steekproef. De uiteindelijke steekproef telt 48 ondernemingen. De ondernemingen uit de steekproef worden in tabel 4 opgesomd.

Aalborg Portland	Lectra
Agfa-Gevaert	Lufthansa group
Amadeus	Lundbeck
Arcelor group	Melexis
Audi group	Miba pref
Austrian Airlines	Neurosearch
Bavarian Nordic	Nokia
BMW group	Norbert Dentressangle
Bremer Woll-Kammerei AG	Odeon Film AG
Brodrene Hartmann	Palfinger
CineMedia Film AG	Pankl
Coil S.A./N.V.	Pharmexa
Danisco	Recordati
Delhaize Group	RTL Group
DMC	Saltus technology AG
EADS NV	SanoChemia pharmazeutika AG
FLS Industries A/S	Senator Entertainment AG
GN store nord	SIS
Gucci Group NV	Stora Enso
Hellenic Petroleum	SWIFT
Incentive	Teleplan
Interbrew	UBM realitaeten
Kemira	Verbund
Kraftwerk Laufenbrug	Vodafone-Panafon

Tabel 4 : Steekproef IAS/IFRS gebruikers (n=48).

Om een steekproef van niet-IAS/IFRS gebruikers op te stellen werd beroep gedaan op het referentiekader van de database Datastream. Er werd in een rekenblad twee volledig willekeurige getallenreeksen verwekt. Deze reeksen werden gebruikt om bedrijven te selecteren volgens land en sector uit Datastream. Er werden 80 bedrijven volledig willekeurig geselecteerd. Telkens werden ook de jaarrekeningen geraadpleegd. Enkel de ondernemingen waarvan de jaarrekening werd bekomen en die een lokale accounting standaard toepasten, werden opgenomen in de steekproef. Uiteindelijk bleven er 52 ondernemingen over in de steekproef van niet IAS/IFRS gebruikers. In tabel 5 worden deze ondernemingen weergegeven.

Allgemeine Gold und Silberscheideanstalt AG	Nowaco
ATB Austria Antirriebstechnik	Oakhill group
Axfood	Ostasiatiska Kom
CCR Logistics Systems	Papastratos
Centrica	Plastic Omnium
DCC	Portucel Empresa
Deveaux	Quick
Electricité de Strasbourg	Radiometer
Eniro	Real Software
Firefly AB	RHI(radex-heraklith)
Fluxys	Satair
Funki	Semcon
Fyffes	Sirti
Grande Paroisse	Sol Melia
Greencore	Sondagsavisen
Harboes Bryggeri b	Spadel
Herlitz	Steirerobst AG
IDL biotech AB	Stern Groep N.V.
IHC caland	Stöhr
InnoConcepts N.V.	Talentum
Kaessbohrer gelaende	Tubacex
Longlife	Umicore
Majestic wine PLC	Uponor
Matthias Hohner	Viking Line
Neways	Viridian group PLC
NKT	Zignago Group

Tabel 5 : Steekproef niet IAS/IFRS gebruikers (n=52).

De twee steekproeven worden dus weergegeven in tabel 4 en tabel 5. De grootte van de steekproeven bedraagt respectievelijk 48 en 52. In het volgende punt worden de gegevens, die nodig zijn om de hypothesen te testen, verzameld.

8.2 Gegevensverzameling.

De meest tijdrovende taak aan het empirisch onderzoek is het verzamelen van de nodige gegevens. De gegevens werden via verschillende bronnen verkregen. Hierna wordt per hypothese beschreven welke gegevens worden gebruikt en de manier waarop ze werden bekomen.

De gegevens over de beursnoteringen (H1 en H2) werden verkregen via de databank van Yahoo (Yahoo, 2004). Voor hypothese 1 werd het aantal beurzen geselecteerd. Voor hypothese 2 werd een dummy variabele opgesteld. Het al of niet noteren op een buitenlandse beurs was het criterium. Deze hypothesen testen dus het internationale karakter van de ondernemingen. De kosten spelen hier ook een belangrijke rol, aangezien verschillende beurzen meestal andere voorwaarden hebben om te mogen noteren.

De data over de internationale betrekkingen (H3 en H4) werden via Datastream bekomen. Deze gegevens werden telkens gecontroleerd en eventueel aangevuld met gegevens uit de jaarrekeningen. Terug wordt het internationale van de onderneming getest. Het zijn hier wel niet enkel de aandeelhouders die van belang zijn, maar vooral de klanten. Hier zien we het belang van financiële rapportering voor alle stakeholders (cfr. supra, blz. 4).

Ook de data over de schuldgraad (H5 en H6) werd bekomen via Datastream. Deze gegevens werden niet aangevuld met gegevens uit de jaarrekeningen omdat er vele verschillende berekeningswijzen zijn voor deze variabele. Via Datastream werd er een exacte definitie en berekeningswijze verkregen van de totale schuld en de netto schuld (cfr. infra, bijlage 3).

De gegevens over de concentratie over de eigendom (H7) waren niet beschikbaar op Datastream. Daarom werd er beroep gedaan op de databank van Bureau van Dijk, Amadeus. De concentratie van eigendom is moeilijk te meten en meestal niet te vinden in de jaarrekening. Ook in de database van Amadeus werd enkel een ruwe maatstaf gevonden. Het aantal bekende aandeelhouders wordt in deze databank weergegeven. Als er wordt van uitgegaan dat bekende aandeelhouders ook grote aandeelhouders zijn kan de concentratie van de aandelen worden getest aan de hand van deze variabele. Er zal evenwel rekening moeten worden gehouden met deze assumptie bij de interpretatie van deze variabele. Deze maatstaf kan duidelijk in verband worden gebracht met de agency theorie (cfr. supra, blz. 5). Waarbij IAS/IFRS zorgt voor de monitoring functie. Zo kunnen de totale agency kosten dalen en kan er goedkoper kapitaal worden aangetrokken.

Voor de hypothesen over de grootte (H8 en H9) werd het totaal actief als variabele genomen. De gegevens werden verworven uit Datastream en gecontroleerd en aangevuld met gegevens uit de

jaarrekeningen. De exacte definitie van het Totaal Actief zoals weergegeven in Datastream wordt in bijlage 3 weergegeven. Voor H9 werd het logaritme genomen van het totaal actief omdat de absolute cijfers van het totaal actief soms te groot zijn en een vertekend beeld kunnen vertonen. Dit is zeker het geval bij logistische regressie (cfr. infra, blz. 69). Deze variabele kan verklaard worden aan de hand van de kostenbaten theorie. Aangezien grote bedrijven relatief minder kosten hebben bij het implementeren van IAS/IFRS dan grote ondernemingen.

De gegevens over de industrie (H10 en H11) werden uit Datastream en Amadeus gehaald. Deze gegevens werden dan gebruikt om een indeling op te stellen. De indeling werd gemaakt op basis van de NAICS (North American Industry Classification System) de vroegere SIC-code (Standard Industrial Classification). De indeling werd aangepast omdat de steekproef niet uitgebreid genoeg is om de bedrijven in te delen in de 20 groepen van NAICS. Deze groepen werden hervormd tot 5 grotere groepen. Als eerste groep de verwerkende nijverheid, ten tweede de transportsector, ten derde de groothandel en kleinhandel, vervolgens de service sector en als laatste landbouw, mijnbouw, bouw en de publieke administratie. Deze indeling werd ook toegepast in het onderzoek van Street en Gray (2002). Voor hypothese 11 werd nog een andere indeling opgesteld. De ondernemingen worden in 2 groepen gesplitst, de verwerkende nijverheid en de niet-verwerkende nijverheid. Deze indeling werd reeds gebruikt bij Cuijpers et al. (2002). Voor logistische regressie is een dummy variabele éénvoudiger en beter te interpreteren.

Voor de hypothesen over de winstgevendheid (H12 en H13) werd gebruik gemaakt van EBIT (earnings before Interest and Tax) en EBITDA (earnings before interest expense, depreciation, amortisation and provisions). Deze maatstaven werden gekozen omdat ze in bijna alle landen worden vermeld in de jaarrekeningen en een goed beeld geven op de prestaties van een bedrijf. Ook de meeste andere studies gebruiken deze maatstaven. Deze hypothesen testen dan duidelijk het signaling effect (cfr. supra, blz. 6) De juiste betekenis en berekening wordt in bijlage 3 vermeld.

Voor hypothese 14 werd opnieuw een dummy variabele gemaakt. De verklarende variabele is hier de auditor van de onderneming die ofwel behoort tot de 'big four' of niet. De 'big four' ondernemingen zijn dan KPMG, Ernst & Young, Deloitte & Touche en PriceWaterhouseCoopers. De gegevens werden bekomen uit Datastream en gecontroleerd en aangevuld met de jaarrekeningen.

Hypothese 15 wordt getest aan de hand van de waardering van de lokale accounting standaard. De waarderingscijfers werden bekomen van het CIFAR (Center for International Financial Analysis and Research). Deze rating wordt ook gebruik in het onderzoek van La Porta (1998) en Hope (2003).

Tabel 1 (cfr. supra, blz. 31) werd gebruikt om een classificatie op te stellen voor hypothese 16. De toelating van IAS/IFRS als volwaardig alternatief kan een belangrijke verklarende variabele zijn in het verklaren van vrijwillig gebruik van IAS/IFRS.

Voor de hypothesen over de culturele componenten (H17, H18 en H19) wordt telkens een dummy variabele aangewend. Dit komt doordat er gebruik wordt gemaakt van een classificatie en het zeer moeilijk is om bedrijven of landen te klasseren volgens een bepaalde indeling. Voor hypothese 17 wordt gebruik gemaakt van de indeling volgens wetgevingssysteem (cfr. supra, blz. 12). Bij hypothese 18 wordt gebruik gemaakt van figuur 2 (cfr. supra, blz. 16). Deze indeling weerspiegelt de indeling gemaakt door Hofstede (1980). In het onderzoek van Zarzeski (1996) en dat van Tarca (2004) maken ze daar gebruik van. Voor hypothese 19 werd de classificatie van Nobes gebruikt (cfr. supra, blz. 19). In tabel 6 wordt toegelicht wat de waarden ‘0’ en ‘1’ betekenen in de dummy variabelen. In tabel 7 wordt nog eens een overzicht gegeven van de maatstaven per hypothese. Ook het meetniveau wordt weergegeven. Dit zal belangrijk zijn bij de analyse van de gegevens aangezien voor verschillende meetniveaus verschillende testen moeten worden aangewend (cfr. infra, blz. 63).

Hypothese	Waarde = 0	Waarde = 1
H2	geen buitenlandse beursnotering	wel buitenlandse beursnotering
H11	geen verwerkende industrie	wel verwerkende industrie
H14	geen ‘big four’ auditkantoor	‘wel big four’ auditkantoor
H16	IAS/IFRS niet toegelaten als alternatief	IAS/IFRS wel toegelaten als alternatief
H17	codified law	common law
H18	optimisme – transparantie	conservatisme - verborgenheid
H19	macro	micro

Tabel 6 : Overzicht waarden dummy variabelen.

Hypothese	Maatstaf	Meetniveau
H1	Aantal beurzen	interval/ratio
H2	Buitenlandse beursnotering	nominaal - dummy variabele
H3	Percentage buitenlandse verkopen	interval/ratio
H4	Percentage verkopen buiten Europa	interval/ratio
H5	Totale Schuld/Totaal Actief	interval/ratio
H6	Netto Schuld/Totaal Actief	interval/ratio
H7	Aantal bekende aandeelhouders	interval ratio
H8	Totaal actief	interval/ratio
H9	Logaritme van Totaal Actief	interval/ratio
H10	Indeling per sector	nominaal - 5 punten indeling
H11	Indeling verwerkende – niet verwerkende nijverheid	nominaal – dummy variabele
H12	EBIT/Totaal Actief	interval/ratio
H13	EBITDA/Totaal Actief	interval/ratio
H14	Big four accountant	nominal – dummy variabele
H15	Rating locale accounting standard	interval/ratio
H16	Toelating IAS/IFRS als alternatief voor de lokale standaard	nominaal – dummy variabele
H17	Indeling common law – codified law	nominal – dummy variabele
H18	Culturele indeling Gray	nominaal – dummy variabele
H19	Micro – Macro indeling Nobes	nominaal – dummy variabele

Tabel 7 : Overzicht van de maatstaven en het meetniveau per hypothese.

De meeste van variabelen die gebruikt worden om de hypothesen te testen worden ook in andere onderzoeken gebruikt. Zoals beschreven in de vorige paragraaf worden veel gegevens uit Datastream gehaald. Deze gegevens werden daarna vergeleken met de jaarrekening. Meestal werd er een kleine afwijking vastgesteld tussen de gegevens van Datastream en deze uit de jaarrekening. Daarom werd contact opgenomen met de helpdesk van Datastream. Volgens Datastream zijn er verschillen doordat de gegevens van de verschillende landen binnen 1 kader werden gestandaardiseerd. Ook de interest speelt volgens Datastream een rol in de afwijking. De exacte definities kunnen ook een beter inzicht geven in de berekeningswijze van de variabelen (cfr. infra, bijlage 3). Aangezien deze verschillen meestal minimaal zijn en maar enkele procenten verschillen met deze uit de jaarrekeningen kan er van uitgegaan worden dat het cijfermateriaal betrouwbaar is en kan gebruikt worden in het onderzoek. De ratio's die worden gebruikt bij het testen van de

hypothese werden ook telkens zelf berekend, aangezien de ratio's van Datastream soms sterk afwijken met deze gepubliceerd in de jaarrekeningen. Dit komt meestal omdat andere definities worden toegepast.

Er werd ook rekening gehouden met de verschillende wisselkoersen. De meeste landen van de EU gebruiken de euro maar Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Zweden niet. Daarom werden de bedragen omgezet naar de euro. Telkens met de geldende wisselkoersen op de datum van afsluiting van de jaarrekening, want niet alle ondernemingen stelden hun jaarrekening op het einde van het jaar op. De wisselkoersen die werden gebruikt bij de omzetting zijn : € 1 = 7, 4293 Deense Kroon op 31 december 2002, € 1 = 0,6535 Engelse pond op 31 december 2002 en € 1 = 0,6114 Engelse pond op 31 maart 2002, € 1 = 9,1685 Zweedse kroon.

8.3 Gegevensanalyse.

De gegevensanalyse bestaat uit drie delen : het beschrijvend onderzoek, het univariaat onderzoek en de logistische regressie (Wijnen et al., 2002). Hierna wordt de methode besproken waarna in hoofdstuk 9 de resultaten worden geïnterpreteerd.

Ten eerste het beschrijvend onderzoek. Dit deel van de analyse beschrijft de gegevensset. Dit onderzoek is nuttig om een eerste zicht te krijgen op de gegevens en om onverwachte cijfers in de data op te sporen. Voor het beschrijven van de data, is het nodig om een onderscheid te maken tussen de soorten gegevens. Er wordt in dit onderzoek een onderscheid gemaakt tussen drie soorten, nominaal, ordinaal en ratio/interval. Dit verschil is te wijten aan het meetniveau. De indeling werd reeds toegepast in tabel 7 (cfr. supra, blz. 62). In de tabel zie je dat er slechts twee soorten voorkomen. Voor de data op nominaal meetniveau is het enkel nuttig om te beschrijven hoeveel waarnemingen er zijn per categorie, maar voor het interval/ratio meetniveau is het ook relevant om het gemiddelde te berekenen. Ook wordt er nagegaan of de gegevens normaal verdeeld zijn. Dit wordt getest aan de hand van de Kolmogorov-Smirnov test. Deze test vergelijkt de geobserveerde cumulatieve distributiefunctie van een variabele met een gespecificeerde theoretische distributie. In dit onderzoek is deze theoretische distributie de normaal verdeling. Deze verdeling is één van de voorwaarden opdat een t-test kan worden uitgevoerd in het univariaat onderzoek.

In het tweede deel wordt het univariaat onderzoek uitgevoerd. Uit het beschrijvend onderzoek kunnen interessante inzichten gehaald worden, maar er blijft de vraag of de resultaten statistisch significant zijn, of in welke mate ze louter aan het toeval toe te schrijven zijn. Dit kan worden nagegaan met behulp van toetsen (Wijnen et al., 2002). Bij univariate toetsen, waarmee bedoeld

wordt slecht één variabele per keer getest. In dit onderzoek betreft het twee onafhankelijke steekproeven. Voor de data op nominaal niveau wordt de Chi-kwadraat test gebruikt. Voor de gegevens op interval/ratio niveau de Student t-test of Mann-Withney U test gebruikt. De eerste test zal worden toegepast indien voldaan wordt aan de voorwaarde van de normale verdeling zoals getest in het beschrijvend onderzoek, indien niet zal de Mann-Withney U test worden gebruikt. Aan de hand van de p-waarde kan dan worden nagegaan of de verschillen tussen de twee steekproeven significant zijn of niet.

Het derde en laatste onderdeel is de logistische regressieanalyse. Deze techniek onderzoekt de variabelen tegelijkertijd in tegenstelling tot het eerder vermelde univariate onderzoek. De specifieke combinatie van meetniveaus van de afhankelijke en de onafhankelijke variabelen maakt logistische regressie de aangewezen methode. Ook enkele vroegere gelijkaardige studies (Dumontier en Raffournier, 1998; Leuz en Verrechia, 2000; Ashbaugh, 2001; Cuijpers et al., 2002; Street en Gray, 2002; Tarca, 2004) gebruiken deze techniek. Vooraleer deze techniek toe te passen is het belangrijk om de correlaties tussen de verschillende variabelen te onderzoeken. Dit gebeurt met behulp van de Pearson correlatie test. Enkel de variabelen die onafhankelijk zijn van elkaar worden getest. Daarna kan worden over gegaan tot de eigenlijke logistische regressie. Hierbij wordt een vergelijking opgesteld waarvan de coëfficiënten worden berekend. Ook de richting van de variabele wordt aan de hand van het teken van de coëfficiënt getest.

Deze drie onderdelen samen vormen een goed en betrouwbaar onderzoek. Het beschrijvend en univariaat onderzoek zijn normaal gezien reeds voldoende om een inzicht te verwerven in de verklarende variabelen. Niet alle studies maken dan ook gebruik van logistische regressie. Maar aangezien deze test een bijkomend inzicht kan verwerven wordt ook dit deel van het onderzoek uitgevoerd in dit onderzoek.

HOOFDSTUK 9 : Resultaten en interpretatie.

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek besproken. De drie verschillende onderzoeken worden afzonderlijk besproken om uiteindelijk een finaal resultaat te bekomen. In de tekst worden telkens overzichtstabellen opgenomen. De volledige output van SPSS is telkens terug te vinden in de bijlagen.

9.1 Het beschrijvend onderzoek.

Het beschrijvend onderzoek werd afzonderlijk toegepast om de steekproef van IAS/IFRS gebruikers en op de niet-IAS/IFRS gebruikers. Daarvoor werd de volledige steekproef opgesplitst in twee groepen. Om de juiste methode toe te passen werd telkens een onderscheid gemaakt tussen de meetniveaus, ratio/interval en nominaal (dummy). In tabel 8 worden de resultaten voor de IAS/IFRS steekproef weergegeven en in tabel 9 voor niet-IAS/IFRS.

Voor alle variabelen wordt het aantal observaties weergegeven. Voor de steekproef van IAS/IFRS zijn er in totaal 48 ondernemingen, maar niet voor iedere hypothese zijn alle gegevens beschikbaar. Ook voor de steekproef van niet-IAS/IFRS zijn niet voor alle 52 bedrijven alle gegevens beschikbaar. Bij de variabelen op ratio/interval niveau wordt telkens het gemiddelde en de standaard afwijking berekend. Met behulp van de Kolmogorov-Smirnov test wordt nagegaan of er voldaan is aan de normale verdeling. Dit is van belang voor het univariaat onderzoek (cfr. infra, blz. 68). Bij de hypothesen op nominaal niveau wordt het aantal waarnemingen per categorie weergegeven. De volledige output van het beschrijvend onderzoek wordt gegeven in bijlage 4.

Uit de resultaten blijkt dat de grootste verschillen in de gemiddeldes zijn waar te nemen voor de hypothesen H1, H3, H4, H8 en H12. Wel dient er opgemerkt te worden dat bij hypothese 12 de standaardafwijking relatief groot is ten opzichte van het gemiddelde. Ook op nominaal niveau kunnen er enkele relatief grote verschillen worden vastgesteld. Zo zijn er behoorlijk grote afwijkingen tussen de twee steekproeven in het aantal waarnemen per categorie bij H2, H16, H17 en H18. Terug moet er opgemerkt worden dat bij hypothese 17 slechts 55 (24+31) waarnemingen zijn en dit de betrouwbaarheid van de vaststelling aantast.

De relatief grootste afwijkingen zijn dus waar te nemen voor de variabelen die de beursnoteringen, de internationale betrekkingen, de grootte, de toelating, het wetgevingssysteem en de culturele indeling volgens Gray meten.

<u>Ratio/interval</u>							
Hypothese	aantal observaties	gemiddelde	standaard afwijking	normaal verdeling			
H1	43	5,77	3,644	ja			
H3	34	66,56	29,836	ja			
H4	27	32,59	18,444	ja			
H5	31	0,261	0,180	ja			
H6	26	0,121	0,312	ja			
H7	35	6,17	5,188	nee			
H8	45	5 949 872	11 621 486	nee			
H9	45	5,951	0,952	ja			
H12	38	-0,006	0,209	nee			
H13	38	0,079	0,177	nee			
H15	46	62,13	5,427	nee			
<u>Nominaal</u>							
Hypothese	aantal waarnemingen	waarde = 0	waarde = 1				
H2	42	11	31				
H11	48	29	19				
H14	48	6	42				
H16	48	5	43				
H17	24	24	0				
H18	48	17	31				
H19	40	35	5				
Hypothese	aantal waarnemingen	waarde =	1	2	3	4	5
H10	48		19	4	1	19	5

Tabel 8 : Resultaten descriptief onderzoek IAS/IFRS.

<u>Ratio/interval</u>							
Hypothese	aantal observaties	gemiddelde	standaard afwijking	normaal verdeling			
H1	51	2,94	2,301	nee			
H3	39	46,49	32,487	ja			
H4	28	20,79	25,074	ja			
H5	52	0,277	0,220	ja			
H6	52	0,125	0,321	ja			
H7	45	8,64	7,767	ja			
H8	52	8 415 86	1 916 610	nee			
H9	52	5,376	0,765	ja			
H12	52	0,040	0,115	ja			
H13	52	0,097	0,111	nee			
H15	48	65,98	9,515	nee			
<u>Nominaal</u>							
Hypothese	aantal waarnemingen	waarde = 0	waarde = 1				
H2	51	29	22				
H11	52	26	26				
H14	52	6	46				
H16	52	21	31				
H17	31	24	7				
H18	52	28	24				
H19	48	37	11				
Hypothese	aantal waarnemingen	waarde =	1	2	3	4	5
H10	52		26	1	2	14	9

Tabel 9 : Resultaten descriptief onderzoek niet-IAS/IFRS.

9.2 Univariaat onderzoek.

Uit het beschrijvend onderzoek worden interessante inzichten gehaald, maar blijft de vraag in welke mate deze resultaten statistisch significant zijn, of in welke mate ze louter aan het toeval zijn toe te schrijven. Dit kan worden nagegaan met statistische toetsen. In het univariaat onderzoek wordt telkens één variabele getest per keer.

Terug wordt er een onderscheid gemaakt volgens meetniveau. Voor nominale variabele (dummy variabelen) is de Chi-kwadraat test zeer geschikt. Daarentegen voor het meetniveau ratio/interval is deze toets niet optimaal. Binnen dit meetniveau wordt er nog een onderscheid gemaakt tussen variabelen die normaal verdeeld zijn en de andere. Dit namelijk een voorwaarde om de t-test toe te passen. Deze assumptie werd reeds nagegaan in het beschrijvend onderzoek (cfr. supra, tabel 8 en 9, blz. 65-66). In bijlage 4 worden de resultaten van de Kolmogorov-Smirnov test getoond. De hypothesen waarvan de significantie hoger ligt dan 0,05 kunnen als normaal verdeeld worden beschouwd. De normaal verdeelde variabelen worden getest met de t-test. Bij de Student t-test wordt in SPSS eerst nagegaan of de varianties gelijk zijn (cfr. infra., bijlage 5). Indien dit niet zo is wordt de test enigszins aangepast. De Mann-Whitney test wordt zoals eerder vermeld gebruikt in plaats van de t-test, indien niet aan de veronderstellingen van die toets kan worden voldaan (normale verdeling). Via deze testen willen we nagaan of de twee onafhankelijke steekproeven dezelfde verwachtingswaarden hebben voor een hypothese. In tabel 10 worden de samengevatte resultaten weergegeven, de volledige output is terug te vinden in bijlage 5.

In Tabel 10 worden per hypothese de waarde van de test weergegeven en het significantieniveau. Deze testen zijn in SPSS telkens opgesteld voor tweezijdige hypothesen maar voor de éézijdige testen moet dit significantieniveau gedeeld worden door 2 (Wijnen et al., 2002, blz. 60). Om 95% zeker te zijn dat de gemiddeldes verschillen, wordt de nulhypothese verworpen als het significantieniveau kleiner is dan de gebruikelijke afkapgrens van 0,05. Alle hypothesen waarbij de p-waarde kleiner is dan 0,05 zijn de gemiddelde van IAS/IFRS en niet-IAS/IFRS significant verschillend.

Er is dus een significant verschil voor H1 en H2 (beursnoteringen), H3 en H4 (internationale betrekkingen), H8 en H9 (grootte), H15 (waarde van de locale accountingstandaard), H16 (toelating IAS/IFRS in het land) en H17 (wetgevingssysteem). Deze resultaten stemmen ongeveer overeen met wat er in het descriptief onderzoek werd waargenomen. Bij H17 is er evenwel niet voldaan aan de voorwaarde van de Chi-kwadraat test, er zijn namelijk 2 cellen waarbij de verwachte frequentie lager is dan 5 (cfr. supra, bijlage 5). De te kleine steekproef voor deze test (55) kan de verklaring vormen waarom deze hypothese als significant wordt gevonden. Bij H18

kan er dan ook worden opgemerkt dat deze hypothese bij een betrouwbaarheidniveau van 90% wel significant is. De Hypothesen met een sterretje (*) worden als significant beschouwd.

Hypothese	Student t-test	Mann-Withney U test	Chi-kwadraat test
H1*	-	z = -4,195 p = 0,000	-
H2*	-	-	X ² = 8,840 p = 0,0015
H3*	t = -2,735 p = 0,004	-	-
H4*	t = -1,983 p = 0,0265	-	-
H5	t = 0,342 p = 0,733	-	-
H6	t = 0,058 p = 0,954	-	-
H7		z = -1,450 p = 0,147	
H8*	-	z = -2,698 p = 0,0035	-
H9*	t = -3,290 p = 0,01	-	-
H10	-	-	X ² = 4,971 p = 0,290
H11	-	-	X ² = 1,094 p = 0,296
H12	-	z = -0,998 p = 0,1615	-
H13	-	z = -0,531 p = 0,2975	-
H14	-	-	X ² = 0,022 p = 0,441
H15*	-	z = -2,409 p = 0,016	-
H16*	-	-	X ² = 11,651 p = 0,001
H17	-	-	X ² = 6,210 p = 0,013
H18	-	-	X ² = 3,425 p = 0,064
H19	-	-	X ² = 1,591 p = 0,207

Tabel 10 : Resultaten univariaat onderzoek.

9.3 Logistische regressie.

Bij de eerdere testen werden de hypothesen telkens afzonderlijk getest. Bij logistische regressie worden ze gelijktijdig getest. Er wordt geen lineaire regressie toegepast omdat de variabelen niet lineair verbonden zijn met elkaar en de combinatie van meetniveaus van de afhankelijke en de onafhankelijke variabelen maakt van logistische regressie de beste methode. Aangezien de hypothesen gelijktijdig worden getest speelt de correlatie een belangrijke rol. Zoals wel is opgevallen worden enkele kenmerken door verschillende hypothesen getest, zo wordt bijvoorbeeld de grootte getest door H8 en H9. In de logistische regressie is het de bedoeling enkel variabelen te testen die onafhankelijk zijn ten opzichte van elkaar. Daarom werd er een Pearson correlatie onderzoek uitgevoerd. De overzichtstabel is terug te vinden in bijlage 6. Uit deze tabel blijkt duidelijk dat er sterke correlaties zijn tussen de variabelen. In de statistische wereld wordt over het algemeen een waarde boven 0,60 als een significante correlatie beschouwd. In de tabel is duidelijk te zien dat verschillende variabelen een hogere correlatie hebben. De hoogste correlaties zijn zoals verwacht waar te nemen tussen de hypothesen die dezelfde variabele meten.

De als onafhankelijk te beschouwen hypothesen zijn dan H1, H3, H5, H7, H9, H11, H13, H14 en H16. Geen enkele van de hypothesen over de culturele componenten is opgenomen bij de onafhankelijke variabelen omdat deze te sterk gecorreleerd zijn en een vertekenend beeld zouden kunnen veroorzaken bij de regressieanalyse.

In een regressieanalyse is het de bedoeling aan de hand van een vooropgestelde vergelijking de significantie van de hypothesen na te gaan. In de regressievergelijking wordt langs de linkerkant de afhankelijke variabele gecodeerd als '0' of '1', waarbij '0' staat voor de groep ondernemingen die IAS/IFRS niet toepassen en '1' voor de bedrijven die de standaarden wel toepassen. In het rechterlid worden de onafhankelijke variabelen weergegeven. Deze worden telkens vooraf gegaan door een coëfficiënt (β). Het is dan ook het opzet om aan de hand van de verzamelde gegevens de coëfficiënten van deze variabelen te schatten. De p-waarde van de coëfficiënt bepaalt dan de significantie, als de p-waarde kleiner is dan 0,05 kan de coëfficiënt als significant verschillend van 0 worden beschouwd. Ook het teken is van belang. Dit bepaalt de richting waarin de afhankelijke variabele de onafhankelijke beïnvloedt. De gebruikte methode voor het schatten van het model is de 'Enter'-methode.

Deze vergelijking kan dan verklaren aan de hand van de hypothesen en haar coëfficiënten of een onderneming IAS/IFRS zou toepassen. De vergelijking vormt als het ware een voorspeller. In dit onderzoek zullen we vertrekken van twee regressiemodellen. Eén met alle hypothesen die

onafhankelijk zijn van elkaar en één met de onafhankelijke hypothesen die als significant werden beschouwd in het univariaat onderzoek.

Regressiemodel 1 is dan:

$$P(\text{IAS/IFRS}) = \beta_0 + \beta_1 H1 + \beta_2 H3 + \beta_3 H5 + \beta_4 H7 + \beta_5 H9 + \beta_6 H11 + \beta_7 H13 + \beta_8 H14 + \beta_9 H16$$

Er werd telkens per variabele één hypothese gekozen, zodat de geteste variabelen onafhankelijk zijn van elkaar. De variabelen van culturele componenten werden uit dit deel van het onderzoek weggelaten aangezien ze te sterk correleren met de andere variabelen zouden ze een vertekenend beeld kunnen weergeven. Er wordt ook een constante aan het model toegevoegd (β_0). De bekomen resultaten worden in tabel 11 weergegeven.

<u>Regressiemodel 1, stap 1 :</u>			
P(IAS/IFRS) = $\beta_0 + \beta_1 H1 + \beta_2 H3 + \beta_3 H5 + \beta_4 H9 + \beta_5 H11 + \beta_6 H13 + \beta_7 H14 + \beta_8 H16$			
Variabele	Verwachte teken	Coëfficiënt (β)	p-waarde
<u>N= 50</u>			
Constante*		-12,910	0,018
H1	+	-0,029	0,859
H3*	+	0,042	0,024
H5		1,733	0,433
H7	-	0,076	0,313
H9	+	1,331	0,122
H11		0,773	0,396
H13	+	-1,916	0,547
H14	+	2,899	0,054
H16		-0,554	0,574
Nagelkerke R kwadraat = 0,504			

Tabel 11 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 1, stap 1.

De resultaten in tabel 10 vormen de synthese van de totale SPSS-output die terug te vinden is in bijlage 7. Het aantal bedrijven die in de eerste stap worden geselecteerd is 50. Er zijn dus 50 ondernemingen waarvan de gegevens voor alle hypothesen beschikbaar zijn. Zoals reeds is vermeld, dient het regressiemodel als voorspeller. Er wordt dan ook een voorspelling uitgevoerd op basis van het regressiemodel. Van de 50 bedrijven worden er 44 correct geklasseerd op basis van de vergelijking, wat neerkomt op 88% juist. Natuurlijk moet worden opgemerkt dat het immers mogelijk is om aan de hand van een binair model, zonder kennis van de onafhankelijke variabelen, tenminste 50% van de gevallen correct te classificeren. Een goede maatstaf voor de waarden van

het volledige model is de Nagelkerke R kwadraat, deze heeft een range van 0 tot 1, waarbij 1 een volledige fit betekent. Hier is de waarde gelijk aan 0,504 wat een behoorlijke fit betekent.

Om tot een uiteindelijke vergelijking te komen, moet er aan de hand van de p-waarde (0,05) worden nagegaan of de regressiecoëfficiënten al dan niet significant van nul verschillen. Uit het regressiemodel 1 blijken 2 elementen significant. Ze werden aangeduid met een sterretje (*). Zodat de eerste vergelijking wordt weergegeven door :

$$P(\text{IAS/IFRS}) = -12,910 + 0,042 * H3$$

Ook de tekens opgenomen in de tabel zijn van belang, zij tonen aan in welke richting de onafhankelijke variabele invloed uitoefent. Voor de meeste hypothesen wordt er een voorspelling gemaakt op basis van de literatuur. In het geval H3 klopt het voorspelde teken.

De tabel ‘Casewise list’ (cfr. infra, bijlage 7) geeft aan welke ondernemingen uitschieters zijn. Deze uitersten kunnen een vertekenend beeld vormen en worden daarom in de volgende stap weggelaten. In Tabel 12 worden element 24, 31, 32 en 36 weggelaten, zodat er nog 46 ondernemingen worden getest.

<u>Regressiemodel 1, stap 2 :</u>			
$P(\text{IAS/IFRS}) = \beta_0 + \beta_1 H1 + \beta_2 H3 + \beta_3 H5 + \beta_4 H9 + \beta_5 H11 + \beta_6 H13 + \beta_7 H14 + \beta_8 H16$			
Variabele	Verwachte teken	Coëfficiënt (β)	p-waarde
<u>N= 46</u>			
Constante		-1261,389	0,983
H1	+	-11,542	0,989
H3	+	2,573	0,987
H5		208,523	0,988
H7	-	15,967	0,984
H9	+	141,588	0,984
H11		58,396	0,990
H13	+	-193	0,985
H14	+	325,521	0,998
H16		-188,183	0,990
Nagelkerke R kwadraat = 1			

Tabel 12 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 1, stap 2.

Wat onmiddellijk opvalt is dat er geen enkele coëfficiënt significant is en de Nagelkerke R kwadraat gelijk is aan 1. Deze vergelijking plaatst alle ondernemingen dus in de juiste categorie maar aangezien er geen coëfficiënten significant verschillend zijn van nul, kan er geen model worden opgesteld. Dit kan te wijten zijn aan een te beperkte steekproef of een te hoge correlatie tussen de te testen hypothesen.

Daarom wordt er in een tweede regressiemodel enkel gebruikt gemaakt van de hypothesen die reeds als significant werden gevonden in het univariaat onderzoek (cfr. supra, blz. 68). Zo kunnen er meer ondernemingen worden opgenomen in de steekproef. De logistische regressie dient dan ook als bijkomende controle. het tweede regressiemodel is dan :

$$P(\text{IAS/IFRS}) = \beta_0 + \beta_1 H1 + \beta_2 H3 + \beta_3 H9 + \beta_4 H15 + \beta_5 H16$$

Uit het univariaat onderzoek bleken H1, H2, H3, H4, H8, H9, H15 en H16 significant verschillend tussen de twee steekproeven, maar aangezien er sterke correlaties zijn tussen de variabelen werden enkele onafhankelijke hypothesen geselecteerd. De synthese van de resultaten wordt weergegeven in tabel 13.

<u>Regressiemodel 2, stap 1 :</u>			
P(IAS/IFRS) = $\beta_0 + \beta_1 H1 + \beta_2 H3 + \beta_3 H9 + \beta_4 H15 + \beta_5 H16$			
Variabele	Verwacht teken	Coëfficiënt	p-waarde
<u>N = 63</u>			
Constante		-3,241	0,327
H1*	+	0,284	0,021
H3*	+	0,023	0,029
H9	+	0,146	0,737
H15		-0,003	0,946
H16		-0,594	0,327
Nagelkerke R kwadraat = 0, 349			

Tabel 13 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 2, stap 1.

Uit de tabel blijkt dat er twee coëfficiënten significant van nul verschillen, namelijk deze van H1 en H3. De Nagelkerke R kwadraat is gelijk aan 0,349. Dit wijst erop dat er zeker nog andere variabelen

een rol spelen in het al dan niet gebruik van IAS/IFRS. De belangrijkste bijdrage van dit regressiemodel is evenwel dat er bevestiging is van de significantie van H1 en H3 in het univariaat onderzoek. De bekomen vergelijking is dan :

$$P(\text{IAS/IFRS}) = 0,284 * H1 + 0,023 * H3$$

Terug kan er in de tabel ‘Casewise list’ worden waargenomen dat 2 ondernemingen als uitschieter worden beschouwd (cfr. infra, bijlage 7). De twee waarnemingen zijn element 33 en 90. In het regressiemodel 2, stap 2, worden deze elementen uit het onderzoek weggelaten zodat er nog een steekproef overschiet van 61 bedrijven. De resultaten van deze regressieanalyse wordt in tabel 14 getoond.

<u>Regressiemodel 2, stap 2 :</u>			
P(IAS/IFRS) = $\beta_0 + \beta_1 H1 + \beta_2 H3 + \beta_3 H9 + \beta_4 H15 + \beta_5 H16$			
Variabele	Verwacht teken	Coëfficiënt	p-waarde
<u>N = 61</u>			
Constante		0,609	0,878
H1*	+	0,390	0,006
H3*	+	0,030	0,015
H9	+	0,215	0,644
H15		-0,085	0,160
H16		0,163	0,864
Nagelkerke R kwadraat = 0,457			

Tabel 14 : Resultaat logistische regressie : regressiemodel 2, stap 2.

Ook hier worden dezelfde coëfficiënten als significant van nul beschouwd. De fit van het model is ook hoger dan in stap 1, hier is de Nagelkerke R kwadraat gelijk aan 0,457. Dit is reeds een aanvaardbare fit maar toont terug aan dat er zeker nog andere variabelen een invloed hebben op de toepassing van IAS/IFRS. De voorspelkracht van dit model is reeds 70,5% wat behoorlijk goed is. De bekomen vergelijking is dan :

$$P(\text{IAS/IFRS}) = 0,390 * H1 + 0,030 * H3$$

Net zoals in stap 1 wordt de significantie van hypothese 1 en Hypothese 3 bevestigd.

De besproken resultaten van de logistische regressie moeten vooral worden beschouwd als een aanvulling op de vorige testen. Om een goede conclusie te trekken is het nodig om de drie delen van het onderzoek samen onder de loep te nemen. De beperkingen van het onderzoek moeten ook altijd in acht worden genomen tijdens het nemen van conclusies. Daarom wordt in het volgende stuk de beperkingen opgesomd.

9.4 Beperkingen.

De beperkingen werden reeds toegelicht in de inleiding maar worden hier nog even weergegeven want ze kunnen een belangrijke invloed hebben op de bekomen resultaten.

Een eerste beperking in deze scriptie is het aantal ondernemingen die kan worden getest. Ondanks de relatief ruime steekproef van 100 ondernemingen, zijn niet voor iedere test zoveel bedrijven beschikbaar. Dit komt vooral doordat de gegevens niet beschikbaar waren op Datastream. De meeste gegevens werden dan evenwel aangevuld met data uit de jaarrekening of uit een andere databank (Amadeus). Desondanks zijn niet voor iedere onderneming alle gegevens beschikbaar. Bij de meeste testen is de steekproef groot genoeg maar bij een paar dient er toch rekening worden gehouden dat de kleine steekproef een vertekend beeld kan weergeven.

Een andere beperking zijn de gegevens uit Datastream Advance 4.0. zelf. De gegevens werden telkens gecontroleerd en veelal werd er een kleine afwijking vastgesteld met de gegevens uit de jaarrekening. Er werd dan ook contact opgenomen met Datastream. Ze verklaarden deze afwijking aan de hand van het standaardisatieproces dat plaatsvindt. Deze standaardisatie zorgt ervoor dat de gegevens tussen verschillende landen kunnen worden vergeleken. Ook het al of niet meetellen van de interest verklaard volgens hen de verschillen. De exacte definities worden weergegeven in bijlage 3. Het gaat telkens om een minimale afwijking, zodat er kan worden vanuit gegaan dat dit geen vertekend beeld weergeeft.

Een laatste beperking is de manier van toepassen van IAS/IFRS. In het deel over de naleving werd dit probleem behandeld (cfr. supra, blz. 45). Het probleem werd verholpen door een steekproef te nemen van ondernemingen met een expliciete vermelding van het IAS/IFRS in hun jaarrekening.

9.5 Overzicht empirische resultaten.

Elk van de drie delen van het onderzoek dragen elk hun steentje bij in de gegevensanalyse. Om tot een volledig beeld te komen is het zelfs aangewezen om naar alle delen van het onderzoek te kijken.

Het descriptief onderzoek is vooral interessant om een eerste kijk te krijgen op de gegevensset. Zo kunnen fouten in de data worden opgespoord en gecorrigeerd. Natuurlijk kunnen uit de berekende gemiddeldes en classificaties de eerste conclusies worden getrokken. Dan blijft steeds de vraag of deze gevolgtrekkingen het gevolg zijn van toeval of niet, daarom is het noodzakelijk om statistische testen toe te passen. Uit de verschillende univariate testen bleken de meeste conclusies uit het empirisch onderzoek te kloppen. Zo werden de hypothesen die de **beursnoteringen** maten beide als significant bevonden, evenals de hypothesen van de **internationale betrekkingen**. De schuldgraad werd als niet significant verschillend gevonden. Dit was te verwachten, aangezien uit de theorie bleek dat er twee denkpijlers waren. Ook de concentratie van eigendom bleek niet significant, dit is waarschijnlijk te wijten aan de manier waarop de variabele wordt gemeten. Bij gebrek aan gegevens werden enkel het aantal bekende aandeelhouders als variabele getest. De hypothesen omtrent de **grootte** werden dan weer wel als significant verschillend gevonden. Deze variabele leunt natuurlijk aan bij de twee eerste variabelen die significant werden gevonden. Zowel de hypothesen over de industrie, de winstgevendheid en de auditor werden niet als significant gevonden. De hypothesen omtrent de **waarde van de lokale accounting standaard** werd dan wel als significant beschouwd. Evenals de al dan niet **toelating IAS/IFRS als volwaardig alternatief**. De hypothesen omtrent de indeling volgens wetgevingssystemen voldeed niet aan de voorwaarden om een de X^2 -test toe te passen, zodat er geen echte conclusies mogen worden getrokken voor de als dan niet significantie. De hypothese omtrent Gray's indeling volgens de culturele componenten van Hofstede werd op het significantieniveau van 95% niet als significant verschillend gevonden maar wel op het 90% niveau. Tenslotte werd er geen significante verschillen gevonden voor de indeling volgens Nobes.

De logistische regressie kan dan als aanvulling worden gezien op het beschrijven en univariaat onderzoek. Deze regressieanalyse moet met voorzichtigheid worden behandeld aangezien vele factoren de resultaten kunnen worden beïnvloed. Toch kan er worden uit besloten dat het vooral het **aantal beursnoteringen** en het **percentage buitenlandse verkopen** zijn die de grootste invloed hebben op de vrijwillige toepassing van IAS/IFRS.

In het laatste deel wordt een globaal overzicht gegeven van de volledige inhoud van de scriptie en worden de empirische resultaten getoetst aan de theorie.

DEEL IV : ALGEMEEN BESLUIT

De verplichting voor Europese beursgenoteerde ondernemingen om vanaf 2005 hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen volgens IAS/IFRS betekent voor 6.700 Europese beursgenoteerde moedervennootschappen en tienduizenden dochtervennootschappen de grootste accounting aanpassing van de laatste jaren. IAS/IFRS zijn de internationale rapporteringstandaarden uitgegeven en ontworpen door het IASB. Sommige ondernemingen wachten evenwel niet tot 2005 om te rapporteren met IAS/IFRS en passen deze standaarden reeds vrijwillig toe.

In deze scriptie werd aan de hand van een literatuurstudie en empirisch onderzoek nagegaan wat de karakteristieken zijn van ondernemingen die vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS. In de literatuur zijn reeds enkele onderzoeken uitgevoerd om deze kenmerken van ondernemingen te testen. Deze scriptie heeft als toegevoegde waarde dat het een onderzoek betreft van ondernemingen uit de volledige Europese Unie en dat er variabelen uit verschillende onderzoeken worden gecombineerd.

De resultaten van het empirisch onderzoek kunnen nuttig zijn voor meerdere instanties en personen. Zo kan het IASB evalueren of ze hun gewenste doelgroep bereiken, ook het nut van de opgelegde verplichting door de EU kan reeds gedeeltelijk worden beoordeeld. Bovendien kunnen de bevoegde overheidsinstanties gebruik maken van de resultaten om het nut van een eventuele uitbreiding van de verplichting te beoordelen. Het is natuurlijk ook nuttig voor de bedrijven zelf om te weten welk type van ondernemingen de standaarden reeds toepassen.

Financiële rapportering zorgt ervoor dat belanghebbenden informatie krijgen zodat ze hun middelen op een efficiënte manier ter beschikking kunnen stellen. In de meeste landen is er een verplichting om financiële gegevens te publiceren, maar ook zonder deze verplichting is te verklaren waarom ondernemingen informatie zouden vrijgeven. Verschillende theorieën beschrijven waarom bedrijven deze informatie vrijgeven. De agency theorie (cfr. supra, blz. 5) is gebaseerd op de scheiding van eigendom en bestuur. De financiële informatie dient dan als middel van de eigenaar om de manager te controleren. Het eigenlijke doel is om de totale agency kosten te drukken zodat er op een goedkopere manier middelen kunnen worden aangetrokken. Een tweede theorie is de signaling theorie (cfr. supra, blz. 6). Uit deze theorie blijkt dat managers uit eigenbelang vrijwillig informatie vrijgeven. Ze willen via de vrijgegeven informatie de waarde van hun onderneming duidelijk maken aan de buitenwereld. In de politieke kosten theorie (cfr. supra, blz. 7) staat het politieke proces van het herverdelen van middelen centraal. Via belastingen

probeert de politiek middelen te herverdelen. Dit kan een belangrijke invloed hebben op de manier waarop ondernemingen rapporteren. In vele landen worden de belastingen berekend op de gepubliceerde gegevens van de enkelvoudige jaarrekening. Een laatste theorie is de kostenbaten analyse (cfr. supra, blz. 8). Vanuit een economisch standpunt is deze de meest logische redenering. De theorie stelt dat ondernemingen enkel zullen overgaan tot het vrijgeven van informatie indien de baten de kosten overtreffen. Als we deze redenering verder trekken naar het gebruik van IAS/IFRS, kunnen we stellen dat bedrijven enkel IAS/IFRS vrijwillig gaan gebruiken als de voordelen groter zijn dan de nadelen. Deze visie wordt gevolgd in vele studies (Meek et al. (1995), Murphy (1999), Ashbaugh (2001) en Cuijpers et al. (2002)).

In bijna elk land is er een ander accounting systeem. Als mogelijke oorzaken van verschillen werden meerdere variabelen aangehaald (cfr. supra 11-14). De manier waarop een onderneming wordt gefinancierd, de externe omgevingsfactoren en cultuur, het wetgevingssysteem, de belastingen, de inflatie en de ontwikkeling van de beroepsinstanties zijn mogelijke oorzaken. Door deze oorzaken zijn er vele verschillen merkbaar tussen de accounting systemen. Op basis van deze verschillen kan men de accounting systemen indelen in groepen. Twee belangrijke indelingen zijn deze van Gray (1988) en Nobes (1983). Gray baseerde zijn classificatie op de culturele indeling van Hofstede (1980). Hij deelde tien culturele gebieden op in vier kwadranten (cfr. supra, blz. 16). Met als kenmerken optimisme versus conservatisme en verborgenheid versus transparantie. Nobes klasseerde landen volgens methode van financiële verslaggeving van de beursgenoteerde ondernemingen uit de landen. In zijn classificatie maakt Nobes een duidelijk onderscheid tussen commercieel gedreven landen (micro) en de overheidsgedreven landen (macro). Deze indelingen kunnen een mogelijke verklaring bieden voor het gebruik van IAS/IFRS. De jongste jaren is er echter meer aandacht uitgegaan naar de harmonisatie van de accounting standaarden.

Vele organisaties (International Accounting Standards Board (IASB), Europese Unie (EU), nationale accounting besturen en nog enkele andere) zijn actief om de accounting systemen te harmoniseren en te standaardiseren. In Europa werden reeds vele stappen gezet om te komen tot een harmonisatie. Op 13 februari 2001 is door de Europese Commissie een voorstel voor een verordening 'betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen' ingediend bij het Europees Parlement. Deze verordening legt beursgenoteerde ondernemingen en ondernemingen die een beursnotering voorbereiden de verplichting op om voor boekjaren die op of na 1 januari 2005 beginnen, de geconsolideerde jaarrekening overeenkomstig IAS/IFRS op te stellen. De verordening biedt de lidstaten de mogelijkheid deze en andere ondernemingen ook toe te staan of te verplichten de enkelvoudige jaarrekening op basis van IAS/IFRS op te stellen. Het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie hebben reeds hun goedkeuring gehecht aan de verordening. Ook het IASB waarmee de Europese Commissie nauw samenwerkt heeft als doel

de accounting standaarden over heel de wereld te harmoniseren. De structuur en naam werden zelfs aangepast om hun bepalende rol te versterken. De reeds uitgegeven normen worden verder aangeduid met IAS maar de nieuwe standaarden worden IFRS genoemd.

Momenteel zijn er reeds vele standaarden uitgegeven en aangenomen door de Europese Commissie. Ondanks de harmonisatie zijn er nog grote verschillen tussen de landen en de kapitaalmarkten in Europa. In een aantal Europese landen is het nog steeds niet toegelaten om te rapporteren met IAS/IFRS als alternatief voor de lokale standaarden (cfr. supra, blz. 31). Dit is dan ook één van de opmerkingen die men merkt in het bedrijfsleven. Vele bedrijfsleiders willen dat het beleid van de overheid wordt aangepast zodat er gemakkelijker kan worden overgeschakeld op de internationale standaarden (cfr; supra, blz. 33).

Het onderzoeksdomein van international accounting is zeer ruim. Enkele onderzoeksvragen die men zich kan stellen bij het gebruik van IAS/IFRS zijn: welke ondernemingen gebruiken IAS/IFRS, waarom gebruiken ze deze standaarden en hoe worden de normen gebruikt. Zoals reeds vermeld wordt in deze scriptie vooral nagegaan welke ondernemingen de standaarden reeds toepassen. In de literatuur werd dan ook nagegaan welke variabelen een mogelijk rol kunnen spelen. De implementatie van IAS/IFRS brengt met zich mee dat er striktere regels moeten worden toegepast en dat er meer toelichtingen moeten worden verstrekt dan bij de lokale standaarden. Hieruit blijkt dat ook de literatuur over het vrijwillig publiceren van informatie interessante inzichten kan opleveren. Er werden dan ook enkele mogelijk verklarende variabelen geselecteerd uit verschillende studies (cfr. supra, blz. 38-45). De variabelen die mogelijk een invloed kunnen hebben op het gebruik van IAS/IFRS zijn : het aantal beursnoteringen, de internationale betrekkingen, de schuldgraad, de concentratie van eigendom, de grootte, de industrie, de winstgevendheid, de auditor, de lokale accounting standaard en de culturele componenten. Deze variabelen werden afgeleid uit eerder onderzoek en kunnen telkens worden verklaard aan de hand van de reeds beschreven theorieën.

In het empirisch onderzoek worden deze variabelen verwerkt in hypothesen. In totaal worden er 19 hypothesen opgesteld (cfr. supra, blz. 51-53). Eerst en vooral moet worden bepaald bij wie er zal worden getest. De populatie van dit onderzoek is, zoals de titel doet vermoeden, de Europese Unie (met 15 lidstaten). De gegevens die werden gebruikt bij het onderzoek zijn deze van het jaar 2002. Dit is een goed jaartal om verschillende redenen. De Europese bedrijven zijn verplicht om hun geconsolideerde jaarrekeningen op te stellen met IAS/IFRS vanaf 2005. Aangezien ze verplicht zijn om vergelijkbare cijfers te hebben voor het jaar 2004, zullen vele bedrijven reeds vanaf 2003 starten met IAS/IFRS. Het jaar 2002 is dan ideaal, het zijn ook de meest recente cijfers die voldoen aan de criteria van vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS in de Europese Unie. Omdat de totale

populatie te groot is, wordt er een steekproef getrokken. Deze bestaat uit twee grote blokken. De bedrijven die IAS/IFRS toepassen en de bedrijven die IAS/IFRS niet toepassen. Om de steekproef van IAS/IFRS gebruikers te bepalen werd vertrokken van 181 ondernemingen. Van deze ondernemingen moeten er nog enkele worden verwijderd omdat ze niet voldoen aan de eisen van de populatie. Zo zijn er bedrijven opgenomen die genoteerd staan op de Prime Standard in Duitsland en op de Prime Market in Oostenrijk. Aangezien deze beurzen de ondernemingen verplichten om te noteren met IAS/IFRS of US GAAP voldoen ze niet aan de voorwaarde van vrijwillig rapporteren met IAS/IFRS. Ook worden de financiële instellingen zoals banken en verzekeringsmaatschappijen verwijderd uit de steekproef. Deze instellingen moeten voldoen aan veel strengere eisen dan gewone ondernemingen. Na de aftrek blijven er nog 106 ondernemingen over. Van deze ondernemingen werden de jaarrekeningen opgevraagd of gedownload. Waarna ze grondig werden doorgenomen, met speciale aandacht voor het audit rapport. Om een goed beeld te krijgen van de ondernemingen die IAS/IFRS volledig toepassen werden enkel de ondernemingen met een expliciete vermelding van het IAS/IFRS gebruik, in de uiteindelijke steekproef opgenomen. Dit was namelijk één van de doorslaggevende variabelen in het onderzoek naar de volledige naleving van de standaarden (cfr. supra, blz. 47). Samen met de ondernemingen waarvan de jaarrekening niet verkregen kon worden, werden de ondernemingen zonder de expliciete vermelding weggelaten uit de steekproef. De uiteindelijke steekproef van IAS/IFRS gebruikers telt 48 ondernemingen (cfr. supra, blz. 55). De steekproef van niet-IAS/IFRS gebruikers omvat 52 ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden. De namen van de bedrijven in de steekproeven worden in tabel 4 en 5 opgesomd (cfr. supra, blz. 57-58).

Per hypothese worden dan de nodige gegevens verzameld. Telkens wordt een zo goed mogelijke maatstaf genomen. Voor enkele variabelen werden twee hypothesen getest, de bijkomende hypothese kan dienen als verfijning en als bijkomende test. Het meetniveau van de variabelen speelt een belangrijke rol in de gegevens analyse. Er zijn twee meetniveaus in de maatstaven. Het interval/ratio en het nominale meetniveau (cfr. supra, blz. 62). Voor de beiden moet er een ander soort test worden gebruikt in het onderzoek.

De gegevensanalyse bestaat uit drie delen : het beschrijvend onderzoek, het univariaat onderzoek en de logistische regressie. De drie onderdelen samen vormen een goed en betrouwbaar onderzoek. Het beschrijvend en univariaat onderzoek zijn normaal gezien reeds voldoende om een inzicht te verwerven in de verklarende variabelen. De logistische regressie kan een bijkomende bevestiging bieden en kan eventueel nog enkele andere inzichten verschaffen. Om tot een volledig beeld te komen is het aangewezen om naar alle delen van het onderzoek tegelijkertijd te kijken.

Uit het descriptief en het univariaat onderzoek blijken de resultaten gelijkaardig. De variabelen die significant verschillen voor de twee steekproeven zijn : de beursnoteringen, de internationale betrekkingen, de grootte, de waarde van de lokale accounting standaard en de toelating om IAS/IFRS toe te passen. Deze variabelen werden steeds getest op een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Als we op 90% testen blijkt ook de indeling van Gray op basis van culturele componenten significant. Als bijkomend onderzoek werd logistische regressie uitgevoerd. Deze test onderzoekt de variabelen tegelijkertijd. Bij een regressie analyse speelt de correlatie een zeer invloedrijke rol. Het is aangewezen om enkel de onafhankelijke variabelen te testen. Uit dit onderzoek blijkt dat vooral het aantal beursnoteringen en de internationale betrekkingen als significant kunnen worden beschouwd. Dit bevestigt twee resultaten uit het descriptief en univariaat onderzoek. De andere resultaten uit het descriptief en univariaat onderzoek zijn natuurlijk ook significant maar het blijkt wel dat de beursnoteringen en de internationale betrekkingen het meest verklarend zijn.

Deze resultaten kunnen worden toegelicht aan de hand van de besproken theorieën. Vele van de variabelen kunnen worden verklaard aan de hand van de kostenbaten analyse (cfr; supra, blz. 8).

Aan de hand van deze theorie is het te verklaren dat ondernemingen met vele **beursnoteringen** vrijwillig IAS/IFRS zullen toepassen om de kosten te drukken. Als men een internationale standaard toepast kan men noteren op de meeste beurzen zonder aanpassingen te moeten doen. De kosten zullen dan ook aanzienlijk lager zijn dan bij het gebruik van een lokale standaard.

De variabele die de waarden van de **lokale accounting standaarden** meet kan ook worden verklaard aan de hand van deze theorie. Uit de resultaten blijkt dat bedrijven uit landen met een lokale accounting standaard van lagere kwaliteit vlugger over schakelen op IAS/IFRS. Dit komt doordat deze bedrijven veel meer voordeel halen uit het invoeren van de nieuwe standaard dan ondernemingen uit landen met kwalitatief betere standaarden. Wel moet er hier worden opgemerkt dat de maatstaf die wordt gebruikt (de CIFAR score) een zeer belangrijke invloed kan hebben op het al dan niet vinden van een significante relatie.

Het significante verschil tussen de twee steekproeven voor de hypothese die test of ondernemingen uit landen waar **IAS/IFRS is toegelaten als alternatief voor de lokale standaard** is terug te verklaren aan de hand van de kosten batenanalyse. In landen waar het niet toegelaten is als alternatief, moeten ondernemingen twee afzonderlijke boekhoudingen bijhouden en dit kan de kosten hoog doen oplopen. Dit toont aan dat de overheden een belangrijke rol hebben in het promoten van IAS/IFRS (cfr. supra., blz. 33).

De **grootte** van de onderneming speelt natuurlijk ook een rol, aangezien vele kleinere ondernemingen niet de middelen hebben om vrijwillig IAS/IFRS toe te passen. Zeker niet wanneer het als tweede boekhouding moet worden gevoerd.

De significantie van de **internationale betrekkingen** in zowel het univariaat als het logistische onderzoek, is natuurlijk gecorreleerd met deze van de grootte van de onderneming. Maar toont ook aan dat het niet enkel de aandeelhouders zijn die invloed hebben op de keuze van een accounting standaard. De volledige groep van stakeholders heeft behoefte aan juiste en transparante informatie.

Als de kostenbaten theorie wordt gevolgd kan er worden gesteld dat ondernemingen enkel vrijwillig zullen rapporteren met IAS/IFRS indien de baten de kosten overschrijden. Met de bekomen resultaten uit het volledige empirisch onderzoek kan dan worden gesteld dat het vooral grote ondernemingen zijn met veel beursnoteringen en veel internationale betrekkingen die het meest voordeel halen uit de vrijwillige toepassing van IAS/IFRS.

Lijst van de geraadpleegde werken.

ACCOUNTING PRINCIPLES BOARD, Statement of the Accounting Principles Board No. 4. "Basic Concepts and Accounting Principles Underlying Financial Statements of Business Enterprises." New York: American Institute of Certified Public Accountants, 1970.

ADHIKARI, A. en TONDKAR R.H., 1992, Environmental factors influencing accounting disclosure requirements of global stock exchanges, *Journal of International Financial Management and Accounting*, nr. 4, blz. 75-105.

ADMATI, A. R. en PFLEIDERER, 2000, Forcing Firms to Talk: Financial Disclosure and Externalities, *Review of Financial Studies*, nr. 13, blz. 479-519.

AKERLOF, A. G., 1970, The market for "lemons": Quality uncertainty and the market mechanism, *Quarterly Journal of Economics*, jg. 84 , nr. 3 , blz. 488-500.

AL-BASTEKI, H, 1995, The voluntary Adoption of International Accounting Standards by Bahraini Corporations, *Advances in International Accounting*, 1995, blz. 47-64.

ALI, A. en HWANG L., 2000, Country-specific factors related to the value-relevance of accounting data, *Journal of Accounting Research*, jg. 38, nr.1, spring, blz. 1-21.

AMERICAN ACCOUNTING ASSOCIATION, 1977, Report of the American Accounting Association Committee on International Accounting Operations and Education, 1975-1976, *Accounting Review*, Supplement, jg.52, blz. 91-103.

ASHBAUGH, H. en OLSSON, P., 2002, An exploratory Study of the Valuation Properties of Cross-Listed Firms' IAS and U.S. GAAP Earnings and Book Values, *The Accounting Review*, jg. 77, nr. 1, blz. 107-126.

ASHBAUGH, H. en PINCUS, M., 2001, Domestic accounting standards, International Accounting Standards, and the predictability of earnings, *Journal of Accounting Research*, jg. 39, nr3, December, blz. 417-434.

ASHBAUGH, H., 2001, Non-U.S. Firms' Accounting Choices, *Journal of Accounting and Public Policy*, nr. 20, blz. 129-153.

BACKHUIJS J., BOSMAN R. en JAMES N., 2003, Status en onduidelijkheden ten aanzien van de invoering van IFRS in Europa.
URL:<http://www.nivra.nl/index.asp/verslaggeving/ifrs_details.htm> (20/11/2003).

BARRETT, M. E., 1776, Financial Reporting Practices: Disclosure and Comprehensive in an International Setting, *Journal of Accounting Research*, jg. 14, nr. 1 , blz. 10-26.

BARTOV, E. en BODNAR G. M., 1996, Alternative Accounting Methods, Information Asymmetry and Liquidity: Theory and Evidence, *The Accounting Review*, jg. 71, nr. 3, blz. 397-418.

BIDDLE, G. C. en SAUDAGARAN, S. M., 1991, Foreign stock listings: benefits, costs, and the accounting policy dilemma, *Accounting Horizons*, September, jg.5, nr.3, blz. 69-80.

BOTOSAN C. A., 1997, Disclosure Level and Cost of Equity Capital, *The Accounting Review*, jg. 72, nr. 3, blz. 323-349.

BRUGGEMAN W. en SLAGMULDER R., 2001, *Beheerscontrole : Leidraad voor het doelgericht management van organisaties*, Lanoo, Tielt, 262 blz.

BUREAU VAN DIJK, 2003, *Amadeus Windows 11.0*.

CAIRNS, D., 1997, The future shape of harmonization: a reply. *European Accounting Review*, jg. 6, nr. 2, blz. 304–348.

CBFA legt 30 financiële instellingen IFRS op, 2004, *De TIJD*, jg. 37, nr. 9145, 26 april 2004, blz. 24.

CHOI, F. D. S . en MUELLER G.G., 1992, *International accounting*, Englewoods Cliffs(New Jersey): Prentice-Hall, 525 blz.

CHOI, F., FROST C.; MEEK, G., 2002, *International Accounting*, Prentice Hall, New Jersey, third edition, 479 blz.

CHOW, C. W. en WONG-BOREN, A., 1987, Voluntary Financial Disclosure by Mexican Corporations, *The Accounting Review*, jg. 62, nr. 3, blz. 533-541.

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN, 2003, Consolidatiedocument inzake de toepassing van de IAS verordening en de convergentie van het Belgische jaarrekeningrecht met de IAS. URL:< http://www.cnc-cbn.be/NL/New/NL_New06-05-2003.pdf> (10/11/2003).

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, 2000, Communication from the commission to the council and the European Parliament: EU Financial Reporting Strategy : the way forward. Brussels, 13.06.2000 COM(2000) 359 final.

COOKE, T. E., 1993, Disclosure in Japanese Corporate Annual reports, *Journal of Business Finance and Accounting*, jg. 20, nr. 4, blz. 521-535.

COOKE, T., 1989, Disclosure in the corporate Annual reports of Swedish companies, *Accounting and Business Research*, jg. 19, nr.74, blz. 113-124.

COOKE, T., 1992, The impact of Size, Stock Market Listing and Industry Type on Disclosure in the Annual Reports of Japanese Listed Corporations, *Accounting and Business Research*, jg. 22, nr.87, blz. 229-237.

CUIJPERS, R., BUIJINK, W. en MAIJOOR, S., 2002, Voluntary adoption of non-local GAAP in the European Union : a study of determinants, Working paper, Universiteit Maastricht, 30 blz.

DATASTREAM ADVANCE 4.0., 2004, Datastream International Limited.

DE PELSMACKER, P. en VAN KENHOVE, P., 2002, *Marktonderzoek Methoden en toepassingen*, Antwerpen/Apeldoorn Garant 2002, 836 blz.

DEUTSCHE BOERSE GROUP, 2004, Overview. URL : <http://deutsche-boerse.com/dbag/dispatch/s/F98DB9B342DF350C9CCB953D66FF7468/en/kir/gdb_navigation/about_us/10_Deutsche_Boerse_Group/30_Company_Structure/10_Organizational_Structure>.(07/03/2004).

DIAMOND, D. W. en VERRECCHIA, R. E., 1991, Disclosure, liquidity, and the cost of capital. *Journal of Finance*, jg. 46, nr. 4, blz. 1325–1359.

DING Y., STOWOLY H. en TENENHAUS, M., 2003, Shopping Around for Accounting Practices: The Financial Statement Presentation of French Groups, *Abacus*, jg. 39, nr. 1, blz. 42-65.

DOUPNIK, T. S. en SALTER, S. B. ,1993, An empirical test of a judgemental international classification of financial reporting practices., *Journal of International Business Studies*, jg. 24, nr. 1, blz. 41-60.

DOUPNIK, T. S. en SALTER, S. B., 1995, External environment, culture, and accounting practice: a preliminary test of a general model of international accounting development, *International Journal of Accounting*, jg. 30, nr. 3, blz. 189-207.

DUMONTIER, P. en RAFFOURNIER, B., 1998, Why Firms Comply Voluntarily with IAS : an Empirical Analysis with Swiss Data, *Journal of International Financial Management and Accounting*, jg. 9, nr.3, blz. 216-245.

DYE, R.A., 1985, Proprietary and Non-proprietary Disclosure, Review of Accounting Studies, jg. 3, blz. 261-287.

EL-GAZZAR S. M., FINN P. M. en JACOB R., 1999, An empirical Investigation of Multinational Firms' Compliance with International Accounting Standards, jg. 34, nr. 2, blz. 239-248.

EURONEXT, 2004, Historie, URL : <http://www.euronext.com/editorial/wide/0,4771,1732_4427342,00.html>. (20/02/2004).

EUROPEAN COMMISSION ,1995, Accounting harmonization: a new strategy vis-a-vis international harmonization, Communication from the Commission Internal document, COM95(508).

EUROPESE UNIE, 1983, 83/349/EEG: Zevende Richtlijn van de Raad van 13 juni 1983 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g) van het Verdrag betreffende de geconsolideerde jaarrekening, Publikatieblad nr. L 211 van 03/08/1983, blz. 31.

EUROPESE UNIE, 2004a. URL:< http://www.europa.eu.int/abc/index_nl.htm> (08/02/2004)

Europese Unie, 2004b, Ias adoption proces, URL : <http://europa.eu.int/comm/internal_market/accounting/docs/ias/ias-adoption-process_en.pdf>. (19/03/2004).

Eye on IFRS Newsletter. Ernst & Young. Oktober 2003. 9 blz.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST: ECONOMIE? KMO? MIDDENSTAND EN ENERGIE, 2003, De boekhoudkundige revolutie IAS/IFRS: Een verandering voor de ondernemingsraden?, 23 blz. URL: <http://www.mineco.fgov.be/enterprises/concertation/Boekhoudkundige_revolutie.pdf>. (09/11/2004).

FEE wil Europese coördinatie IFRS-normen. 2004. De Tijd, jg. 37, nr. 9054, 9 januari 2004, blz. 9.

FINANCIAL ACCOUNTING STANDARDS BOARD, 1996, The IASC-US Comparison Project: A Report on the Similarities and Differences between IASC Standards and U.S. GAAP, Norwalk, CT: Financial Accounting Standards Board.

FIRTH, M., 1979, The impact of size, stock market listing, and auditors on voluntary disclosure in annual reports, Accounting and Business Research, jg. 9, blz. 273-280.

FISHMAN, M. J. en HAGERTY, K. M., 2003, Mandatory versus voluntary disclosure in markets with informed and uninformed customers, *The journal of law, Economics & Organization*, jg. 19, nr. 1, blz. 45-63.

FLOWER, J., 1997, The future shape of harmonization: the EU versus the IASC versus the SEC, *European Accounting Review*, jg. 6, nr.2, blz. 281–303.

FOSTER, G., 1986, *Financial statement analysis*, second edition, Englewood cliff (N.J.): Prentice-Hall, 625 blz.

FRANCIS J., 2001, Discussion of empirical research on accounting choice, *Journal of Accounting Economics*, jg. 31, blz. 309-319.

GARRIDO, P., LEON, A. en ZORIO A., 2002, Measurement of formal harmonisation progress: The IASC experience, *The international Journal of Accounting*, jg. 37, blz. 1-26.

GLAUM M. en STREET D.L., 2003, Compliance with Disclosure Requirements of Germany's New Market: IAS Versus US GAAP, *Journal of International Financial Management and Accounting*, jg. 14, nr. 1, blz. 64-100.

GRAY, S. J., 1988, Towards a theory of cultural influences on the development of accounting systems internationally, *Abacus*, jg. 24, March, blz. 1-15.

GROSSMAN, S. J. en HART, O. D., 1980, Disclosure Laws and Takeover Bids, *Journal of Finance*, nr. 35, blz. 323-334.

GROSSMAN, S. J., 1981, The Informational Role of Warranties and Private Disclosure About Product Quality, *Journal of Law and Economics*, jg. 24, blz. 461-483.

HEALY P. M. en PALEPU K. G., 2001, *Journal of Accounting and Economics*, nr. 31, blz. 405-440.

HOFSTEDE, G., 1998, *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*. Beverly Hills: SAGE publications.

HOPE, O-K., 2003, *Journal of International Financial Management and Accounting*, jg. 14, nr. 3, blz. 218-248.

HOSSAIN, M., PERERA, M. en RAHMAN A., 1995, Voluntary disclosure in the annual reports of New Zealand companies, *Journal of International Financial Management and Accounting*, jg. 6, blz. 69-87.

IASPLUS, 2004a, Use of IFRS For Reporting by domestic listed companies, by, country. URL: <<http://www.iasplus.com/country/useias.htm>>. (21/03/2004).

IASPLUS, 2004b, Country accounting standards updates. URL: <<http://www.iasplus.com/country/country.htm>>. (21/03/2004).

IASPLUS, 2004c, Summaries of International Financial Reporting Standards. URL: <<http://www.iasplus.com/standard/standard.htm>>. (22/04/2004).

INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS BOARD, 2004. URL:<<http://www.iasb.org/about/constitution.asp>> (10/02/2004).

INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS COMMITTEE FOUNDATION, 2002, International Accounting Standards 2002 Nederlandstalige editie, Kluwer B.V., Nederland, variable aantal blz.

IQBAL M. Z., MELCHER T. U., ELMALLAH A. A., 1996, International Accounting : A Global Perspective, South-Western College Publishing, 610 blz.

JENSEN, M. C. en MECKLING, W., 1976, Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure, Journal of Financial Economics, jg. 3, blz. 305-360.

JOOS, P. en LANG, M., 1994, The effects of accounting diversity: Evidence from the European Union, Journal of Accounting Research, nr. 32, Blz. 141-168.

KIM O. en VERRECCHIA R. E., 2001, The Relation among Disclosure, Returns, and Trading Volume Information, The Accounting Review, jg. 76, nr. 4, blz. 633-654.

KOHLER, E.L., 1958, A dictionary for accountants, Second edition, Englewood Cliffs (N.J.) : Prentice-Hall, 516 blz.

LA PORTA, R, LOPEZ-DE-SILANES F. L. en SHLEIFER A., 1998, Law and Finance, Journal of Political Economy, jg. 106, nr. 6, blz. 1113-1155.

LANG M. en LUNDHOLM R., 1993, Cross-sectional Determinants of Analyst Ratings of Corporate Disclosure, Journal of Accounting Research, jg. 31, nr. 3, Augustus 1993, blz. 246-271.

LEUZ C. en VERRECCHIA R.E., 2000, The economic consequences of increased disclosure, Journal of Accounting Research, jg. 38, supplement 2000, blz. 91-124.

LYBAERT N., 2001, Internationale diversiteit in de financiële rapporteringssystemen: oorzaken, gevolgen en reacties, H. Jongeling, Diegem, 178 blz.

MACY A., 2003, IPO Premium and Investor Behaviour in the Neuer Market, *Southwestern Economic Review*, jg. 30, nr. 1, blz; 69-78.

MEEK G. K. en GRAY S. J., 1989, Globalisation of stock markets and foreign listing requirements: voluntary disclosure by continental European companies listed on the London stock exchange, *Journal of International Business Studies*, jg. 20, nr. 2 , blz. 315-336.

MEEK G. K., ROBERTS C. B. en GRAY S. J., 1995, Factors influencing the voluntary annual report disclosures by U.S., U.K. and continental European multinational corporations, *Journal of International Business Studies*, jg. 26, third quarter, blz. 555-572.

MILGROM, P. R., 1981, Good News and Bad News: Representation Theorems and Applications, *Journal of Economics*, jg. 12, blz. 380-391.

MUELLER G. G., 1967, *International Accounting*, New York, Macmillan.

MUELLER G. G., GERON H., MEEK G. K., 1997, *Accounting : an international perspective*, Boston (Mass.) : Irwin/McGraw-Hill, Fouth edition. 215 blz.

MURPHY A.B., 1999, Firm Characteristics of Swiss Companies that Utilize International Accounting Standards, *The International Journal of Accounting*, jg. 34, nr. 1, blz. 121-131.

NOBES, C. W. en PARKER R., 1998, *Comparative international accounting*, fifth edition, Prentice-Hall Europe, 541 blz.

NOBES, C. W., 1983, A judgmental international classification of financial reporting practices. *Journal of Business Finance and Accounting*, jg. 10, blz. 1-19.

NOBES, C. W., 1994, *A study of the International Accounting Standards Committee' London: Coopers & Lybrand.*

PRICEWATERHOUSECOOPERS, 2002, 2005- Ready or Not. IAS in Europe – the views of over 650 CFOs, 32 blz.

PUXTY, A. G., WILLMOTT, H. C., COOPER, D. J. en LOWE, A. E., 1987, Modes of regulation in advanced capitalism: locating accountancy in four countries. *Accounting, Organisations and Society*, jg. 12, blz. 273-291.

RADEBAUGH L. H. en GRAY S. J., 1994, Foreign stock exchange listings: a case study of Daimler Benz, paper presented at the EAA Congress, Venice, April.

RADEBAUGH, L. en DANIELS, J., 2001, *International Business, Environment and Operations*, Prentice Hall, London, 9th edition, 909 blz.

RADEBAUGH, L. H en GRAY S. J., 1993, *Pressures for International Accounting Harmonisation and Disclosure* in Radebaugh, Gray en Arpan, *International Accounting and Multinational Enterprises*, third edition, New York: Wiley, 582 blz.

RAFFOURNIER, B., 1995, *The determinants of voluntary financial disclosure by Swiss listed companies*, *The European Accounting Review*, nr. 4, blz. 261-280.

ROSS, S. A., 1979, *The economics of information and the disclosure regulation debate: Disclosure regulation in financial markets: implications of modern finance theory and signaling theory*, F. R. Edwards, *Issues in financial regulation*, New York: McGraw-Hill, blz. 177-193.

SANCHEZ, R, en HEENE, A., 2004, *The new strategic management : organisation, competition and competence*, John Wiley & Sons, 309 blz.

SAUDAGARAN, S. M., 1988, *An empirical study of selected factors influencing the decision to list on foreign stock exchanges*, *Journal of International Business Studies*, jg. 26, nr.2, blz. 319-341.

SEKELY, W. S. en COLLINS, J. M., 1988, *Cultural influences on international capital structure*, *Journal of international business studies*, spring 1988, blz. 87-100.

SHOENTHAL, E., 1992, *Classification of accounting systems using competencies as a discriminating variable: a Great Britain-United States study: a reply*. *Journal of Business Finance and Accounting*, January, jg; 19, nr. 1, blz. 157-160.

SINGHVI, S. en DESAI, H., 1971, *An empirical analysis of the quality of corporate financial disclosure*, *The Accounting Review*, January, jg.46, nr.1, blz. 129-138.

STOLOWY H. en DING Y., *Regulatory flexibility and management opportunism in the choice of alternative accounting standards: an illustration based on large French groups*, *The International Journal of Accounting*, jg. 38, blz. 195-213.

STREECK, W. en SCHMITTER, P. C., 1985, *Private Interest Government : beyond market and state*, London: Sage, 278 blz.

STREET D. L. en BRYANT S. M., 2000, *Disclosure Level and Compliance with IASs: A Comparison of Companies With and Without U.S. Listings and Filings*, *The International Journal of Accounting*, jg. 35, nr. 3, blz. 305-329.

STREET D. L. en GRAY S. J., 2002, Factors influencing the extent of corporate compliance with International Accounting Standards: summary of a research monograph, *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, jg. 11, blz. 51-76.

STREET D. L., GRAY, S. J. en BRYANT, S. M., 1999, Acceptance and Observance of International Accounting Standards: An empirical Study of Companies Claiming to Comply with IASs, *The International Journal of Accounting*, jg. 34, nr. 1, blz. 11-48.

TARCA, A., 2004, International Convergence of Accounting Practices: Choosing between IAS and US GAAP, *Journal of International Financial Management and Accounting*, jg.15, nr.1, blz. 60-91

VERRECCHIA, R. E., 1983, Discretionary Disclosure, *Journal of Accounting and Economics*, nr. 5, blz. 179-194.

VISCUSI, W. K., 1978, A Note on “Lemons” Market with Quality Certification. *Bell Journal of Economics*, nr. 9, blz. 277-279.

WALLACE, R. en NASER, K., 1995, Firm-specific determinants of the comprehensiveness of mandatory disclosure in the corporate annual reports of firms listed on the stock exchange of Hong Kong, *Journal of Accounting and Public Policy*, jg. 14, nr. 4, blz. 311-368.

WATTS, R. L. en ZIMMERMAN, J. L., 1986, *Positive accounting theory*. Englewood Cliffs(New Jersey): Prentice-Hall, 388 blz.

WIENERBORSE.AT, 2004, About us, Company, Marketplace, Products. URL: <<http://www.wienerboerse.at/cms/2/75/>>. (14/03/2004).

WIJNEN K., JANSSENS W., DE PELSMACKER P. en VAN KENHOVE P., 2002, *Marktonderzoek met SPSS: Statistische verwerking en interpretatie*, Antwerpen – Apeldoorn, Garant, 465 blz.

YAHOO, 2004, Yahoo! Finance, URL: <<http://Finance.Yahoo.com>>. (20/03/2004).

ZARZESKI M.T., 1996. Spontaneous Harmonization Effects of Culture and Market Forces on Accounting Disclosure Practices. *Accounting Horizons*, jg. 10, nr 1, Maart 1996, blz. 18-37.

Bijlagen

Bijlage 1 : Ondernemingen vermeld op IASB website. (laatste update 19/11/2002)

Oostenrijk

Austrian Airlines Group
BEKO Holding Aktiengesellschaft
Boehler Uddeholm
Creditanstalt
Erste Bank
EVN Energie vernunftignutzen
Sanochemia Pharmazeutika AG
Schoeller-Bleckmann Oilfield Equipment
VA TECH
Verbund
Voest-Alpine Stahl
Wienerberger

België

Coil
S.W.I.F.T.

Denemarken

Aalborg Portland
Bavarian Nordic
Danisco
FLS Industries
Great Nordic
Incentive Group
Lundbeck
Navision
Neurosearch
SAS Group
SIS International

Finland

Nokia Group
Nordic Investment Bank
StoraEnso

Frankrijk

Lectra Systems
Norbert Dentressangle

Duitsland

Aachener und Munchner Beteiligungs
AC-Service AG
Adidas-Salomon
Allianz AG Holding
Alsen AG
Altana
Articon
Arxes information Design AG
Bayer
BHF-Bank
Bintech
Brain International AG
BWK (Bremfer Woll-Kammerei AG)
CE Computer Equipment
Cenit AG
CineMedia Film AG
Commerzbank
DEAG (Deutsche Entertainment AG)
Deutsche Bank
DG Bank
DIS Deutscher Industrie Service AG
Dresdner Bank
Drillisch Telecom
Dyckerhoff
ERGO Insurance Group
Gerling Versicherungs-Beteiligungs AG
Heidelberger Zement

Henkel
Hochtief
HSBC Trinkaus & Burkhardt KGaA
Hypovereinsbank
Infomatec Integrated Information Systems
AG
Infor Business Solutions
Kinowelt
KWR
Kraftwerk Laufenbrug
Lintec Computer AG
LPKF Laser & Electronics
MAN Aktiengesellschaft
Medion AG
Mensch und Maschine
Metro AG
Mobilcom
Munchener Ruck (Munich Re Group)
MVV Energie AG
MWG-Biotech AG
Odeon Film AG
Preussag
Puma
RWE
Sachsenring
Saltus
Sanacorp Pharmahandel AG
Schering
Schmalbach-Lubeca
Senator Film
SKW Trosterberg AG
SoftM
Sudzucker AG
SZ Testsysteme
Tarkett Sommer
Technotrans
Transtec

Tria AG
Vivanco
Wella
Griekenland
EFG Eurobank Ergasius

Italië
ERG SA

Nederland
EADS: European Aeronautic Defence &
Space Company
Gucci
Libertel
Teleplan

Spanje
Amadeus

Zweden
SAS Group
Telia AG

Bijlage 2 : Lijst verkregen van David Cairns (gebruikers in 2002).

Oostenrijk	Nokia	Hoechst
Bank Austria	Partek	HypoVereins Bank
BEKO	Stora Enso	Lufthansa
Böhler-Uddeholm		MAN
Erste Bank	Frankrijk	Merck
EVN	Accor	Munich Re
Eybl International	DMC	Preussag
Pankl	Essilor	RWE
S&T	Lagardère	Schering
SanoChemia	Moulinex	Technotrans
Schoeller-Bleckmann	Norbert Dentressangle	VIAG
Topcall International	Renault	
VA Tech	Technip	Griekenland
Verbund	Valeo	Hellenic Petroleum
Voest-Alpine Stahl		Hellenic Telecom
Wienerberger	Duitsland	Panafon
	AMB Aachener und	
België	Münchener	Italië
Colruyt	adidas-Salomon	AEM
Delhaize	Allianz	Algol
Dexia	Bayer	Banca Popolare di Verona
Dolmen	Beiersdorf	Banca Fideuram
Epiq	Bewag	Benetton
FLV Fund	BHF Bank	Compart
Melexis	Commerzbank	Edison
Tractebel	Deutsche Bank	Enel
	Dresdner Bank	Eni
Denemarken	Dyckerhoff	Fiat
Danisco	Ergo	Formula
GN Great Nordic	Heidelberger	Italgas
	Druckmaschinen	L'Espresso
Finland	Heidelberger Zement	Montedison
Kemira	Henkel	Olivetti
Metra	Hochtief	Recordati

Saipem	Algroup	Pargesa
Tecnost	Ares-Serono	Richemont
	Ascom	Rieter
Nederland	Atel	Roche
Gucci Group	BB Biotech	Sairgroup
ING	Clariant	Schindler
Pharming	Disetronic	SIG
Norway	EGL	Sulzer
Bergesen	EMS	Swisscom
	Forbo	TEGE
Portugal	Georg Fischer	UBS
Cimpor	Holderbank	Xstrata
	Jelmoli	Zurich Financial Services
Zweden	Julius Baer	
Atlas Copco	Kuoni	Verenigd koninkrijk
SAS	Lonza Group	Antisoma
Scaniaorder form	Micronas	Autonomy
Switzerland	Nestlé	SurfControl
ABB	Novartis	

Bijlage 3: Definities Datastream

De definities worden in het engels weergegeven zoals op de helpdesk van Datastream om fouten en misverstanden te vermijden bij het vertalen (Datastream, 2004).

Total assets : The sum of tangible fixed assets, intangible assets, investments (including associates), other assets, total stocks & WIP, total debtors & equivalent and cash & cash equivalents.

Common adjustments:

- deferred tax, if shown as an asset, is offset against any deferred tax liability
- goodwill carried in reserves is transferred to intangible assets.
- treasury stock is shown as an asset rather than deducted from share capital and reserves.
- advances on work in progress if disclosed as a liability by the company has been offset against stocks and work in progress

Net debt : It is defined as the total of all long and short term borrowings, including any subordinate debt and ‘debt like’ hybrid finance instruments minus total cash and equivalent.

Total debt : The total of all long and short term borrowings, including any subordinate debt and ‘debt like ‘ hybrid finance instruments

EBIT : Earnings before Interest & Tax. The earnings of a company before interest expense and income taxes. Calculated by taking the pre-tax income and adding back only the total interest expense on debt.

EBITDA : The earnings of a company before total interest expense, depreciation, amortisation and provisions.

Bijlage 4 : Output SPSS beschrijvend onderzoek.

*Ratio/Interval meetniveau

Descriptive Statistics

iasifrs		N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
niet-IAS/IFRS	h1	51	0	8	2,94	2,301
	h3	39	0	100	46,49	32,478
	h4	28	0	98	20,79	25,074
	h5	52	,00	1,11	,2773	,22041
	h6	52	-,77	1,06	,1252	,32112
	h7	45	1	33	8,64	7,767
	h8	52	1679	13303749	841585,88	1916610,058
	h9	52	3,2250	7,1240	5,376981	,7649652
	h12	52	-,4599	,2024	,040433	,1150436
	h13	52	-,2790	,3244	,097038	,1112654
	h15	48	36	83	65,98	9,515
	Valid N (listwise)		15			
IAS/IFRS	h1	43	1	19	5,77	3,644
	h3	34	0	99	66,56	29,836
	h4	27	0	58	32,59	18,444
	h5	31	,00	,70	,2613	,18037
	h6	26	-,63	,67	,1208	,31249
	h7	35	2	23	6,17	5,188
	h8	45	23935	55510992	5949872	11621486,031
	h9	45	4,3790	7,7444	5,950884	,9523081
	h12	38	-,6529	,2297	-,006442	,2093489
	h13	38	-,5928	,3025	,079458	,1771806
	h15	46	54	77	62,13	5,427
	Valid N (listwise)		10			

*Nominaal meetniveau

Statistics

iasifrs			h2	h11	h14	h16	h17	h18	h19
niet-IAS/IFRS	N	Valid	51	52	52	52	31	52	48
		Missing	1	0	0	0	21	0	4
	Minimum		0	0	0	0	0	0	0
	Maximum		1	1	1	1	1	1	1
IAS/IFRS	N	Valid	42	48	48	48	24	48	40
		Missing	6	0	0	0	24	0	8
	Minimum		0	0	0	0	0	0	0
	Maximum		1	1	1	1	0	1	1

h2

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	geen buitenlandse beursnotering	29	55,8	56,9	56,9
		wel buitenlandse beursnotering	22	42,3	43,1	100,0
		Total	51	98,1	100,0	
	Missing	System	1	1,9		
		Total	52	100,0		
IAS/IFRS	Valid	geen buitenlandse beursnotering	11	22,9	26,2	26,2
		wel buitenlandse beursnotering	31	64,6	73,8	100,0
		Total	42	87,5	100,0	
	Missing	System	6	12,5		
		Total	48	100,0		

h10

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	1	26	50,0	50,0	50,0
		2	1	1,9	1,9	51,9
		3	2	3,8	3,8	55,8
		4	14	26,9	26,9	82,7
		5	9	17,3	17,3	100,0
		Total	52	100,0	100,0	
IAS/IFRS	Valid	1	19	39,6	39,6	39,6
		2	4	8,3	8,3	47,9
		3	1	2,1	2,1	50,0
		4	19	39,6	39,6	89,6
		5	5	10,4	10,4	100,0
		Total	48	100,0	100,0	

h11

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	geen verwerkende nijverheid	26	50,0	50,0	50,0
		wel verwerkende nijverheid	26	50,0	50,0	100,0
		Total	52	100,0	100,0	
IAS/IFRS	Valid	geen verwerkende nijverheid	29	60,4	60,4	60,4
		wel verwerkende nijverheid	19	39,6	39,6	100,0
		Total	48	100,0	100,0	

h14

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	geen 'big four'	6	11,5	11,5	11,5
		wel 'big four'	46	88,5	88,5	100,0
		Total	52	100,0	100,0	
IAS/IFRS	Valid	geen 'big four'	6	12,5	12,5	12,5
		wel 'big four'	42	87,5	87,5	100,0
		Total	48	100,0	100,0	

h16

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	niet toegelaten	21	40,4	40,4	40,4
		toegelaten	31	59,6	59,6	100,0
		Total	52	100,0	100,0	
IAS/IFRS	Valid	niet toegelaten	5	10,4	10,4	10,4
		toegelaten	43	89,6	89,6	100,0
		Total	48	100,0	100,0	

h17

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	codified law	24	46,2	77,4	77,4
		common law	7	13,5	22,6	100,0
		Total	31	59,6	100,0	
	Missing	System	21	40,4		
		Total	52	100,0		
IAS/IFRS	Valid	codified law	24	50,0	100,0	100,0
		Missing	24	50,0		
	Total	48	100,0			

h18

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	optimisme-tranparant	28	53,8	53,8	53,8
		conservatisme-verbor genheid	24	46,2	46,2	100,0
		Total	52	100,0	100,0	
IAS/IFRS	Valid	optimisme-tranparant	17	35,4	35,4	35,4
		conservatisme-verbor genheid	31	64,6	64,6	100,0
		Total	48	100,0	100,0	

h19

iasifrs			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
niet-IAS/IFRS	Valid	Macro	37	71,2	77,1	77,1
		Micro	11	21,2	22,9	100,0
		Total	48	92,3	100,0	
	Missing	System	4	7,7		
		Total	52	100,0		
IAS/IFRS	Valid	Macro	35	72,9	87,5	87,5
		Micro	5	10,4	12,5	100,0
		Total	40	83,3	100,0	
	Missing	System	8	16,7		
		Total	48	100,0		

*Testen van de normale verdeling.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

iasifrs			h1	h3	h4	h5	h6	h7	
niet-IAS/IFRS	N		51	39	28	52	52	45	
		Normal Parameters ^{a,b}	Mean	2,94	46,49	20,79	,2773	,1252	8,64
		Std. Deviation	2,301	32,478	25,074	,22041	,32112	7,767	
	Most Extreme Differences	Absolute	,271	,165	,204	,114	,072	,200	
		Positive	,271	,165	,181	,114	,072	,200	
		Negative	-,180	-,131	-,204	-,104	-,053	-,174	
	Kolmogorov-Smirnov Z		1,936	1,031	1,077	,823	,520	1,340	
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,001	,238	,196	,508	,949	,055	
	IAS/IFRS	N		43	34	27	31	26	35
			Normal Parameters ^{a,b}	Mean	5,77	66,56	32,59	,2613	,1208
		Std. Deviation	3,644	29,836	18,444	,18037	,31249	5,188	
Most Extreme Differences		Absolute	,131	,174	,169	,104	,112	,275	
		Positive	,131	,138	,112	,104	,057	,275	
		Negative	-,095	-,174	-,169	-,098	-,112	-,211	
Kolmogorov-Smirnov Z			,856	1,014	,880	,578	,573	1,627	
Asymp. Sig. (2-tailed)			,457	,256	,421	,892	,898	,010	

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

iasifrs			h8	h9	h12	h13	h15	
niet-IAS/IFRS	N		52	52	52	52	48	
		Normal Parameters ^{a,b}	Mean	341585,88	5,376981	,040433	,097038	65,98
		Std. Deviation	1916610	,7649652	,1150436	,1112654	9,515	
	Most Extreme Differences	Absolute	,331	,081	,185	,231	,249	
		Positive	,270	,071	,118	,123	,249	
		Negative	-,331	-,081	-,185	-,231	-,196	
	Kolmogorov-Smirnov Z		2,384	,582	1,334	1,663	1,726	
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,000	,887	,057	,008	,005	
	IAS/IFRS	N		45	45	38	38	46
			Normal Parameters ^{a,b}	Mean	5949872	5,950884	-,006442	,079458
		Std. Deviation	1,2E+07	,9523081	,2093489	,1771806	5,427	
Most Extreme Differences		Absolute	,306	,107	,263	,258	,292	
		Positive	,306	,107	,130	,143	,292	
		Negative	-,305	-,091	-,263	-,258	-,244	
Kolmogorov-Smirnov Z			2,051	,719	1,619	1,592	1,982	
Asymp. Sig. (2-tailed)			,000	,680	,011	,013	,001	

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

Bijlage 5 : Output SPSS univariaat onderzoek.

*T-test

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
h3	Equal variances assumed	1,094	,299	-2,735	71	,008	-20,072	7,339	-34,705	-5,438
	Equal variances not assumed			-2,751	70,791	,008	-20,072	7,296	-34,620	-5,523
h4	Equal variances assumed	1,471	,231	-1,983	53	,053	-11,807	5,953	-23,748	,134
	Equal variances not assumed			-1,994	49,588	,052	-11,807	5,921	-23,701	,087
h5	Equal variances assumed	1,241	,269	,342	81	,733	,01602	,04685	-,07721	,10924
	Equal variances not assumed			,360	73,108	,720	,01602	,04454	-,07274	,10478
h6	Equal variances assumed	,001	,980	,058	76	,954	,00442	,07645	-,14785	,15669
	Equal variances not assumed			,058	51,352	,954	,00442	,07575	-,14763	,15648
h9	Equal variances assumed	4,462	,037	-3,290	95	,001	-,5739037	,1744531	-,9202369	-,2275704
	Equal variances not assumed			-3,238	84,206	,002	-,5739037	,1772186	-,9263097	-,2214977

*Mann-Whitney U test

Test Statistics^a

	h1	h7	h8	h12	h13	h15
Mann-Whitney U	554,500	639,000	797,000	867,000	923,000	797,000
Wilcoxon W	1880,500	1269,000	2175,000	1608,000	1664,000	1878,000
Z	-4,195	-1,450	-2,698	-,988	-,531	-2,409
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,147	,007	,323	,595	,016

a. Grouping Variable: iasifrs

* X²-Test

h2 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h2	geen buitenlandse beursnotering	29	11	40
	wel buitenlandse beursnotering	22	31	53
Total		51	42	93

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8,840 ^b	1	,003		
Continuity Correction ^a	7,633	1	,006		
Likelihood Ratio	9,062	1	,003		
Fisher's Exact Test				,003	,003
Linear-by-Linear Association	8,745	1	,003		
N of Valid Cases	93				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 18,06.

h10 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h10	1	26	19	45
	2	1	4	5
	3	2	1	3
	4	14	19	33
	5	9	5	14
Total		52	48	100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,971 ^a	4	,290
Likelihood Ratio	5,120	4	,275
Linear-by-Linear Association	,167	1	,683
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,44.

h11 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h11	geen verwerkende nijverheid	26	29	55
	wel verwerkende nijverheid	26	19	45
Total		52	48	100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,094 ^b	1	,296		
Continuity Correction ^a	,714	1	,398		
Likelihood Ratio	1,097	1	,295		
Fisher's Exact Test				,321	,199
Linear-by-Linear Association	1,083	1	,298		
N of Valid Cases	100				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 21,60.

h14 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h14	geen 'big four'	6	6	12
	wel 'big four'	46	42	88
Total		52	48	100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,022 ^b	1	,882		
Continuity Correction ^a	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,022	1	,883		
Fisher's Exact Test				1,000	,562
Linear-by-Linear Association	,022	1	,883		
N of Valid Cases	100				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,76.

h16 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h16	niet toegelaten	21	5	26
	toegelaten	31	43	74
Total		52	48	100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	11,651 ^b	1	,001		
Continuity Correction ^a	10,145	1	,001		
Likelihood Ratio	12,381	1	,000		
Fisher's Exact Test				,001	,001
Linear-by-Linear Association	11,534	1	,001		
N of Valid Cases	100				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,48.

h17 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h17	codified law	24	24	48
	common law	7	0	7
Total		31	24	55

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	6,210 ^b	1	,013		
Continuity Correction ^a	4,343	1	,037		
Likelihood Ratio	8,811	1	,003		
Fisher's Exact Test				,015	,013
Linear-by-Linear Association	6,097	1	,014		
N of Valid Cases	55				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,05.

h18 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h18	optimisme-tranparant	28	17	45
	conservatisme-verbor genheid	24	31	55
Total		52	48	100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,425 ^b	1	,064		
Continuity Correction ^a	2,721	1	,099		
Likelihood Ratio	3,450	1	,063		
Fisher's Exact Test				,073	,049
Linear-by-Linear Association	3,391	1	,066		
N of Valid Cases	100				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 21,60.

h19 * ias/ifrs

Crosstab

Count		iasifrs		Total
		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
h19	Macro	37	35	72
	Micro	11	5	16
Total		48	40	88

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,591 ^b	1	,207		
Continuity Correction ^a	,968	1	,325		
Likelihood Ratio	1,633	1	,201		
Fisher's Exact Test				,271	,163
Linear-by-Linear Association	1,573	1	,210		
N of Valid Cases	88				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,27.

Correlations

	h1	h2	h3	h4	h5	h6	h7	h8	h9	h10	h11	h12	h13	h14	h15	h16	h17	h18	h19
h1 Pearson Correlation	1	,498**	,151	,375**	-,133	-,151	-,046	,602**	,486**	,083	-,103	-,002	,101	,037	-,091	,197	-,024	,059	,196
Sig. (2-tailed)	.	,000	,211	,005	,240	,194	,686	,000	,000	,425	,321	,986	,353	,723	,398	,057	,867	,572	,076
N	94	93	70	54	80	76	78	91	91	94	94	86	86	94	88	94	52	94	83
h2 Pearson Correlation	,498**	1	,353**	,269*	-,096	-,175	,073	,317**	,431**	,001	,003	-,014	-,103	,249*	-,127	,012	,267	-,109	,265*
Sig. (2-tailed)	,000	.	,003	,049	,400	,134	,523	,002	,000	,990	,979	,897	,347	,016	,240	,908	,056	,300	,015
N	93	93	69	54	79	75	78	90	90	93	93	85	85	93	87	93	52	93	83
h3 Pearson Correlation	,151	,353**	1	,728**	,057	,048	-,102	,236*	,331**	,047	-,038	,034	,023	-,076	-,182	,183	-,115	-,106	-,088
Sig. (2-tailed)	,211	,003	.	,000	,661	,721	,440	,048	,005	,695	,747	,784	,852	,520	,137	,120	,461	,372	,482
N	70	69	73	43	62	58	59	71	71	73	73	67	66	73	68	73	43	73	66
h4 Pearson Correlation	,375**	,269*	,728**	1	-,038	,027	-,154	,235	,306*	,012	,020	,085	,038	,210	-,188	,238	-,397*	,027	-,084
Sig. (2-tailed)	,005	,049	,000	.	,797	,860	,324	,093	,028	,931	,887	,568	,797	,124	,181	,080	,027	,843	,566
N	54	54	43	55	48	45	43	52	52	55	55	48	48	55	52	55	31	55	49
h5 Pearson Correlation	-,133	-,096	,057	-,038	1	,861**	-,097	-,115	,065	,029	-,010	-,109	-,133	,010	-,294**	,109	,008	,122	,137
Sig. (2-tailed)	,240	,400	,661	,797	.	,000	,429	,300	,560	,796	,925	,334	,231	,931	,009	,328	,960	,270	,243
N	80	79	62	48	83	78	68	83	83	83	83	80	83	83	79	83	44	83	74
h6 Pearson Correlation	-,151	-,175	,048	,027	,861**	1	-,201	-,049	,219	,001	,002	,014	-,011	-,069	-,267*	,121	-,057	,179	,130
Sig. (2-tailed)	,194	,134	,721	,860	,000	.	,115	,669	,054	,991	,984	,903	,920	,551	,022	,292	,729	,117	,287
N	76	75	58	45	78	78	63	78	78	78	78	78	78	78	74	78	40	78	69
h7 Pearson Correlation	-,046	,073	-,102	-,154	-,097	-,201	1	,027	,124	-,057	,062	,103	,142	,220*	,460**	-,265*	,147	-,142	-,124
Sig. (2-tailed)	,686	,523	,440	,324	,429	,115	.	,813	,280	,614	,585	,381	,226	,050	,000	,018	,335	,208	,302
N	78	78	59	43	68	63	80	78	78	80	80	74	74	80	74	80	45	80	71
h8 Pearson Correlation	,602**	,317**	,236*	,235	-,115	-,049	,027	1	,653**	-,018	,002	,130	,083	,135	,045	,139	-,044	,026	,177
Sig. (2-tailed)	,000	,002	,048	,093	,300	,669	,813	.	,000	,863	,987	,222	,439	,189	,674	,175	,757	,800	,106
N	91	90	71	52	83	78	78	97	97	97	97	90	90	97	91	97	53	97	85
h9 Pearson Correlation	,486**	,431**	,331**	,306*	,065	,219	,124	,653**	1	-,040	,004	,226*	,174	,198	-,089	,038	,068	,101	,215*
Sig. (2-tailed)	,000	,000	,005	,028	,560	,054	,280	,000	.	,699	,971	,032	,100	,052	,399	,713	,629	,323	,048
N	91	90	71	52	83	78	78	97	97	97	97	90	90	97	91	97	53	97	85
h10 Pearson Correlation	,083	,001	,047	,012	,029	,001	-,057	-,018	-,040	1	-,927**	-,080	-,004	,131	-,040	,002	,073	-,078	-,008
Sig. (2-tailed)	,425	,990	,695	,931	,796	,991	,614	,863	,699	.	,000	,454	,970	,192	,705	,982	,598	,439	,938
N	94	93	73	55	83	78	80	97	97	100	100	90	90	100	94	100	55	100	88
h11 Pearson Correlation	-,103	,003	-,038	,020	-,010	,002	,062	,002	,004	-,927**	1	,062	-,034	-,161	-,003	,032	-,062	,051	,032
Sig. (2-tailed)	,321	,979	,747	,887	,925	,984	,585	,987	,971	,000	.	,563	,754	,110	,979	,751	,656	,618	,766
N	94	93	73	55	83	78	80	97	97	100	100	90	90	100	94	100	55	100	88
h12 Pearson Correlation	-,002	-,014	,034	,085	-,109	,014	,103	,130	,226*	-,080	,062	1	,871**	,041	,029	-,076	-,077	,107	,034
Sig. (2-tailed)	,986	,897	,784	,568	,334	,903	,381	,222	,032	,454	,563	.	,000	,705	,792	,475	,613	,314	,771
N	86	85	67	48	80	78	74	90	90	90	90	90	87	90	84	90	46	90	78
h13 Pearson Correlation	,101	-,103	,023	-,038	-,133	-,011	,142	,083	,174	-,004	-,034	,871**	1	-,056	-,008	,009	-,159	,171	-,023
Sig. (2-tailed)	,353	,347	,852	,797	,231	,920	,226	,439	,100	,970	,754	,000	.	,603	,946	,935	,279	,106	,841
N	86	85	66	48	83	78	74	90	90	90	90	87	90	84	90	84	48	90	80
h14 Pearson Correlation	,037	,249*	-,076	,210	,010	-,069	,220*	,135	,198	,131	-,161	,041	-,056	1	,173	-,079	,158	-,334**	,149
Sig. (2-tailed)	,723	,016	,520	,124	,931	,551	,050	,189	,052	,192	,110	,705	,603	.	,095	,437	,251	,001	,166
N	94	93	73	55	83	78	80	97	97	100	100	90	90	100	94	100	55	100	88
h15 Pearson Correlation	-,091	-,127	-,182	-,188	-,294**	-,267*	,460**	,045	-,089	-,040	-,003	,029	-,008	,173	1	-,430**	,623**	-,503**	,133
Sig. (2-tailed)	,398	,240	,137	,181	,009	,022	,000	,674	,399	,705	,979	,792	,946	,095	.	,000	,000	,000	,235
N	88	87	68	52	79	74	74	91	91	94	94	84	84	94	94	94	51	94	82
h16 Pearson Correlation	,197	,012	,183	,238	,109	,121	-,265*	,139	,038	,002	,032	-,076	,009	-,079	-,430**	1	-,486**	,014	-,147
Sig. (2-tailed)	,057	,908	,120	,080	,328	,292	,018	,175	,713	,982	,751	,475	,935	,437	,000	.	,000	,892	,172
N	94	93	73	55	83	78	80	97	97	100	100	90	90	100	94	100	55	100	88
h17 Pearson Correlation	-,024	,267	-,115	-,397*	,008	-,057	,147	-,044	,068	,073	-,062	-,077	-,159	,158	,623**	-,486**	1	-,654**	,654**
Sig. (2-tailed)	,867	,056	,461	,027	,960	,729	,335	,757	,629	,598	,656	,613	,279	,251	,000	,000	.	,000	,000
N	52	52	43	31	44	40	45	53	53	55	55	46	48	55	51	55	55	55	55
h18 Pearson Correlation	,059	-,109	-,106	,027	,122	,179	-,142	,026	,101	-,078	,051	,107	,171	-,334**	-,503**	,014	-,654**	1	-,343**
Sig. (2-tailed)	,572	,300	,372	,843	,270	,117	,208	,800	,323	,439	,618	,314	,106	,001	,000	,892	,000	.	,001
N	94	93	73	55	83	78	80	97	97	100	100	90	90	100	94	100	55	100	88
h19 Pearson Correlation	-,196	,265*	-,088	-,084	,137	,130	-,124	,177	,215*	-,008	,032	,034	-,023	,149	,133	-,147	,654**	-,343**	1
Sig. (2-tailed)	,076	,015	,482	,566	,243	,287	,302	,106	,048	,938	,766	,771	,841	,166	,235	,172	,000	,001	.
N	83	83	66	49	74	69	71	85	85	88	88	78	80	88	82	88	55	88	88

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Bijlage 7 : Output SPSS logistische regressie.

Regressiemodel 1, stap 1 :

Logistic Regression

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	50	50,0
	Missing Cases	50	50,0
	Total	100	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		100	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
niet-IAS/IFRS	0
IAS/IFRS	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

Observed			Predicted		
			iasifrs		Percentage Correct
			niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
Step 0	iasifrs	niet-IAS/IFRS	34	0	100,0
		IAS/IFRS	16	0	,0
Overall Percentage					68,0

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	-,754	,303	6,182	1	,013	,471

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	h1	3,222	1	,073
		h3	12,263	1	,000
		h5	,018	1	,892
		h7	,002	1	,967
		h9	6,377	1	,012
		h11(1)	,684	1	,408
		h13	,327	1	,567
		h14(1)	,441	1	,507
		h16(1)	3,039	1	,081
		Overall Statistics			18,055

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	22,325	9	,008
	Block	22,325	9	,008
	Model	22,325	9	,008

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	40,362 ^a	,360	,504

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

			Predicted		Percentage Correct
			iasifrs		
Observed			niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
Step 1	iasifrs	niet-IAS/IFRS	32	2	94,1
		IAS/IFRS	4	12	75,0
Overall Percentage					88,0

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1	h1	-,029	,162	,031	1	,859	,972
	h3	,042	,019	5,096	1	,024	1,043
	h5	1,733	2,210	,615	1	,433	5,659
	h7	,076	,076	1,017	1	,313	1,079
	h9	1,331	,861	2,389	1	,122	3,783
	h11(1)	,773	,910	,721	1	,396	2,167
	h13	-1,916	3,183	,362	1	,547	,147
	h14(1)	2,899	1,507	3,701	1	,054	18,149
	h16(1)	-,554	,985	,316	1	,574	,575
	Constant	-12,910	5,435	5,643	1	,018	,000

a. Variable(s) entered on step 1: h1, h3, h5, h7, h9, h11, h13, h14, h16.

Casewise List^b

Case	Selected Status ^a	Observed	Predicted	Predicted Group	Temporary Variable	
		iasifrs			Resid	ZResid
24	S	**	,066	n	,934	3,753
31	S	**	,116	n	,884	2,755
32	S	**	,252	n	,748	1,725
36	S	**	,103	n	,897	2,949

a. S = Selected, U = Unselected cases, and ** = Misclassified cases.

b. Cases with studentized residuals greater than 2,000 are listed.

Regressiemodel 1, stap 2 :

Logistic Regression

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	46	47,9
	Missing Cases	50	52,1
	Total	96	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		96	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
niet-IAS/IFRS	0
IAS/IFRS	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

			Predicted		
			iasifrs		Percentage Correct
Observed			niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
Step 0	iasifrs	niet-IAS/IFRS	34	0	100,0
		IAS/IFRS	12	0	,0
Overall Percentage					73,9

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	-1,041	,336	9,620	1	,002	,353

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	h1	4,967	1	,026
		h3	13,761	1	,000
		h5	,018	1	,894
		h7	,000	1	,993
		h9	11,905	1	,001
		h11(1)	,993	1	,319
		h13	,873	1	,350
		h14(1)	,188	1	,665
		h16(1)	7,856	1	,005
		Overall Statistics			27,153

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	52,805	9	,000
	Block	52,805	9	,000
	Model	52,805	9	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	,000 ^a	,683	1,000

a. Estimation terminated at iteration number 20 because maximum iterations has been reached. Final solution cannot be found.

Classification Table^a

Observed			Predicted		
			iasifrs		Percentage Correct
			niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
Step 1	iasifrs	niet-IAS/IFRS	34	0	100,0
		IAS/IFRS	0	12	100,0
Overall Percentage					100,0

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	h1	-11,542	833,995	,000	1	,989	,000
	h3	2,573	159,121	,000	1	,987	13,111
	h5	208,523	13363,264	,000	1	,988	3,63E+90
	h7	15,967	816,923	,000	1	,984	8599065
	h9	141,588	6851,472	,000	1	,984	3,10E+61
	h11(1)	58,396	4777,510	,000	1	,990	2,3E+25
	h13	-193,755	10449,850	,000	1	,985	,000
	h14(1)	325,521	105437,9	,000	1	,998	2,35+141
	h16(1)	-188,183	14384,277	,000	1	,990	,000
	Constant	-1261,389	60767,451	,000	1	,983	,000

a. Variable(s) entered on step 1: h1, h3, h5, h7, h9, h11, h13, h14, h16.

Casewise List^a

a. The casewise plot is not produced because no outliers were found.

Regressiemodel 2, stap 1 :

Logistic Regression

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	63	63,0
	Missing Cases	37	37,0
	Total	100	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		100	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
niet-IAS/IFRS	0
IAS/IFRS	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

Observed			Predicted		
			iasifrs		Percentage Correct
			niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
Step 0	iasifrs	niet-IAS/IFRS	36	0	100,0
		IAS/IFRS	27	0	,0
Overall Percentage					57,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	-,288	,255	1,277	1	,258	,750

Variables not in the Equation

Step	Variables	Score	df	Sig.
0	h1	8,861	1	,003
	h3	8,366	1	,004
	h9	3,968	1	,046
	h15	,972	1	,324
	h16(1)	3,551	1	,059
Overall Statistics		15,979	5	,007

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

	Chi-square	df	Sig.
Step 1 Step	18,939	5	,002
Block	18,939	5	,002
Model	18,939	5	,002

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	67,107 ^a	,260	,349

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

			Predicted		
			iasifrs		Percentage Correct
Observed		niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS		
Step 1	iasifrs	niet-IAS/IFRS	29	7	80,6
		IAS/IFRS	11	16	59,3
Overall Percentage					71,4

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	h1	,284	,123	5,365	1	,021	1,329
	h3	,023	,011	4,740	1	,029	1,023
	h9	,146	,435	,113	1	,737	1,157
	h15	-,003	,043	,005	1	,946	,997
	h16(1)	-,594	,788	,568	1	,451	,552
	Constant	-3,241	3,304	,962	1	,327	,039

a. Variable(s) entered on step 1: h1, h3, h9, h15, h16.

Casewise List^b

Case	Selected Status ^a	Observed	Predicted	Predicted Group	Temporary Variable	
		iasifrs			Resid	ZResid
33	S	l**	,138	n	,862	2,498
90	S	n**	,742	l	-,742	-1,694

a. S = Selected, U = Unselected cases, and ** = Misclassified cases.

b. Cases with studentized residuals greater than 2,000 are listed.

Regressiemodel 2, stap 2 :

Logistic Regression

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	61	62,2
	Missing Cases	37	37,8
	Total	98	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		98	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
niet-IAS/IFRS	0
IAS/IFRS	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

Observed			Predicted		
			iasifrs		Percentage Correct
			niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
Step 0	iasifrs	niet-IAS/IFRS	35	0	100,0
		IAS/IFRS	26	0	,0
Overall Percentage					57,4

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0 Constant	-,297	,259	1,318	1	,251	,743

Variables not in the Equation

	Score	df	Sig.
Step 0 Variables			
h1	10,528	1	,001
h3	9,447	1	,002
h9	4,318	1	,038
h15	2,625	1	,105
h16(1)	4,163	1	,041
Overall Statistics	20,092	5	,001

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

	Chi-square	df	Sig.
Step 1 Step	25,364	5	,000
Block	25,364	5	,000
Model	25,364	5	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	57,867 ^a	,340	,457

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

Observed			Predicted		
			iasifrs		Percentage Correct
			niet-IAS/IFRS	IAS/IFRS	
Step 1	iasifrs	niet-IAS/IFRS	28	7	80,0
		IAS/IFRS	11	15	57,7
Overall Percentage					70,5

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
h1	,390	,143	7,415	1	,006	1,477
h3	,030	,012	5,971	1	,015	1,030
h9	,215	,466	,213	1	,644	1,240
h15	-,085	,061	1,971	1	,160	,918
h16(1)	,163	,951	,029	1	,864	1,177
Constant	,609	3,958	,024	1	,878	1,838

a. Variable(s) entered on step 1: h1, h3, h9, h15, h16.

Casewise List^a

a. The casewise plot is not produced because no outliers were found.